Edmond deda

EUTERPE în uneam

CARTEA DE ' ***VACANT***
A*Coperta de ILIE VICTOR.*
Desene de: ALECSANDRU CLENCIU
edmond deda

EDITURA SPORT- TURISM
Bucureşti-198
0**Redactor: GRIGORE DOMIRESCU Tehnoredactor: MIHAIL CARCIOG**

Euterpe în vacanţă

— Alo, alo 1 Informaţiile ?

— Da, Informaţiile !

— Fiţi vă rog amabilă şi comunicaţi-mi numărul de telefon al lui Etiterpe. E-u-ter-pe IE – de la Eugen, U *– de la Ulyse,* T *– de la Tănase; şi iar Eugen, şi Radu, şi Paraschivescu, încă un Eugen . . . Da, da, Euterpe ! ... Şi mai cum ? Ştiu şi eu ? Muza, Inspiraţia ! . . . Dacă are trei nume ? Nu, are unul şi bun: Euterpe 1 Cu* E *– de la Eugen . .. Aha, în sfir- şit ! . . . Unde locuieşte ? Ei, dacă aş sti ! . . . Nu, vă rog, nu întrerupeţi ! Cred că pe strada Poeziei, colţ cu Melodiei . . . De ce colţ ? Aşa se întîlnesc, uneori, poezia cu muzica. în ce sector ? în sectorul 6, pe strada Compozitorilor ?. . . Nu, nici vorbă 1 Pe strada aceea stăm noi, eu şi alţii, dăr nici urmă de Euterpe ! Că dac-ar sta şi Euterpe aici, lingă noi... şi ar coborî uşor pe unda clapelor albe şi negre ale pianu-lui ... Ehe-hei, ce valuri de inspiraţie, ce fluvii de melodii nemuritoare l ... Ce spuneţi ? De ce nu mergem noi s-o căutăm ? Păi. . . dacă nu vreţi să ne daţi telefonul ei 1 ... Aa, nu la telefon ? Dar cum ? ... Ce spuneţi? Undeva, la munte în mijlocul brazilor, sau la mare în albastrul valurilor înspumate ale plajei de la Mamaia ? . .. Ce să caute Euterpe acolo ?*

Să fie în concediu ? Nu se poate ! Ce să caute Euterpe în... Ce idee 1 Euterpe în vacanţă ! ? *Totuşi, dacă ar fi să judecăm după calitatea cintecelor noastre . . . Tot ce se poate. Vă mulţumesc pentru sugestie . . . îndată, chiar acum voi alerga după Ea.*

Hm ! Euterpe în vacanţă ! ?

— Euterpeee . ...

Şi am pornit în căutarea lui Euterpe.

Găseam urmele prezenţei sale aproape peste tot: în foşnetul pădurii de mesteacăn, în murmurul acelor de brad, în susurul izvoarelor, în tainele pădurilor, în clipocitul pîraielor, în şopotul tainic al vîntului, în ritmul fascinant al maşinilor cibernetice, în pulsul unei inimi uriaşe, în însuşi ritmul vieţii, care marca paşii nevăzuţi ai dragei – şi, vai, nu rareori intangibilei ! – noastre Euterpe.

Şi fiecare din noi. pe ce apucam – pe capacul termosului, pe agenda telefonului sau pe un pachet de „Snagov" – liniind rapid cîteva portative – notam un crîmpei de melodie, o temă plină de căldură, o regăsire a inspiraţiei rătăcite . . .

În marea aurie a lanurilor de grîu Euterpe alerga transparentă, cu o cunună de spice

pe frunte; la ţăr- mul mării etala o rochie de mătase diafană alb-ver- zui-albastră ca spuma valurilor, cu un colier de nestemate strălucind fosforescent în noapte – Mamaia, Tomis, Eforie. Apollo. Neptun, Venus şi.. .

Iar licuricii motivelor de inspiraţie incepe.au din nou să sclipească în boabele de rouă ale salbei por^ tativelor .. .

Şi tot căutînd-o pe Euterpe, am văzut sau revăzut nu numai aşezările minunate ale plaiurilor noastr

ebhiecuvîntate generos de natură, şi pe făurarii podoabelor îmbelşugate ale acestor locuri, ci 'ne-am amintit sau arh. aflat cite ceva – un fapt, o întîm- plare – un crîmpei din viaţa unor personaje ce au slujit-o cu credinţă, cu dăruire şi pasiune, pe EUTERPE şi pe sora ei mai mică THALIA ! ...

o

Cindva, Platon a spus că „muzica inseamnă deopo- trivă poezie, dans şi cîntec” .. .

Aristofan, ca şi Moliere – mai tîrziu – au folosit în piesele lor satira, comedia, neuitînd să solicite şi concursul muzicii, acest izvor al duioşiei, al dîrzeniei sau al voioşiei...

Bernard Shaw, Caragiale, Tudor Muşatescu au reuşit – ca şi atiţia alţii – să provoace hohote de rîs – ^ aceste binefăcătoare şi naturale „doze” de diazepam, [7] carbaxin sau alte medicamente contemporane anti- stress, strivind discret o lacrimă ivită în colţul gene- lor, ca un licurici de rouă la îngemănarea nopţii cu zorile biruitoare.

*Intre aceşti titani apare – aproape ridicol de modest (măcar aceasta din urmă să-i fie o virtute) compozitorul Edmond Deda, care şi-a propus (sau, mi-am propus, pentru că despre mine este vorba) să facă cunoscute figuri de creatori şi interpreţi muzicali sau de teatru muzical, ca şi creaţiile lor de toate genurile, din toate timpurile, din întreaga lume, dar mai *Z^~ales'~cfe la noi.*

Sub ce formă ?

z Istorică ? Aceasta se studiază cu mai mult sau mai —C puţin interes la instituţiile şcolare de specialitate, frecventate de un număr limitat de tineri

.A dicţionarului ? Ar fi interesant, poate, doar pentru redactorii unor emisiuni de resort ale Radiotele- viziunii.

M-am gindit că depanarea – uneori spre lumina unui zîmbet, alteori la umbra unui nor de duioşie, dar mereu cu dragostea de frumos, de natură, de drumeţie, de izvorul inspiraţiei atîtor opere, mari sau ', micuţe dar nu mai puţin valoroase – a unor intîmplări – unele strict reale, altele relatate cu „înfloriturile" de rigoare, – a unor amintiri din viaţa, din preocupările, din momentele creatoare ale unor asemenea ^ oameni, i-ar apropia pe ei – opera lor, dragostea lor de natură, de oameni, de frumos, de drumeţie – de marea masă a cititorilor dornici de cunoaştere.*

De la „Oda bucuriei" din „Simfonia a IX-a” a titanului Beethoven, pînă la bocetul doinelor Măriei Tănase, se înşiră nume, opere, intîmplări alese din noianul miilor şi miilor de fapte petrecute – sub ochii străbunilor sau ai bunilor noştri – cu creatorii, creaţiile şi Euterpe, muza, în mijlocul celei mai atrăgătoare şi măreţe frumuseţi – viaţa

.Să începem cu.. . începutul

— Cunoşti oare începutul ? Bănuieşti cumva sfîr- şitul ?

— Tu mi-ai pus aceste întrebări Euterpe ? Sau mi s-a părut ?

— Eu ştiu că din cele mai vechi timpuri, trubadurii, numiţi – geografic – şi truveri sau menestreli, cantautori – cîntăreţii – ei înşişi poeţi şi compo- . zitori erau oamenii drumeţiei, în veşnică şi nepotolită dragoste pentru natură, pentru frumos, însoţitorii pătimaşi ai lui Euterpe . ..

Unii ar fi tentaţi să creadă că melodiile, cîntecele lor, odată interpretate într-un loc, nu mai puteau fi repetate, reluate tot acolo, aşa cum nu s-ar mai putea povesti aceeaşi anecdotă cu poanta deja cunoscută. Nu ! Cîntecele rămîneau şi după plecarea fău- rarilor, fiind îngînate de localnici şi preluate din tată în fiu – timp de sute de ani – pînă în zilele noastre.

Tema principală, duetul de dragoste din comedia muzicală primitivă ,,Robin şi Marion” a lui Adam de la ..Halle, reprezentată la Dijon, în Franţa, în anul 1285, ' se cîntă şi azi, cu diverse variante de text, cea mai cunoscută fiind „Au clair de la lune, mon ami Pierrot”.

Motivul drumeţiei era nevoia de a străbate, de a pribegi, de a descifra urma paşilor

minunate

iEuterpe, cu frumuseţea ei sălbatică, nepotolită, în vînzoleala cascadelor învolburate de torentul ploilor, în vîjîitul vîntului surprins în plin dialog cu şipotnl pîraielor şi trilul păsărelelor, în mijlocul oamenilor de toate zilele – meşteşugari sau gospodari, care munceau cu sîrg, dar care nu se dădeau în lături nici de la şezători, unde ţîşneau strofele de duh, stihurile de dragoste, cîntecele de petrecere, sau de inimă albastră.

Acolo era domeniul Euterpei, al muzei poeţilor şi muzicanţilor, izvorul inspiraţiei lor. Acolo, sub oblăduirea blîndei, caldei, „darnicei zămislitoare a inspiraţiei, sub vălul nevăzut şi ocrotitor, şi-au plimbat paşii gîndurilor creatoare trubadurii Adam de la Halle şi Franţois Villon şi Guil- laume de Machaut şi Bach şi diafanul Mozart şi titanul Beethoven şi Brahms şi tumultuosul Liszt şi ironicul Rossini sau romanticul Chopin şi Johann Strauss, ca şi Barbu Lăutaru, Anton Pann, Ciprian Porum- – bescu. George Enescu, Grigoraş Dinicu, I. Ivanovici, Theodor Rogalski, Mihail Jora, Paul Constantinescu, Tonei Fernic, Petre Andreescu, Ton Vasilescu. G. Den- drino, H. Mălineanu, pînă la G. Grigoriu, I. Cristinoiu şi Manus Ţeicu ai zilelor noastre ..

.

Tinereţe fără bătrîneţe se poate...

Dar
Fără Euterpe _
... Doar note sterpe !
Nu ! nu se poate /

Au reînviat baladele, străvechile cîntece ale tru- verilor şi trubadurilor, poeţi sau romancieri – cum erau denumiţi cu sute de ani în urmă creatorii de romanţe – menestrelii – care erau compozitorii muzicii acestor romanţe, jongleurii – după cum erau porecliţi instrumentiştii care le acompaniau.

Este un bun cîştigat şi care la rîndul său a cucerit mulţi adepţi. Este un gen deosebit care n-are nimic comun cu muzica de cameră, simfonică, de operă, cu muzica de divertisment, de drumeţie, sau cu muzica uşoară, de dans, ori cu muzica de jazz.

Sînt genuri însă care pot coexista perfect şi care rămîn tinere, într-adevăr tinere, cu condiţia criteriu- !iii -valoric – text, muzică, realizare interpretativă, în aceleaşi genuri, unele creaţii – şi nu puţine – sînt bătrîne, sau de-a dreptul perimate, în chiar momentul indezirabilei lor apariţii.

Rivalitatea dintre vechi şi nou în artă-a existat şi există de cînd lumea, întreţinută de dificultatea obiş- nuirii cu un colorit sau o sonoritate nouă, a aprecie

-rii celei aşa numite vechi, după cucerirea unor noi modalităţi de expresie.

în „Dicţionarul muzical[1]* al lui Jean Jacques Rous- . seau, apărut în 1764, se precizează că genul cântecelor galante, sau chiar de pahar, a trecut de la greci la

romani. Iată de ce le putem întîlni chiar şi în unele ode ale lui Horaţiu. Modernii – spunea J. J. Rous- seau – îşi au cîntecele lor de diferite genuri, după gustul fiecărui popor.

—

în 1742, Levesque de la Ravalliere scria ân prefaţa unor cîntece din vremea aceea: „Să nu ne aşteptăm ca muzica veche să ne incinte urechea la fel ca cea modernă şi nici vice-versa. Gustul variază de la o epocă la alta: ceea ce place unora, displace profund altora[11].

Iar Victor Hugo preciza În 1837, făeînd un tur de orizont de la preclasici la clasici şi apoi la romantici:

„Bătrîne Palestrina, geniu neîntrecut,
Părinte-al armoniei, din nou te salut,
Căci Beethoven şi Gluck sînt ramuri înverzite. Crescute pe-al tău trunchi, din seva ta hrănite; Iar Mozart, genialul, găsi pe-al tău altar Chiar lira lui Euterpe-n neasemuitu-i har..."

Şi cînd ne gîndim că aceste aprecieri rimate au fost – cu multă înţelepciune – scrise acum 140 de ani I

Dar de atunci s-au consacrat genialii Richard Wag- ner, considerat iniţial un dezaxat, farseur, sau romanticul Chopin, pe care numai prestigiul unui Franz Liszt l-a apărat de „grava[14] acuzaţie de a fi scris... muzică uşoară sau divertisment de salon

(!?).

Apoi s-au impus modernii – azi demult depăşiţi – Stravinski, Honnegger, Schonberg (atonalul), Hin- demith, Poullenc etc.

Dacă în toamna lui 1955 Bruno Coquatrix, directorul music-hall-ului Olympia din Paris cerea intervenţia urgentă a poliţiei pentru a potoli „entuziasmul[44] unui public, incitat pînă la demenţă de antrenul unei orchestre de jazz, astăzi jazzul a păşit în sferele superioare ale muzicii culte, profilîndu-se pe specificul fiecărei naţiuni.

S-a conturat şi se cristalizează azi – din ce în ce mai pregnant şi caracteristic – un autentic jazz românesc.

*

Romanţa la rîndul ei, tradiţionala noastră romanţă, stimulată de „Crizantema tîrgovişteană[44] şi-a reluat cu cinste locul pe care l-a ocupat, pe bună dreptate, în peisajul muzical al ţării noastre

.Anton Pann şi Folkul

De la truverii şi trubadurii evului mediu pînă la menestrelii şi „şansonierii" veacului trecut, de la Adam de la Halle şi Francois Villon pînă la Barbu Lăutaru şi Anton Pann, toţi au precedat, au deschis drum liber folkului – o „noutate" a epocii noastre, cum le place unora să creadă ...

Cu atît mai actuală şi mai oportună, a fost reeditarea de către Electrecord a unui disc cuprinzînd opt din cîntecele de lume ale unuia dintre înaintaşii cui- . turii muzicale şi literare româneşti din prima jumătate a secolului al XIX-lea, Anton Pann.

\ „Fiul lui Pepelea, cel isteţ ca un proverb" – cum l-a caracterizat Mihai Eminescu – a iubit nespus de mult poporul. Iar bucuriile şi dragostele acestuia, petrecerile şi setea de viaţă adevărată le-a tălmăcit prin graiul vorbelor de dor, al zicalelor cu tîlc, al versurilor cu har meşteşugite şi al cîntecelor inspirate.

însoţit de lăutari – „curieri ai inimilor", astfel îi ? numea Vasile Alecsandri – sau acompaniindu-se singur la cobză, Anton Pann cînta ceea ce numea el „cîntece de lume". Acestea le-a adunat într-un volum. intitulat „Cîntătorul dorului" şi cu subtitlu „Spi- talul amorului", o întreagă ironie îndreptată spre jelania de dragoste. Cîntecelor sale el le-a pus drept motto însăşi definiţia acestui gen:

..De *prin lume adunate ... Şi iarăşi la lume date !..."*

<ţ^ Cel mai reuşit portret al „folkistului" veacului trecut îl datorăm scriitorului, avocatului şi – fapt mai puţin cunoscut – excelentului desenator Barbu Dela- ^ vrancea, care l-a creionat numai din descrierea pe care i-a făcut-o Bogdan Petriceicu-Hasdeu, un mare admirator al lui Anton Pann, pe care-l cunoscuse, pare-se, în adolescenţa sa.

Neştiutele căi ale Euterpei

Prin 1838 Anton Pann a făurit un cîntec de o mare frumuseţe melodică, pe o poezie a lui Grigore Ale- xandrescu, „Din sînul maicii mele". Era atît de „lipicios" cîntecul, încît deopotrivă laicii şi psalticii îl consemnează şi îl cîntă cu plăcere

.Poetul braşovean Andrei Mureşianu a scris în 1842 >

poezia eroică „Răsunetul*', avînd ca subtitlu „Deş- teaptă-te, române !"

Intîlnindu-se întîmplător cu G. Ucenescu, psaltul * bisericii „Sfîntu Nicolae" din Scheiul Braşovului, poetul, el însuşi compozitor, îi declamă versurile, cău-' tînd – fără succes – să le susţină cu o muzică în- (aripată. Ucenescu constată cu uluire că poezia „Deş- teaptă-te, române !" se potriveşte, printr-o adevărată minime, cu muzica lui Anton Pann scrisă pe versurile lui Grigore Alexandrescu: „Din sînul maicii _ mele" ! împreună, însă, dobîndesc un caracter eroic, mobilizator, patriotic.

Anton Pann, încîntat de această rară întîmplare, cîntă pe meleagurile Olteniei, în 1848, „Deşteaptă-te, române !" cu melodia sa pe versurile lui Andrei Mureşianu, deşteptînd într-adevăr dragostea de patrie a ascultătorilor.

Poemul patriotic şi melodia se întîlnesc şi făuresc unul dintre cele mai frumoase cîntece eroice ale patriei noastre, „Deşteaptă-te, române !".

Zigzagul inspiraţiei! Un poet inspiră unui compozitor o melodie. Un alt poet scrie un poem patriotic. Un psalt – scriitor şi cititor de note muzicale şi versuri – le cîntă şi observă nemaiîntîlnita potrivire dintre melodia scrisă pe nişte versuri şi poemul lui Mureşianu.

Un suflet ales

Actorul, cîntăreţul, elevul – nu însă şi imitatorul lui Matei Millo, I. D. lonescu-Union a văzut lumina

zilei într-o căsuţă de pe strada „Pe Tocile" din Scheiul Braşovului.

îndrăgostit de locul natal, acesta nu pierdea nici un prilej să revină la Braşov, să respire, cu ochii înrouraţi, aerul înmiresmat de esenţa brazilor şi apoi să p arte flacăra conştiinţei româneşti în tot Ardealul, y ba chiar şi dincolo, în metropole ca Budapesta şi Viena.

„Suflet ales, Ionescu-Union organiza adesea – scrie Ion Slavici – spectacole în beneficiul orfelinatelor, i al bătrînilor actori fără pensie pe acea vreme, pentru ajutorarea unor talente în nevoie (ca Mihail Emi- nescu, de exemplu)".

Participa, de cîte ori avea prilejul,'la pitoreasca „Sărbătoare a Junilor" din Scheiul Braşovului, şi era – mai povestesc unii – tare mîndru, călare pe un roib împodobit cu tradiţionalele ornamente, păstrate "^ pînă azi. I se părea, pe drept cuvînt, atît de „fain" acest costum, că a apărut ca „june" – alături de cîn- iăreaţa Theodora Marinescu, un fel de Ioana Radu a 4. veacului trecut – interpretînd în duet o romanţă de succes, „Portretul" de Sion.

Faptul a fost consemnat aproape simultan de Titu Maiorescu într-o scrisoare către soţia sa, Clara, la 26 septembrie 1878, şi de către Ion Luca Caragiale – care citează în „O noapte furtunoasă" un fragment din această romanţă, fredonată de coana Veta, de dorul lui Chiriac-tejgheţarul:

^ ' ..Cînd ore de-ntristare vor turbura vreodată, Frumoasa-ţi inimioară, tu vezi portretul meu, y *Şi crede că eu sufăr cu tine deodată, – Şi c-amîndoi atuncea, compătimim mereu"*

.La Ionescu-Union sau „Iunion" mergea toată lumea, chiar şi cei ca Jupîn Dumitrache, de exemplu, care nu prea înţelegeau „comediile" lui Ionescu ! Vorba Ziţei, care-şi implora sora să-l înduplece pe prea onorabilul Dumitrache să meargă la „Iunion": „Mergem să mai vedem şi noi lumea, soro. Ce, adică toţi cîţi merg acolo înţeleg ceva, gîndeşti ? Aş ! Merg numai aşa, de un „capriţ", de un „pamplezir". De ce să nu mergem şi noi ?"

Prin urmare, I. D. Ionescu-Union a fost primul român şi unul din puţinii oameni din lume, despre care s-a vorbit într-o piesă de teatru, fiind încă în viaţă.

De la naşterea lui I. D. Ionescu-Union a trecut aproape un veac şi jumătate. Iată-ne depăşind copios o sută de ani de la premiera, la Teatrul Naţional din Bucureşti, a celebrei comedii satirice „O noapte furtunoasă". Avea o distribuţie de neuitat: Ştefan Iulian, Grigore Manolescu, Aristizza Romanescu, iar în comedie se vorbeşte despre I. D. Ionescu-Union, făcîn- du-l astfel – odată cu această bijuterie a dramaturgiei româneşti – nemuritor.

Şi tare m-ar bucura, dacă strada „Pe Tocile", sau altă stradă din Braşov, ar căpăta numele celui ce a fost I. D. Ionescu-Union.

în... Valurile Dunării

La .sfîrşitul secolului trecut a avut loc la Paris, în-,,Cîmpul lui Marte" de la poalele celebrului Turn Eiffel, o expoziţie internaţională, care a prilejuit ş

iun concurs internaţional de marşuri şi galopuri, unde au participat 109 compozitori din 28 de ţări.

România a fost reprezentată de Ioan Ivanovici, pe atunci şef de muzică militară şi dirijorul spectacolelor date la celebrul „Union[11].

„Marele premiu internaţional[14] a revenit lui Ioan Ivanovici pentru un marş-galop.

La vestea deosebitului succes parizian al dirijorului spectacolelor sale, I. D. Ionescu-Union, cuprins de entuziasm, s-a aruncat de pe scenă peste fosa orchestrei, direct în braţele firavului Ivanovici, răsturnîn- du-l peste primul rînd de spectatori.

Ioan Ivanovici a fost primul compozitor român, cîştigător al unui premiu internaţional de compoziţie.

Dar pentru posteritate, el a fost şi a rămas celabru prin bijuteria creaţiei sale muzicale „Valurile Dunării[11], vals ascultat cel puţin o dată de dv. într-unul din cele peste 2.000 de aranjamente muzicale în care a fost prezentat.

Valurile Dunării de ... Johann Strauss

Da, stimaţi cititori, aţi citit bine. Cel puţin aşa a apărut în „Culegerea de valsuri celebre[11], tipărită în 1932 de editura „Remick[11] din New York.

O lume întreagă cunoaşte astăzi faptul că faimosul şi permanentul şlagăr mondial a fost creat de românul Ioan Ivanovici, fost copil de trupă în Regimentul VII Timişoara.

Ajuns dirijorul fanfarei militare din Galaţi, Iva- novici este vizitat de ... Euterpe.

Compune o serie de
marşuri, gâlopuri, valsuri, iar într—o zi de maie, bună dispoziţie, „Valurile Dunării".

Strauss cu orchestra sa de valsuri se afla în turneu prin Europa. Itinerarul său cuprindea şi Ţările Române.

La Galaţi s-a plimbat prin grădina publică. O relaxare necesară unui artist înaintea spectacolului. Deodată, a tresărit. Un vals extraordinar, un vals minunat, care nu era al său şi nici măcar nu-l mai auzise, era cîntat de fanfara din parc.

S-a apropiat de dirijor:

— Mă numesc Strauss !

— loan Ivanovici ! Dvs. sînteţi chiar Strauss, faimosul ?

— Eu, tinere ! Spune-mi, al cui este valsul pe care l-ai cîntat mai înainte ?

— Oh, maestre ! E o modestă încercare a mea. Vă rog să mă scuzaţi...

— Să te scuz ? Te invidiez şi te felicit din toată inima, tinere Ivanovici. îmi dai voie să-l includ în repertoriul orchestrei mele ?

— Vai, maestre, mă copleşiţi ! Sigur că da ...

Şi astfel „Valurile Dunării", valsul românului loan Ivanovici a devenit – alături de „Dunărea albastră" [a] ^ienezului Johann Strauss, unul din primele şla- găie mondiale a căror valoare le menţine tinereţea peste veacuri, peste cei o sută de ani de la crearea lor.

Confuzia din 1932 a editurii new-yorkeze a fost re- [par^a] cu prilejul unei noi ediţii apărută în 1938: [n1]”Y[a] ^ [e Dunarii]” [de] loan Ivanovici – Romă

-La începutul veacului

George Enescu a luat iniţiativa alcătuirii unui cvartet, menit a promova creaţia românească în domeniul muzicii de cameră.

În acest scop, a cerut Ministerului Instrucţiunii Publice o subvenţie, care să asigure un minimum necesar existenţei cvartetului.

Rezoluţia ministrului de resort însărcinat în acea vreme cu „educaţiunea naţiunii[11] a fost senzaţională. Citez: *Din motive de economie bugetară, se acordă subvenţia necesară înfiinţării unui cvartet format din trei instrumentişti".*

Raţionamentul ministrului a fost simplu: dacă cei „trei muşchetari[1]* au fost patru, de ce oare n-ar exista şi un „cvartet[1]* din ... trei muzicieni ?

Replica lui Enescu n-a întîrziat.

Concertul inaugural susţinut de acest cvartet, alcătuit totuşi din patru muzicieni (Enescu s-a autosub- venţionat), a fost „onorat[41] cu prezenţa ministrului cu pricina, care a ţinut să rostească şi două-trei cuvinte.

După vreo douăzeci de minute de vorbărie neîntreruptă şi lipsită de conţinut, ce ameninţa să exaspereze publicul meloman, Enescu s-a adresat auditoriului citind o veche zicală latină: „Quousque tandem abutere patientia nostra” [1]).

Ministrul, convins că Enescu a enunţat titlul piesei muzicale, îi făcu semn să înceapă.

Şi Enescu, punînd mîna pe vioară, începu – împreună cu ceilalţi trei —- să cînte ...

') Pînă cînd vei abuza de răbdarea noastră (Cicero).

Apropo...

Liceul l-am făcut la Ploieşti, unde locuiau părinţii mei Aveam dascăli iluştri ca, de pildă; scriitorul Bas- sarabescu, istoriograful Munteanu-Rîmnic, Florian Bulfinsky, poetul Radu Cosmin. Muzica o preda Ion Croitoru şi, mai tîrziu, Ion Cr. Danielescu. Dragostea pentru cultură, pentru artă, pentru frumos, era întreţinută ca o făclie vie de aceştia, ca şi de mama mea, o excelentă pianistă.

într-o după-amiază, revenind de la şcoală – eram, cred, în clasa a Il-a – am văzut nişte afişe anunţînd un recital de vioară al lui George Enescu, care urma să aibă loc în sala Modern a impresarului David Emmanuel, bătrînul său prieten.

Am dus bucuros vestea acasă, dar tata, mai prompt, procurase deja bilete pentru toată familia.

Către sfîrşitul recitalului, care ne învăluise în vraja inegalabiă a strunelor enesciene, s-a auzit deodată, spre stupefacţia sălii, glasul răguşit, baritonal al unui cetăţean cu mustaţa-n furculiţă, o perfectă figură caragialeană.

— Da’ o „Ciocîrlie” nu ne zici, nea Georgică ?

Enescu şi-a continuat netulburat programul, iar la sfîrşit, ovaţionat şi bisat, a oferit publicului ca supliment „Ciocîrlia[11], nu înainte de a-şi exprima cu modestie speranţa că va izbuti să o interpreteze _ aproape la fel ca ... Grigoraş Dinicu !

Omul la nevoie se cunoaşte

Virtuoz al viorii, dirijor desăvîrşit, excelent component al formaţiilor de cameră, pedagog unic – ca

metodă, ca înţelegere a structurii psihologice a fiecărui elev, fapt ce-i permitea individualizarea predării mesajului muzical, ca sculptor efectiv al personalităţii artistice a acestora, din rîndul cărora Yehudi Menuhim rămîne incontestabil şef de promoţie – George Enescu a fost şi un desăvîrşit pianist de concert'.

Iată ce povesteşte Alfred Cortot, celebrul „vrăjitor" francez al clapelor albe şi negre:

.....Mă aflam la Viena, într-o scurtă călătorie de trei zile. împ-eună cu bunul şi dragul meu prieten, George Enescu.

încă din gară ne-a atras atenţia un afiş care anunţa un concert al Filarmonicii vieneze dirijată de Furt- wängler, avînd ca solist la pian pe nu mai puţin c°l°- brul pianist – cu predilecţie beethoveniană – Wil- helm Kempf.

în program figura ceva neobişnuit: „Concertul pentru p!an şi orchestră" de' Grieg. Pentru Kemp era o p-emieră. Curioşi, ne-am dus şi noi. Ca prieteni, stăteam în culise.

Partea I a concertului a decurs ireproşabil. Partea a Il-a, însă, nu mai începea. Furtwäng'er aştepta semnalul solistului. Kempf se ştergea de năduşeală şi îşi fricţiona discret încheietura mîinii stingi.

Enescu, lîngă mine, alb ca varul murmură: „Ce ghinion, sărmanul, ce ghinion ! Are un cramp. un fel de cîrcel al mîinii, care-l pune în imposibilitate de a mai cînta".

într-adevăr, după cîteva secunde, Kempf se ridică discret de la pian.

Consideram concertul ratat. Cînd, deodată, am auzit acordurile Părţii a Il-a ! Uluit, am privit spre scenă.

Enescu dispăruse de lingă mine şi, pentru a salva situaţia trecuse la pian. A continuat – şi terminat! – în mod strălucit concertul de Grieg, pe care şi eu îl aveam în repertoriu. Dar nu l-aş fi interpretat, pentru nimic în lume, fără minimum o săptămînă de exerciţii.

La sfîrşit, în ovaţiile publicului, Enescu a intrat în culise, de unde a ieşit pe scenă, conducîndu-l de braţ pe colegul său, Kempf"..

Prognoza în artă

În pagina a patra a „Curierului artelor[14] din 17 martie 1921, privesc o fotografie înfăţişîndu-l pe maestrul George Enescu şi proaspătul său elev de atunci, Dinu Lipatti,- luînd .lecţii de vioară – precizez, nu de pian – la vîrsta de patru ani şi jumătate !

„E uimitor geniul acestui copil – comenta George Enescu. Va ajunge un mare violonist. încă de pe acum cîntă sublim „Romanţa[44] din „Concertul pentru vioară şi orchestră[14] de Ceaikovski !".

Şi, totuşi – o, tu, capricioasă Euterpe 1 – ai făcut din Dinu Lipatti unul din cei mai mari pianişti ai veacului nostru. – ,

Să se fi înşelat Enescu ?

Nicidecum !

în timpul liber, în puţinul său timp liber, Dinu Lipatti se relaxa cîntînd la vioară. Dar marea lui pa- S1Ur^n. e,care vrăţa lui Euterpe i-a stimulat pînă la nelunţa geniul, a fost pianul.

„Iar s-a îmbătat Bach"

îndeobşte, opera imensă a lui Johann Sebastian Bach se bucură de o apreciere unanimă. Dar în timpul vieţii, contemporanii săi, departe de a-l preţui la , justa-i valoare, abia i-au publicat o cantată, şase corale şi cîteva piese pentru clavecin. Atît ! .Şi acestea, cu titlul de „exerciţii pentru degetaţie".

Mama muzicianului francez contemporan Jacques

& Chai'lley, profesoară de pian, a fost apostrofată cu indignare şi concediată de părinţii unei eleve, atunci cînd a încercat să recomande acesteia nişte studii de Bach:

— înţeleg ca fiica noastră să-l studieze pe Czerny. N-are încotro. Dar dumneata ţi-ai permis să-i subestimezi talentul pînă într-acolo, încît i-ai dat să cînte

^ Bach ! Asta întrece orice măsură ! De aceea, renunţ la serviciile dumitale !

De fapt, ilustrul compozitor a fost repudiat chiar . t de propriul său fiu, Johann Christian, care, conside-

• rîndu-şi tatăl retrograd şi. .. demodat, l-a poreclit „perucă bătrînă".

Cînd Bach – furat de inspiraţie, de efluviile divinei Euterpe – începea să improvizeze la orgă celebrele sale variaţiuni, preotul catedralei din Leipzig se plîngea tuturor enoriaşilor :

— Va trebui să-l aduc pe organistul Schneider de la Dresda. Iar s-a îmbătat Bach !

^ Şi-ntr-adevăr, era beat. Dar, de muzică !

Abia în 1830, Societatea „Bach” – fondată de cei • ^. care-i descoperiseră inestimabila valoare – a început editarea completă a operelor sale, dar trecuseră
de la dispariţia genialului compozitor peste 80 de ani!

Vai, Euterpe ! Tu, care poţi atît de mult şi, totuşi, atît de puţin ! ... Dar ce reprezintă 80 de ani faţă de infinitul permanentei tale tinereţi ?

Vrei să ne-ntîlnim sîmbătă seara cu... muzica uşoară

Peronul Gării de Nord. Un stup de albine în permanent neastîmpăr. Forfota unei mulţimi de oameni zoriţi să prindă trenul care pleacă şi îmbulzeala altora care, abia sosiţi, se grăbesc, presimţind parcă nerăbdarea celor care îi aşteaptă.

Iar peste tot acest zumzet continuu, răsună din cînd în cînd semnalul muzical: do-sol-do-mi-sol-sol- sol – „Glasul roţilor de tren”, unul din şlagărele nemuritoare ale lui Ion Vasilescu. Şlagăr atît de cunoscut şi îndrăgit de generaţii în şir, de bunici şi nepoţi, părinţi şi copii, ce însoţeşte ca un ecou al gîn- durilor noastre glasul crainicei Gării de Nord care anunţă:

„... Personalul de Craiova soseşte în staţie pe linia a cincea!”.

Anunţ identic cu cel de-acum o jumătate de veac, cînd acelaşi tren personal îl aducea în Bucureşti pe Ion Vasilescu. Tînărul înalt, subţire, timid, dar plin de speranţe şi visuri, profesorul de muzică de la Craiova, venise pentru a primi la Ateneu din mîinile marelui George Enescu consacrarea sa de compozitor de muzică de cameră (Menţiunea I a „Premiului Enescu” pentru cvartetul de coarde, cu care participase).

De pe peron, Ion Vasilescu se urcă într-o trăsură – singura liberă – pornind în trapul obosit al unei mîrţoage subnutrite. Pe Calea Gri-viţei, privirile i se opresc îndelung la căsuţa modestă cu numărul 113, casa părintească în' care văzuse lumina zilei. Sub braţ poartă o partitură voluminoasă, o suită simfonică pe care intenţiona s-o prezinte maestrului, pentru a primi îndrumările sale atît de preţioase, iar în gînd, zeci de melodii uşoare, pe care nu le poate stăvili, deşi par „incompatibile" cu preocupările „serioase" ale unui compozitor de muzică „grea".

De la Ateneu, tînărul o porneşte pe jos pe Calea Victoriei, fericit dar îngîndurat.

Deodată, îi iese în cale figura de bonom a bunului său prieten, Tudorică Muşatescu.

— Bună, Ionele ! Bravo ! Şi la mai mare ! Şi-acum ? Mergem împreună sau mă laşi tot... „solist", ca la Craiova ?

Muşatescu făcea aluzie la o întîmplare petrecută cu vreo doi ani în urmă, în timpul stagiului militar, cînd s-a întîmplat ca la ora de muzică să-l aibă profesor şi dirijor pe Vasilescu.

— Dumneata vei cînta „solo" !' a decis acesta din urmă, după ce l-a ascultat.

— Cum asa, domnule profesor ?

— Da ! „Solo" la dumneata acasă, pentru că aici, în cor. cu falsurile dumitale îmi strici toată partida de baritoni.

Această întîmplare riu l-a descurajat deloc pe dramaturg, iar mai tîrziu, devenind buni prieteni, s-a-ntîmplat nu rareori ca Vasilescu să-l acompanieze pe Muşatescu la pian, cînd acesta, în vervă, cînta cîte-o romanţă sau un cîntec de haz.

— Mergem împreună

!— Am şi eu ofuri, ca omu !... I-am cîntat maestrului Enescu o mulţime de melodii „uşoare”, tocmai acum, cînd mi-a conferit premiul pentru o lucrare de muzică „grea". Şi, spre mirarea mea, în loc să mă dojenească – după cum era de aşteptat – ce crezi că mi-a spus ? „Tinere prieten, dumneata eşti un izvor nesecat de melodii încîntătoare. Nu ştiu unde începe şi unde sfîrşesc muzica grea sau aceea uşoară. După părerea mea, nu există decît un singur fel de muzică: muzica bună!”. Iar eu, încotro s-o apuc, Tudorică dragă ?

— Spre sufletul omului! Vezi, dragul meu, eu nu pot să-ţi dau sfaturi muzicale. Doar aşa, ca omul de pe stradă, pot să-ţi spun cum văd dezlegarea acestei probleme. Publicul are nevoie de muzica ta uşoară, altfel se neurastenizează fredonînd mereu „Violete- ra”, „Valencia" şi „Cumparsita", „Tango argentinian". De ce,'mă rog, să nu avem şi noi, românii, tangoul nostru, compus de Ion Vasilescu ?

-r De, Tudorică, de 1 Să vedem, să vedem ...

„Cînd îşi pune ceva în gînd' nu se lasă ! „ va mărturisi autorul «Titanic-valsului» douăzeci şi cinci de ani mai tîrziu, cu prilejul sărbătoririi sfertului de veac de la apariţia primelor şlagăre ale lui Ion Vasilescu – printre care „Suflet candriu de papugiu" şi „Vrei să ne-ntîlnim sîmbătă seara ?”, ultimul lansat în comedia muzicală „Fata şefului de gară", realizată de Tudor Muşatescu şi Vasile Timuş.

Şi cîte altele după acestea! Melodii compuse la mare, la munte, pe stradă, la masă,

fără pian, fiindcă „pianul te fură cu armonia lui şi rişti să uiţi ce-i mai important: melodia, inspiraţia, darul lui Euterpe" – cum spunea totdeauna Vasilescu

.Cu studii temeinice, cu diploma de onoare a celebrei „Scola Cantorum” din Paris în buzunar, cu catedra de profesor la dispoziţie, cu „Premiul Enescu" pentru muzică de cameră, Ion Vasilescu a păşit pe calea largă, plină de succese, dar nu lipsită de dificultăţi, a muzicii uşoare, recreative, româneşti.

„Cu lăutarii după mine...”

Aflat în turneu la Arad cu un spectacol – ce beneficia de muzica şi interpretarea sa – compozitorul Ion Vasilescu se întîlni după reprezentaţie la restaurant cu Paul Constantinescu în trecere prin frumosul oraş de pe malul Mureşului.

— Ionele, m-ai făcut praf cu „Balul de sîmbătă seara" şi cu „E minunat, e-ncîntător !”. Sînt două cîntece cu lipici, pline de romantism, dar şi de un optimism cuceritor, interpretate de un adevărat trubadur al timpurilor noastre.

— Ce să fac, dragă-Paul. Ţin şi eu seamă de cuvintele unui coleg de-al nostru, trubadur din secolul al XlV-lea, Guillaume de Machaut, care spunea:

„Căci muzica pe-ntreg pămtntul Stîrneşte rîsul, dansul, cîntul. De neagra jale nici că-i pasă: Aduce bucurie-n casă Şi de-o asculţi, cu blinda-i rază, Ea sufletul ţi-l luminează".

— De fapt, tu ai dreptate, răspunse Paul Constantinescu. Deşi nu sînt muzicolog, pe mine m-au

pasionat unele date statistice din istoria muzicii. Vezi tu, Ionele, din cele 32 de simfonii ale lui Mozart, numai două sînt în minor[1]; mai precis, în sol minor. Mai mult, din cele 7 000 de simfonii ale secolului al ■XVIII-lea, numai 140 sînt în tonalităţi minore. Chiar Joseph Haydn – autorul a zeci de simfonii majore – a scris o singură lucrare minoră, şi încă în fa diez minor – ca semn de protest împotriva hotărîriî patronului său, prinţul Esterhazy, de a nu permite instrumentiştilor din orchestra Curţii sale să-şi aducă şi nevestele la reşedinţa de vară, şi, culmea, de a-i îmbrăca pe toţi în livrele. Totul a fost atît de jalnic, încît a doua zi prinţul a revenit asupra deciziei sale...

— Apropo, *maestre* ?, se adresă Ion Vasîlescu ospătarului. N-ai putea dumneata, să ne schimbi aceste două jalnice fripturi minore cu două cotlete m a- j o r e. pe cinste şi pe... săturate?

— Vine ! ambele... două ! răspunse agramat, dar promiţător ospătarul.

Si veni, într-adevăr, un ospăţ major, cu tot dichisul, inclusiv lăutarii, care începură şi ei în G dur – adică în sol major – celebra melodie a lui Vasîlescu, „Cu lăutarii după mine” ...

„ Să vină pompierii!”

Titi Botez a fost unul din interpreţiî noştri de muzică uşoară preţuit de ascultători pentru vocea lui frumoasă, iar de compozitori pentru darul de a lansa

orice melodie pe care o cînta, favorizîndu-i şansa de a deveni şlagăr.

Pe vremea succesului său (1936) nu exista încă televiziune, iar la Radio emisiunile se făceau „pe viu” (şi aşa a fost pînă prin 1948), adică nu se înregistrau pe bandă de magnetofon.

În cadrul unuia din microrecitalurile la Radio, acompaniate de orchestra Ionel Vlădescu, o formaţie de cafe-concert, foarte apreciată la vremea respectivă, Titi Botez a lansat două melodii care promiteau să devină mari şlagăre: „La fereastra unde doarme o pisică (E-o plăcere două fete să priveşti)[11] şi „Să vină pompierii, focul să mi-l stingă ! (Focul de la inimă)[11].

Pe cea dintîi o cînta cu mare plăcere, pentru că avea şi el o pisică de angora, pe care o adora pur şi simplu; pe cealalată, fiindcă îşi satisfăcuse stagiul militar la pompieri.

Primul cîntec l-a terminat cu bine, dar cînd să-l încheie şi pe-al doilea, îl vede pe Valentin Bude, maestrul de sunet, făcîndu-i semne disperate din cabina studioului :

— Fugi acasă, nea Titi,' că ţi-a luat foc locuinţa ! Am primit zece telefoane pînă acum.

—Fii măi serios ! Lasă-te de bancuri...

— Treaba dumitale ! Dacă vrei să dormi în stradă, stai aici liniştit.

Chiar în acel moment sună telefonul din nou.

— Nea Titi, sînt eu, Vasilica, vecina dumneavoastră. Veniţi repede, că iese fum gros prin geamul de la bucătăria apartamentului dumneavoastră !

în sfîrşit, Titi Botez şi-a dat seama că nu-i nici o glumă şi, agitat, se repezi spre casă.- Locuia pe Cobăl- cescu, la parter, lîngă Radiodifuziune. Pompierii îşi desfăşurau tulumbele şi scările. în momentul cîn

dau început să spargă geamul, le-a ţîşnit Napoleon, motanul de angora, vinovatul principal al „incen- diului”.

---

1 Modul minor acordă unei compoziţii un caracter trist, melancolic.

Cînd plecase de-acasă, Titi Botez a lăsat o lampă cu petrol aprinsă cam la jumătate, să-i ţină cald motanului pînă venea el să facă foc în sobă. Întîm- plător, uitase şi aparatul de radio deschis. Auzind în difuzor glasul stăpînului, Napoleon s-a repezit spre uşă şi, în saltu-i de felină, a răsturnat lampa de petrol, de la care s-a aprins covorul; acesta a început să ardă înăbuşit, scoţînd fumul ce alarmase cartierul. Alte pagube n-ău mai fost.

— Deh, nea Titi, i-a spus a doua zi coana Vasilica, vecina. Dacă ţi-ai cobit singur ! Păi cin' te puse, nene, să cînţi în gura mare, la Radio, să te-audă o lume-n- treagă, „Să vină pompierii!" Ei, uite, ţi-au venit! ...

*

Titi Botez, solist la Teatrul „Cărăbuş" era într-o vădită indispoziţie vocală. ,

Spectacolul însă este spectacol!

Nea. Titi a cîntat tot repertoriul, dar... cu aproape o jumătate de ton mai jos decît orchestra.

— Ei, cum a fost, maestre ?, îl întrebă cîntăreţul, după reprezentaţie, pe Gherase Dendrino, dirijorul orchestrei.

— Bine, dragul meu ! Bine ... Nu ştiu însă de ce s-au acordat toţi cei patruzeci de instrumentişti cu un semiton mai sus decît tine, răspunse acesta, mucalit.

— Invidioşi, nea Titi! Invidioşi!, interveni şi Car- tală, şeful recuzitei, vestit pentru excelenta sa ureche muzicală

.Twist

Richard, „poreclit Inimă de Leu, dacă e menţionat mai puţin în istorie pentru isprăvile sale regeşti, acestea nefiind tocmai din cele mai însemnate, în schimb, a rămas celebru prin pasiunea sa pentru sport şi pentru cîntecele şi baladele trubadurilor.

îi plăceau şi exerciţiile fizice, mai cu seamă cele însoţite de muzică.

Se pare că el a inventat „twistul" – un fel de amestec de trîntă cu mişcări gimnastice într-un anume ritm, pe o melodie cînta&Ula două lăute şi o tamburină din piele de căprioara. Twistul din zilele noastre, sub forma dansului, care nu se departeaza prea mult de trînta sus-amintita, dateaza deci de pe vremea regelui Richard ! .

Puterea mîinilor sale era proverbiala. O stringere de mină – vorba cîntecului lui Ion Vasilescu efectuată de Richard scotea din circulaţie cea mai solidă mină. Şi asta, cu acompaniament muzical !

Tot el a organizat întreceri săptămînale cu cei mai voinici bărbaţi din ţinut. întrecerile, numite *shake hands* (strîngeri de mînă) erau însoţite de un cîntec – strămoşul shake-ului de astăzi.

era

Cîntecul, descifrat după cronicile arhivelor,

cîntat cam aşa :

Nefericitul lăudăros :

I'm the strongest man În this strongest land (shake 1)

Richard :

You're the strongest man But you have no hand (shake I)

În traducere liberă : concurentul afirmă că el este cel mai puternic bărbat din ţară, iar Richard îl consideră, într-adevăr, ca fiind cel mai puternic bărbat, dar că, din acel moment, nu mai are mînă !

Şi la cuvîntul *shake,* urmat de strîngerea de mînă, „lăudărosul" rămînea practic cu o mînă inutilizabilă, o vreme.

Porecla „Inimă de Leu" a fost, zice-se, urmarea trîntei cu un leu, care, apucat de coamă de către Richard şi izbit de pămînt, a rămas fără suflare, inima lui trecînd în trupuLvoipicului

.Se spune însă că, odată, a păţit-o şi Richard. Cum ? Simplu !

Primind vizita conducătorului unui ţinut mai îndepărtat, el i-a propus – conform obiceiului – o trîn- tă amicală.

Acesta, cunoscîndu-i faima, a refuzat politicos, pe motiv că ar fi obosit; în schimb, i-a propus o luptă între doi cîini.

— Perfect! tună vocea lui Richard.

Şi în ţarcul de întreceri apăru un buldog imens cît un viţel, o fiară irezistibilă, cîinele preferat al regelui. Apoi, prin faţa acelui monstru canin s-a strecurat, abia vizibil, un şoricar – lunguieţ, lipit de pămînt, cu ochii lăcrămoşi, cu urechile clăpăuge, de culoarea cafelei cu lapte.

— Mai mare mila ! Nu ! Nu se poate ! Lupta e inegală ! strigă cu cel mai desăvîrşit

fair play Richard.

— N-am alt cîine cu mine, răspunde oaspetele. Permiteţi să înceapă lupta, Sire !

— Bine ! Dacă vreţi dumneavoastră, să înceapă ! Şi Richard bătu din palme.

în ţarc se stîrni un nor de praf, schelălăituri, urlete jalnice. Cînd se limpezi puţin atmosfera, şori- carul înghiţea ultima bucăţică din falnicul buldog.

Richard rămase uluit. Era, într-adevăr, nemaipomenit !

Ceva însă i se păru în neregulă. Ce anume, nu ştia nici el. De aceea, seara, Richard s-a furişat pe lîngă uşa apartamentului rezervat oaspetelui său, pe care-l auzi ordonînd valetului, care fiind şi menestrel, se străduia să înşire pe strunele lăutei povestea recentei victorii a stăpînului său : a*

— Lasă lăuta şi scoate pielea de şoricar de pe puiul de crocodil, ca să-şi poată face digestia în voie !...

Richard rămase ... twist!

Euterpe în ... ofsaid !

N^cunoscători în materie de fotbal şi de muzică uşoară nu există, după cum nu se poate imagina vreun pămîntean care să nu fi auzit de Pele.

Putină lume cunoaşte însă un amănunt, aparent neimportant, din viaţa celebrului fotbalist.

Părinţii lui. oameni modeşti, dar culţi şi tare iubitori de copii, au avut – nici mai mult nici mai puţm – de unsprezece odrasle: zece băieţi şi o fată.

Si cum tatăl lui Pele – de profesiune învăţător. – nutrea o mare simpatie pentru istoria antică şi emu mitologiei, i-a numit pe copii în certificatele de naştem după cum urmează: pe băieţi – Jupiter, Wercule. Achile. Ulvsse. Cronos, Cupidon. Hermes, Poseidon, Uranus, Peleus (Pele), iar pe fată – Euterpe.

Cînd au mai crescut niţel, tatăl lor şi-a pus în eînd să-i antreneze nentru a forma cu ei o echipă de fotbal. Erau ei unsprezece, dar, zece băieţi şi o fată ! De. cam greu !

,.Nu-î nimic, şi-a zis bătrinul. O pun pe Euterne 1în?ă Prie furescurtarea lui Peleus) şi, cum băiatul face cît trei, o va suplini şi pe Euterpe.

*

A sosit şi ziua primului meci amator, cu echipa colegiului din localitate..

Antrenamente, pregătiri, emoţie. Toţi aveau trac. Numai Euterpe; fata, era de un calm imperturbabil.

— Tu ai grijă să fii muza inspiratoare a fraţilor tăi şi bagă-te cit mai puţin în joc, a sfătuit-o tatăl ei.

— N-avea teamă, tăticule ! Numai în poarta adversă am să stau.

— Ba să stai lîngă Pele, frate-tău. O să aibă el grijă şi de poarta adversă.

Şi meciul a-nceput.

Peleus trecea ca un bolid pe lîngă adversari, înscriind imparabil, în primele douăzeci de minute, cinci goluri în poarta echipei „invincibile" a colegiului din localitate.

Dar Euterpe se plictisea.- Ca să facă şi ea ceva, a interceptat o minge casată iscusit lui Pele de către Ulvsse şi. din poziţia în care se afla, a trimis-o spre poarta adversă, unde a intrat direct în plasă, spre fericirea muzM fotbaliste.

— Ce-ai făcut. Euterpe! au admonestat-o fraţii. Golul tău nu face doi bani ! Erai în ofsaid !

După cîteva minute, arbitrul le-a sancţionat echipa cu o lovitură de pedeapsă !

Ca să-şi reoare greşeala, Euterpe s-a adăugat „zidului". Adversarul a tras cu sete, dar, într-un salt plin de graţie. Euterpe a prins mingea. Nu a respins-o cu capul, nici cu graţioasele ei picioruşe, ci cu mîinile, cu gingaşele ei mînute ...

— Henţ în careu ! Penalti ! dictă arbitrul.

— Ce-ai făcut Euterpe, te credeai la handbal ?

Meciul s-a terminat, totuşi, cu cinci la doi în favoa-. rea familiei lui Pele.

Aşa s-a încheiat şi cariera fotbalistică a lui Euterpe.

După aceea, şi-a cumpărat o chitară şi, inspirată de zeiţa al cărei nume îl purta, a început să compună,

cîntînd în duet cu Peleus, fratele ei – care, nu se poate să nu ştiţi, are un glas foarte frumos pentru melodii *gauchos.*

De data aceasta, Euterpe nu mai eră în ofsaid ! Era în elementul ei...

Gol... puşcă

Cu ani în urmă luase fiinţă la teatrul „C. Tănase" o echipă de fotbal, „F.C. Tănase", avînd ca centru înaintaş pe Puiu Călinescu, iar portar pe Horia Că- ciulescu.

Cele relatate mai jos s-au întîmplat într-un meci amical cu o echipă „H", selecţionată din cei mai fotbalişti ... frizeri.

Pe stadion, tactica artiştilor era simplă. Puiu prelua mingea şi i-o pasa lui Horia, pentru a obţine un „victorios" zero la zero. La un moment dat, însă, Puiu Călinescu se înfierbîntă şi pasele lui au început să4 pună în serioasă dificultate pe propriu-i portar, Horia Căciulescu.

— Ai înnebunit? îi strigă acesta. Poarta lor e vizavi! De ce te-ai înverşunat pe poarta noastră ? !

Dar Puiu îşi continua jocul, ca şi cînd n-ar fi auzit nimic. O minge şutată formidabil de el loveşte bara, ricoşînd în afara terenului de joc. Horia se aruncase cu disperare în calea mingii. Deodată strigă înăbuşit :

— Gol! Gool! Goool!

Publicul, nedumerit, dar contaminat, repeta şi el :

— Gol! Goool! .

— Gol! Gol! Să vină doctorul! striga Horia cabinierei.

Medicul soseşte în mare grabă, cu trusa pregătită

.— Ce-i, nea Horică ?

— Gol! Gol ! Luaţi-mă urgent cu targa de pe teren şi duceţi-mă ia cabină, doctore !

— Dar ce, eşti rănit ? !

— Nu ! Nu ! Gol! Gol! Urgent la cabină ! Să vină imediat Ioana, cabiniera, să-mi coase elasticul! Altfel, ne-am ars ! Gol! Gol puşcă !

Şi aşa, cei doi s-au hotărît să rămînă numai actori. Nu zic că-i păcat. Ce fotbalişti de forţă ar fi ieşit însă din Puiti Călinescu şi Horia Căciulescu ! Cu talentul lor, cu perseverenţa care-i caracterizează şi bine antrenaţi, ar fi.bătut la porţile Naţionalei. Că tot...

Dar cariera lor fotbalistică s-a ratat din pricina unui elastic necorespunzător.

De la „Capriciu" la capricii

Faimosul violonist şi compozitor italian Niccolo Paganini a fost dat în judecată de un vecin, de profesiune lăptar.

În acţiune, acesta pretindea că artistul, prin sunetele fermecate ale viorii sale, îi strica laptele abia muls de mînuţele lăptăresei – Catherina – numai zîmbete şi venin – şi, pe deasupra, şi tare umblătoare prin vecini, între care nu mai implicăm, din discreţie, şi pe violonist.

În concluzie, lăptarul – înşelat şi cu laptele stricat – a cerut o despăgubire de 3 000 fiorini aur, sumă respectabilă chiar şi pentru buzunarul chivernisit al lui Paganini.

Pentru a se convinge, judecătorul a pretins efectuarea unei probe : lăptarul să aducă un litru de lapte, să-l aşeze pe pupitrul instanţei, iar Paganini să cînte.

Dar, laptele a refuzat să se strice.

— Nu! strigă lăptarul. Dumnealui să cînte „Ca- priciul” pe o singură coardă. Acela e cu bucluc ! ...

Şi în timp ce judecătorul ca şi întreaga asistenţă urmăreau fermecaţi, ba de-a dreptul uluiţi, demonstraţia de mare artă a vrăjitorului viorii, Catherina, cu o repeziciune de necrezut, a schimbat sticla de lapte dulce, cu lapte acrit.

La sfîrşitul recitalului, judecătorul s-a văzut obligat să amenințe cu evacuarea sălii, pentru a pune capăt aplauzelor, aclamaţiilor şi entuziasmului asistenţei.

S^a trecut la probă. Judecătorul a gustat, s-a oprit o clipă, mirat, a plescăit uşor din limbă şi, ca şi cînd ar fi degustat cel mai autentic vin de Chianti, a sorbit apoi din nou şi a declarat, solemn, că în viaţa sa nu

a băut un lapte atît de gustos, dar cu un gust aparte, delicios.

Surprins, violonistul a băut şi el. Apoi sticla a trecut la grefier şi, de acolo, la asistenţă.

Iată şi verdictul judecăţii.

Avind în vedere modul artistic de preparare a unui nou produs lactat, de către Niccolo Paganini, prin dibăcia viorii sale,"instanţa condamnă pe .. . lăptar la plata sumei de 3 000 fiorini de aur, ca recompensă acordată violonistului, pentru contribuţia sa, la realizarea acestui delicios lapte:

Deci :

Laptele bătut („speriat", cum îi mai spun muca- liţii) s-a consumat în „premieră mondială" la Genova, în Italia.

Niccolo Paganini a obţinut cel mai mare onorariu al său ca... producător de lapte !

Catherina s-a plimbat în săptămînile următoare în cele mai costisitoare rochii şi podoabe, căpătate în dar de la violonist datorită sumei acordate de decizia justiţiei.

Lăptarul, zgîrcit nevoie mare, n-a reuşit să se du- *' mirească de ce şi cînd anume i-a oferit el acele daruri consoartei sale.

Italia a dat lumii în plus, pe lîngă artă, macaroane, spaghete, pizza – şi laptele bătut, lapte care ne în- * viorează nu rareori în excursiile noastre.

Un fruntaş de frunte

Cişmigiul, înmiresmat şi împodobit în minunata paletă floral ă a verii, mi-a amintit o întîmplare petrecută cu 50 de ani în urmă, relatată de tenorul Emil Marinescu în „Amintirile" sale.

„ ... Mai aveam o jumătate de oră pînă la repetiţie. Opera era instalată atunci la Teatrul Liric – o clădire situată în spatele actualului magazin „Adam" din Capitală. După o plimbare pe Calea Victoriei – cea de atunci, cu fuste înflorate şi cu birje a cîte doi cai putere – intrai în Cişmigiu. Cirteva mă luă de braţ: era baritonul Lupescu.

Vorbeam de una, de alta, bîrfeam pe. unul, pe altul, ca între prieteni. Deodată, cineva lovi mîlităreşte căl- cîiele şi strigă :

— Să trăiţi, nea Emil!

M-am întors, surprins. Era un ostaş. Nu mai ţin minte ce grad avea – caporal, ba nu, parcă fruntaş.

Observîndu-mi privirea aţintită spre umerii săi, ostaşul mi-a spus :

— Fruntaş ! Doar atît... că-l supără pe don' major faptul că noaptea citesc. Ce să fac, trebuie să mă familiarizez cu partiturile, altfel degeaba am studiat atîţia ani! Şi ca să-mi risipească nedumerirea, se prezentă : Fruntaş Ionel Perlea !

— în sfîrşit, am venit acasă, îi răspund eu. îmi păreai cunoscut, dar nu ştiam de unde să te iau.

I L-am prezentat amicului Lupescu:

— Dumnealui a terminat Conservatorul, ca şef de promoţie, concomitent cu liceul.

— Tocmai vroiam să vă rog ceva...

— Spune, dragul meu Perlea !

— Aş dori să mă prezentaţi maestrului Cocărăs- cu, directorul Operei. Poate mă angajează dirijor.

După o clipă de surprindere, i-ăm spus:

•— Hai cu noi!

Cocărăscu se afla în birou. După ce i-am explicat, în două cuvinte, despre ce e vorba, directorul s-a uitat curios atît la ostaş cît şi la mine:

— Bine, tinere ostaş, spuse el într-un tîrziu. îţi dai seama, însă, că va trebui să treci o probă. Cu ce operă ai vrea să dai examen ?

— Cu o premieră : „Tannhăuser" de Richard Wag- ner ! veni răspunsul calm şi uluitor al cătanei noastre.

— Bine, dar n-am partitură de dirijor, n-am note pentru solişti, nici pentru cor. Am numai cîte ceva pentru orchestră, rătăcite din întîmplare.

— N-are importanţă, răspunse imperturbabil Perlea. Le am eu pe toate în minte, aşa că voi repeta cu soliştii, cu corul şi orchestra.

— Fără partitură ?

— Fără 1 ...

— Dar cuvintele ?

— Le ştiu pe dinafară.

_ Bine ! Peste două săptămîni dăm premiera, mai spuse el, voind parcă să-l strivească pe tinărul îndrăzneţ, cu un termen încă necunoscut în acest domeniu.

— Am înţeles, să trăiţi 1 răspunse cazon Perlea.

După trei zile de repetiţii, soliştii şi corul erau entuziasmaţi, nu mai vroiau să plece acasă.

— Încă o dată, vă rugăm, maestre (maestrul era fruntaşul Perlea).

Un dirijor italian, Giovanelli, aflat atunci la noi, spunea tuturor : „questo e un gran'maestro" (e un mare maestru !).

Veniră şi repetiţiile cu orchestra. Instrumentiştii îl puseră la încercare, cîntînd alte note decît cele scrise de dirijor. îi corecta pe loc, fără partitură şi cu calm.

După zece zile, totul era terminat. Premiera fu un adevărat triumf. Perlea dirijase pe dinafară.

La banchet Cocărăscu îmi spuse:

— O fi el la cătănie doar fruntaş, dar în materie de muzică e general! „

Othelo şi corpul diplomatic

După încheierea stagiunii bucureştene, Emil Mari- nescu urma să dea cîteva spectacole la „Scala" din Milano.

în timp ce, machiat în Othelo, cu faţa vopsită, cu un inel auriu în ureche, se odihnea

în antract, pre- gătindu-se penti u actul final, a apărut grăbi t la Opera.Română impresarul italian cu o trăsură cu cai. Nu găsise nici un taxi liber, din puţinele care existau pe vremea aceea, aşa că l-a luat pe' Emil Ma- rinescu şi nu s-a oprit decît la „Julietta[11], celebrul – pe vremea aceea – atelier fotografic.

Că pauza între acte a depăşit o jumătate de oră, spre disperarea dirijorului Kgizio IVlassini, nu a însemnat nimic. Impresarul italian a obţinut, în schimb, fotografiile care îi erau necesare pentru reclama turneului în Italia.

Ceea ce m-a nedumerit, povesteşte Emil Marines- cu, a fost faptul că pe întreaga Cale a Victoriei – dus şi întors – am fost salutaţi în poziţie de drepţi de toţi vardiştii (agenţii de circulaţie).

Abia a doua zi m-am lămurit, cînd am citit într-un ziar, la „ştiri mondene", că „ambasadorul" unui stat exotic tăcuse o plimbare cu trăsură pe Calea Victoriei, pentru a cunoaşte mai bine Capitala.

— Bis ! Bis ! Bravo Emil!, aclamă publicul bucu- reştean la premiera operei „Othelo".

La fel strigară şi spectatorii operei Scala din Milano.

Eu – spune Emil – eram emoţionat, fericit. Dar impresarul părea opărit de îngrijorare. .Nu pricepeam de ce.

— Ai să vezi tu, Emilio – cum îmi zicea el – mîi- ne, la Opera din Parma !

— Cum ? l-am întrebat eu. Am făcut succes la Scala, supiemul examen al unui clntăreţ de operă, şi să mă tem de o operă provincială ?

— Nu mă crezi ? Intreabă-l şi pe Benjamino Gigli. Cînta sublim în rolul lui Enzo din opera „Giocon- da”. După fiecare arie, galeria striga : „Hai, Gigli, dă drumul la vocea din film, de la Radio. Ce fac ieconomie de glas ? A doua zi Gigli a părăsit Parma. Nu putea cînta şi la operă cu ... microfon.

Tot la Parma, în „Cavalleria”, după ce tenorul se dovedise într-adevăr mediocru, cînd ţăranca strigă că l-a ucis pe Turidu, de la galerie se auzi o voce:

„Aşa-i trebuie ! Bine i-a făcut! „

Iar în „Traviata”, unde tenorul fusese înlocuit în ultimul moment, cînd Germont a întrebat cîntînd :

„Unde e fiul meu ?”, toată galeria i-a răspuns la unison :

„L-am schimbat, fiindcă era prost” !

— În „Rigoletto"...

— Nu, te rog!, îl întrerupse Emil Marinescu pe impresar. Nu mai continua, că reziliez contractul. Nu mai am curajul să cînt la Parma.

— Ba da, să cînţi, cu curaj, să-i înveţi minte pe parmagieni !

Şi am cîntat. Şi în „Othelo”, şi în „Aida" şi în „Traviata". Ce-i drept, i-am făcut să mă recheme de şase ori la.rampă. Trebuia cineva să-i înveţe minte !

— Bravo, Emilio ! Ca la Bucureşti!,

Hora stacatto

Fiecare cîntec, miniatural sau dezvoltat, popular sau uşor, tînăr sau vîrstnic, are povestea lui.

Trecînd pe strada Grigoraş Dinicu din Braşov, mi-am amintit cu cîtă emoţie evoca popularul artist al viorii momentul în care a avut revelaţia creaţiei sale „Hora Stacatto"

.„... într-o seară mă sărbătoreau colegii din orchestra de la „Continental". Era ziua mea de naştere. Eu aproape uitasem.

în pauză am intrat în camera alăturată salonului principal al restaurantului, cameră nu prea mare, dar aranjată cu tot dichisul. Mi-au cîntat toţi „Mulţi ani trăiască !”. La pian era nelipsitul Ionel Fernic.

Deodată, am crezut că am iluzii auditive. Cineva, undeva, cînta cald, cu o dulceaţă de ton divină, „Hora stacatto", *hora mea* pe care abia o compuse- sem şi n-o cîntasem încă niciodată ! Sunetul viorii pe care o auzeam îmi dădea fiori.

„Iată un lăutar care m-a depăşit! Trebuie să-mi schimb meseria ! ... Şi totuşi, de unde ştie atît de bine *hora mea ?*

Eram mirat, de-a dreptul intrigat. Curînd însă misterul s-a dezlegat. Uşa salonului s-a deschis şi în prag a apărut, cîntînd, George Enescu.

De bucurie şi emoţie mai întîi mi s-au muiat genunchii, apoi mi-au dat lacrimile.

Enescu nu uitase ziua mea de naştere ! Ba, mai mult, a ţinut să-mi facă bucuria de a-mi interpreta prima mea compoziţie, mai închegată, în primă audiţie enesciană.

„— Maestre Enescu ! Măi Georgică, mare noroc am avut! A fost milostivă soarta cu mine ! „, îi spusei marelui meu prieten, după ce făcui să sară al doilea, apoi al treilea dop de şampanie.

„— De ce, Grigoraş ?”

„— Păi, ce mă făceam eu, dacă în loc de concertist te făceai lăutar, ca mine ? Mă lăsai fără pîine ? Mă lăsai!”.

„Scripca” unui geniu

„Scripca", iată o denumire a viorii care, surprinzător, îi făcea o nespusă plăcere maestrului George Enescu. .

Ea se lega de o amintire din laşul anului 1917, de primul război mondial. ,.

Intr-un spital se dăduse o reprezentaţie pentru ră- niţii abia aduşi de pe front. Un grup de ziarişti s-a apropiat de un sergent mustăcios, mare mutilat, cu ochii înrouraţi de emoţie, ce aplauda lovind cu cîrja * în podeaua barăcii.

— Spune-ne, sergent, ce ţi-a plăcut mai mult din spectacolul artiştilor noştri ?

— Păi... dumneaei (şi arătă spre Elena Zamora) şi dumnealui (actorul Tonv Bulandra) şi... mai ales, dumnealui cu scripca (arătînd spre George Enescu). M-a uns pe inimă, că n-am să-l uit toată viaţa pe „ lăutarul de colo ! (Şi din nou arătă spre George Enescu).

„A fost cea mai frumoasă şi mai sinceră apreciere artistică din întreaga mea cari eră „ – mărturisea maestrul Enescu elevului şi prietenului său, Yehudi Menuhim. :

Cum a ajuns romanţa ... tango

Muzica noastră uşoară a debutat cu romanţa. Cine nu-şi aminteşte melodioasele romanţe ale lui Alexandru Leon, Bajescu Oardă sau Ionel ’ Fernic ?

P[ro]^[es]i[e] jurist, acesta din urmă avea nu un hobby o ^„slăbiciune* – ci două : aviaţia sportivă ® murit insa căzind cu avionul... de pasageri —

şi compoziţia, care l-a făcut nemuritor în domeniul romanţei, al muzicii uşoare extrem de melodioase.

Grigoraş Dinicu, marele poet al viorii, nutrea o mare simpatie pentru Fernic. Cum intra acesta la „Continental", Grigoraş îl întreba : „Ei, Ionele, ai mai scris ceva nou ?”.

Aşa s-a întîmplat şi într-o seară, cînd Ionel Fernic, îndrăgostit lulea de o junăbucureşteană, compusese acesteia o nouă romanţă : „Iubesc femeia". Şi i-a arătat violonistului partitura. Acesta a început s-o descifreze. Deodată, lumea de la mese s-a ridicat în- dreptîndu-se spre ringul de dans.

Atunci orchestra a cîntat toată romanţa în ritm de tango.

Aplauze, succes.

Ionel Fernic şi Grigoraş Dinicu erau mulţumiţi. în acel moment, în acea seară, întîmplarea i-a făcut părtaşi la crearea primei romanţe-tango „Iubesc femeia".

Printre spectatori se afla şi aceea căreia îi dedicase cîntecul. Dansa cu altul. Dar ce importanţă mai avea!

Spectatori şi antispectatori

De cînd există concerte simfonice, sînt două feluri de spectatori: unii – melomani sinceri, sorbind cu nesaţ fiecare sunet, fiece nuanţă. învăluiţi în farmecul armoniilor, cunoscînd bucuria muzicii; alţii. ..

Să exemplificăm :

La Ateneu, în pauză, schimb de imoresii:

— Ce zici de Mussorgski ăsta ? „O noapte pe Muntele Pleşuv"[2]

.— N-am citit azi „Sportul". Trebuie să fie un mare alpinist!

— Te-am văzut ieri la Ateneu. Ce impresie ţi-au făcut „Tablourile dintr-o expoziţie .. .”[3], a lui Mus- sorgski ?

— Am fost numai la concert. N-am mai apucat să văd şi expoziţia.

— Am fost ieri la Ateneu.

— Aha, „Pinii din Roma" de Respighi.

— Vai, vai, dragă ! Unde-ai văzut tu pini la Ateneu ?

— Aseară la Operă a fost „Spărgătorul de nuci"[4]. *

— Ce zici, dragă ? Şi l-au prins ?

— Ţi-a plăcut „Toccatta", ieri, la Ateneu ?

— Deloc! N-avea nici un gust. Probabil că au schimbat bucătarul! (de la Athenee Palace).

*

— Ce se cîntă astă-seară ?

— în program scrie „Fuga în re minor" de Bach.

— Şi altceva ?

---

2 Poem simfonic.
3 Suită simfonică.
4 Balet de Ceaikovski.

— Tot o „Fugă" de Bach.

— Dom'le, dar mare alergător a mai fost şi Bach ăsta ! Cred că la fugă nu-l întrecea nimeni.

— Intr-adevăr, pe Bach nu l-a mai întrecut nimeni !

— Hei, Euterpe ! Unde eşti ? Ai fugit şi tu ? Te înţeleg, ai dreptate !

Şi nu ne duce pe noi în ... eroare

Un grup de admiratori ai muzicii distractive priveau cu neobişnuită atenţie un afiş al Filarmonicii.

— Mă, grozav e Mihai Constantinescu ăsta ! l-a tăiat pe toţi. Compune, face versuri, îşi cîntă melodiile cu vocea, se acompaniază la ghitară şi acum, iată, dă concerte de vioară şi la Filarmonică. Hai să mergem şi noi.

— Nici gînd ! Eu nu mă duc ! răspunse categoric unul din tineri. Nu vezi că nu cîntă nimic, nici de el şi nici măcar de... Olimpia Panciu ? Cîntă ceva de unu... Betovan !

— Betovan nu-i cumva folkistul ăla cu „Oda bucuriei" ?

— Beethoven, dragii mei, îi corectai eu. Se cîntă „Concertul pentru vioară şi orchestră". Cel care cîntă este însă un alt Mihai Constantinescu, apreciat violonist, fost elev al lui Enescu, şi nu cunoscutul interpret de muzică uşoară. Asemănarea de nume este în- tîmplătoare.

— Fii serios, nene !, îmi răspunde tînărul, nu însă înainte de a mă privi lung, de la bombeuri la chelie.

Pe noi aţi găsit „matale[11] să ne duci ? Păi, dm moment ce Mihai cintă la ghitară, trebuie să ştie şi vioara, că-i tot cu corzi. Este ? Este ! Aşa ca, ce s-o mai lungim ! Unu-i Mihai Constantinescu !

„Aşa o fi, boboGule, dacă zici matale !"...

Instantanee mai mult sau mai puţin plăcute

Rossini încuraja elementele talentate, dar era necruţător cu ceilalţi, mai qu seamă cu impostorii.

într-o zi, un pretins compozitor îl vizită şi, aşezîn- du-se la pian, îi cîntă o piesă intitulată „Romanţă fără cuvinte[11].

— Nu-i aşa qă v-a plăcut romanţa mea fără cuvinte ? îl întrebă autorul la sfîrşit, plin de sine.

— E adevărat că n-are cuvinte. Mă întreb însă, unde-o fi romanţa ? ! ...

Aflat la Roma în vizită la un vechi prieten, este rugat să asculte vocea minunată a fiicei gazdei sale, de care toată familia era tare mîndră.

Rossini, ale cărui urechi fuseseră deseori maltra- tate în ocazii _ asemănătoare, se aşează la pian şi o iuga pe domnişoara cu pricina să cînte.

— Vai, maestre, dacă aţi şti cît mi-e de frică !

Dar mie ! mărturisi sincer compozitorul.

Pietro Mascagni, creatorul „Cavaleriei rusticane[11] a fost oaspetele Bucureştiului prin 1927. rUStlCane '

Intr-o seară, s-a dus să-l asculte pe Grigoraş Dinicu la „Continental'[1].

Violonistul Dinicu, care în programul său de cafe- concert avea şi fragmente din opere, a cîntat şi unele arii din „Cavaleria rusticană[11].

Flatat, Pietro Mascagni s-a aşezat la pian şi a în- j < terpretat, în replică, „după ureche[11], „Ciocîrlia[11] şi „Hora staccatto[11].

Patronul localului – care nu ştia cu cine are de-a face – uimit de virtuozitatea pianistului, îi oferi pe [1 4] loc un angajament în formaţia lui Grigoraş.

Marele compozitor a refuzat, politicos, promiţînd însă că la înapoierea în Italia, va scrie o operă pe motive folclorice româneşti, întrucît muzica noastră populară l-a cucerit prin farmecul ei irezistibil.

Din păcate, soarta l-a împiedicat să-şi pună în apli- j care dorinţa.

Cronos a fost mai generos cu Franz Liszt, care a scris „Rapsodia Română[11] după întîlnirea sa cu Barbu I Lăutaru, – la Iaşi –, în casa lui C. Negruzzi, invitat de Vasile Alecsandri.

Un spectator care cunoştea legătura intimă dintre dirijorul Toscanini şi soprana Rossina Storchio, titulara din acea seară a rolului M-me Butterfly, la apariţia pe scenă a lui Cio-Cio-San cu copilul în braţe, a început să strige :

^ — *Ecco il bambino cli Toscanini 1* (Iată copilul lui Toscanini !).

Reprezentaţia – la Scala din Milano s-a terminat în huiduieli şi fluierături, constituind

nu numai o mare cădere a operei, ci şi b mare amărăciune a lui Puccini, pînă la sfîrşitul vieţii sale.

Amintindu-şi că meritele de compozitor ale lui Jo- hann Sebastian Bach au fost recunoscute abia la 80 de ani după moarte, Puccini obişnuia să spună : „Şi totuşi, opera mea va fi un mare succes !".

A avut dreptate. Dar, post-mortem.

... Şi compozitorii despre ei

Gioachino Rossini, compozitorul popularului „Bărbier din Sevilla" – operă scrisă în treisprezece zile – fiind în trecere prin Paris, a asistat la un recital de pian al lui Franz Liszt, a cărui virtuozitate uluise publicul.

Cum vi s-a părut, maestre ? l-a întrebat un amic.

Nu pot să-mi dau seama, răspunse Rossini. Liszt a cîntat atît de repede, încît nici n-am avut timo să-l ascult.

După un timp, Liszt asistă la Milano la una din reprezentaţiile „Bărbierului'*.

,,-^.P^ffveţi ilustre maestre, despre muzica lui Rossini . îl întrebă un critic muzical milanez

— Mi-ar fi greu să-mi formulez o opinie Rossini a scris opera lui atît de repede, încît, sărmanul, nici n-a avut timp s-o compună.

Concert cu ... cărbuni ^'

Ideea de a-i vedea pe muzicanţi pe scenă, apărea înainte de-a dreptul imposibilă.

Compozitorul Lully – în divertismentele scrise •- pentru Moliere, precizează prudent pe partitură: „Aci vor intra 3 violonişti.. . dansînd".

Probabil că Lully aflase de păţania unui grup de . muzicanţi, care – în anul 167 înaintea erei noastre – au apărut, pentru prima oară, în faţa spectatorilor din Roma, cu instrumentele lor.

Publicul – povesteşte cronicarul Atheneos – a privit mai întîi nedumerit, deoarece nu ştia ce să creadă; apoi – pentru a nu rămîne cu impresia că- a dat banii de pomană – le-a pretins muzicanţilor * să cînte toţi deodată şi, după aceea, pentru distracţie, să se bată între ei cu pumnii.

Şi s-au bătut... ca să nu mănînce bătaie !

Aşa s-au obişnuit, probabil, muzicienii să facă sport ? !

Transformarea muzicii în „concert[11] public – în spectacol propriu-zis – cu bilet de intrare şi ascultători plătitori (nu numai spectatori) – s-a petrecut abia în secolul al XVII-lea; şi o datorăm concedierii lui John Bannister, de către patronul său, regele Ca- 3 rol al II-lea.

Rămas fără serviciih, violonistul a avut ideea, în anul 1672, de a organiza seri muzicale în locuinţa sa, V din Londra, dar cu bilete de intrare.

Succesul colosal al violonistului l-a determinat pe

negustorul de cărbuni Thomas Britton să deschidă, în 1678, şi o sală specială de concerte, la care lua parte uneori şi Haendel[1].

Contabil sau dirijor

Cîndva scrierea muzicală era o simplă schiţă, pentru a-i ajuta pe creatorii operelor – de cele mai multe ori interpreţii propriilor lucrări – să şi le reamintească.

Un interpret era considerat nevaloros, dacă nu adăuga şi el cadenţe, elemente componistice suplimentare, fără a-l supăra cîtuşi de puţin pe autor.

înşişi compozitorii interveneau – cînd erau solicitaţi – în propriile lor lucrări.

Beethoven îşi va transforma fără ezitare „Concertul pentru vioară şi orchestră" într-un „Concert pentru pian şi orchestră", modificînd autograf partitura, adăugind cîteva pasagii — şi intitulîndu-l „Concertul de pian nr. 6" – lucrare inedită existentă numai pe un disc unicat 30. 103, Harmonia Mundi – înregistrat în 1959.

Primele patru note din „Simfonia a 5-a" (a „Destinului") enunţate într-un „largo majestuoso" poartă notaţia lui Beethoven „allegro".

Dar cînd Titanul Beethoven asistînd la o repetiţie a auzit un dirijor respectîndu-i indicaţia, l-a dat jos de la pupitru, a luat bagheta şi a arătat orchestrei interpretarea justă.

— Bine maestre, dar eu n-am făcut decît să res- pect ceea ce aţi scris dumneavoastră pe partitură.

' ɹ! Pare xCă Britton condiţiona vînzarea biletelor la concert de cumpărarea unei cantităţi de... cărbuni

!— Un dirijor nu e contabil. El nu aduna cifre scrise, ci interpretează, creează, alături de compozitor, răspunse categoric Beethoven.

Blana „Faust”

Muzica se compune – după cum atestă inscripţiile de pe piatra unor peşteri – de aproximativ 40 000 de ani!

Dar abia în 1789, anul Revoluţiei franceze, Beau- marchais a creat la Paris „Societatea autorilor şi compozitorilor[11].

Atunci au început şi editorii să se gîndească la „eventuala[11] plată a lucrărilor tipărite. Aceasta im- . plică şi un risc : de succesul sau insuccesul lucrării depindeau încasările editorilor.

*

într-o zi, compozitorul francez Charles Gounod îl opreşte pe editorul său, Chaudens, îmbrăcat cu o blană somptuoasă.

— Dacă nu mă înşel, purtaţi o haină de blană „Faust”, spuse maliţios Gounod, făcînd aluzie la mizera sumă plătită de editoi- pentru achiziţionarea celebrei opere care s-a bucurat de succes răsunător, moral pentru compozitor şi material pentru editor !

— E adevărat, răspunse Chaudens, fără să clipească, dar gaura din căptuşeală constituie însă „Tributul cetăţii Zamora[1]', adăugă el amintind astfel de o altă operă a lui Gounod, care neavînd succes l-a implicat în pagubă şi pe editor.

Un animal exotic

După un turneu de concerte, revenind în Franţa, Frederic Chopin şi-a procurat, în trecere prin Bava- ria, un instrument muzical nou: un euphoniu – celesta de azi, un fel de pian în miniatură, avînd cristale în loc de corzi.

— Aveţi ceva deosebit de declarat, stimate domn ? l-a întrebat vameşul unui mic burg de frontieră, privind bagajele voluminoase ale compozitorului, printre care se afla şi un geamantan mare.

— Nimic special, răspunse Chopin. Ah, pardon, era să uit! Am un euphoniu...

Vameşul se uită lung la Chopin.

— Un moment, stimate domn !

Se duse apoi peşte drum la primărie, de unde veni într-un suflet cu răspunsul mai marelui urbei :

— Importul de animale exotice este strict interzis !*

Ajuns la Paris, Chopin povesti prietenei sale, scriitoarea George Sand, păţania de la vamă.

— în ce era ambalat instrumentul, mon petit Fre- 2 deric ?

— în paie şi talaş, pentru a amortiza zdruncinăturile diligenţei, răspunse compozitorul.

— Perfect! Stai liniştit, i-a- spus zîmbind George Sand. Cu diligenţa următoare vei avea instrumentul aci, la Paris.

* - .

După şase zile, datorită prietenei sale, femeie plină de idei şi de relaţii influente – Chopin primi instrumentul muzical, însoţit de următoarea notă :

„în conformitate cu articolul X, paragraful 4, alineatul Z din Legea vamală, se permite importarea, de

către numitul Frederic Chopin, a unui animal exotic, denumit euphoniu, avînd în vedere faptul că acesta este ... împăiat!”

Semnat,

„indescrif rabil” (din fericire pentru el)

Măgăria sa serenissimă ...

în cadrul unei serii de concerte europene, Franz Liszt a fost invitat să dea un recitai în palatul prinţului elector de Saxonia.

Călătoria fusese o încîntare, datorită naturii generoase. Manşetele cămăşilor lui Liszt atestau, prin însemnările unor noi teme muzicale, că şi Euterpe fusese generoasă cu marele compozitor.

Sala de concerte avea o acustică superbă. Pianul era minunat. Liszt a intrat în scenă, înclinîndu-se în faţa publicului, care l-a primit cu aplauze.

în liniştea care se făcu, glasul alteţei sale, care-şi continua conversaţia, păru strident: .

— ... Şi ştii, dragă baroane, ce herghelie are contele Friedrich ? Ei bine, caii mei întrec cu mult cei mai buni pur-sînge ai lui. Şi, cu urechea mea muzicală, îţi dai seama că îi recunosc după nechezat!...

Baronul căută, politicos, să încheie discuţia, dar prinţul continuă:

— ... Apropo, ştii ce i-am făcut lui Friedrich cînd mi l-a prezentat pe Taifun, celebrul lui armăsar ? Mi-am spus părerea despre cal. Uite aşa: l-ha ! l-ha ! l-ha ! imită el cu un

real talent zbieretele măgarului.

în acel moment Franz Liszt se ridică de la pian şi dădu să plece.

Prinţul, nedumerit, întrebă de ce – Cînd stăpînii vorbesc, slugile răspunse prompt Franz Liszt.

nu se cinia. trebuie să tacă !

aur

Ordinul „Căţelul de

Ca şi alţi artişti ai lumii, Franz Liszt a avut cîţiva elevi, care au preluat nu numai virtuozitatea interpretativă, dar şi nu mai puţin renumitul său spirit caustic.

Printre aceştia se numără şi Alfred Reisenauer, un excelent pianist.

El a fost invitat să concerteze la curtea ducesei de Mecklenburg, care se auioconsidera o Mecena a epocii sale (secolul XIX), cînd Europa era divizată într-o puzderie de ducate şi principate, pe cît dese pe atît de semeţe.

Excelentul pianist, întîmpinat de un val°t, este condus în sala de concert a palatului. Aici, ducesa – cu un gest într-adevăr ducal – îi arată pianul. în liniştea întreruptă numai de scheunatul unui foxterier răsfăţat, care – curios ! – făcea alergie la auzul sunetelor pianului, el a interpretat, cu mult temperament, piese de Liszt şi de Chooin, adăugind o căldură vulcanică, explozivă, provocată de „argumentele[1]' lătrătoare ale patrupedului, fidelul său „ascultător".

Concertul ia sfîrşit în aplauzele politicoase ale unui public snob, al cărui entuziasm era în funcţie directă de modul de manifestare a ducesei.

A doua zi, dimineaţa, Alfred Reisenauer a primit la hotel vizita marelui şambelan al Curţii, care l-a în- T.rpna+

’- – Ce preferati drept răsplată a muncii dumneavoastră: suma de 1 000 de ducaţi sau medalia „Marele ordin al Căţelului de aur” ?

— Aş dori şi eu să mă informaţi, domnule şambelan, i se adresă pianistul. Cam cit ar costa la un magazin o medalie din acestea cu „căţelul” preferat al ducesei ?

— Cred că vreo zece ducaţi.

— Perfect! Atunci primesc 990 de ducaţi, ca onorariu, şi medalia „Marele ordin al Căţelului de aur”. Ştiţi, adăugă el ca o scuză, eu iubesc la nebunie clinii !

Rezultatul depăşi însă, toate aşteptările. Pianistul a primit ducaţii, medalia şi, în plus, un foxterier viu care, din dragoste, i-a rupt imediat coada fracului.

Cafe-concert

' t Cum a luat fiinţă nrimul cafe-concert sau, mai limpede, local cu program artistic ?

Pe la jumătatea secolului trecut, M-me Cornelie – societară de vază a Comediei Franceze – s-a certat cu directorul teatrului. Tntîmplarea nu a avut nici măcar darul originalităţii. Care actor nu s-a certat măcar o dată cu directorul ? Dar M-me Cornelie, furioasă, s-a dus glonţ la Cafe de la Paix – locul de întîlnire al artiştilor – a cerut o pană şi o hîrtie

l 3 şi şi-a scris demisia.

— Fii serioasă, Cornelie ! Cum ai să faci tu aşa ceva ? Cine va mai juca în „Cidul” de Racine ? Cine . va mai recita din ... Cine ?

— Eu, bineînţeles ! Dar... nu la Comedia Franceză.

— Dar unde ?

— Aci ! . , .

Şi M-me Cornelie, la Cafe de la Paix, uni doua mese, se urcă pe ele, anunţă un „program special" oferit publicului şi începu să recite.

A fost răsplătită cu tunete de aplauze. între o recitare şi alta s-au mai produs şi muzicanţi ambulanţi, cîntăreţi ai străzii, prestidigitatori. între timp, patronul a adus şi patru feştile mari. Poeţii, aflaţi acolo au recitat propriile versuri, iar pictorii au făcut por- A trete interpreţilor şi unora din consumatori.

Succesul a fost imens !

încurajat de reuşită, în seara următoare patronul a organizat o estradă din opt mese, cu lumini, un covor, o cuvertură în chip de cortină ...

Deşi prefectul Parisului a încercat să interzică < asemenea reprezentaţii, sub diferite pretexte, iar ambiţioasa M-me Cornelie s-a împăcat cu directorul Comediei Franceze, totuşi, aceste cafenele de concert s-au înmulţit ca ciupercile după ploaie.

întrunind sufragiile unanime ale publicului, „estrada populară[1]' odată lansată, n-a mai putut fi oprită ...

„Naşul” revistei

O jumătate de veac mai tîrziu (1886), şansonetistul Paulus, care apărea deobicei la Alcazar, a venit într-o seară la Cafe de la Paix, cu obrajii arzînd de înflăcă- ,r rare. Luase parte, cu mulţimea entuziastă, la sărbă- ‘ torirea căderii Bastiliei (14 iulie). Inspirat de cele

văzute, Paulus, a cîntat o nouă şansonetă, improvizată de el – ad-hoc – „En revenant de la revue”. (Revenind de la revistă), paradă populară, în care refrenul se relua de către public:

„En revenant de la revue,

La revue, La revue".

Şansoneta a avut o formidabilă ,,priză” la public, în trei zile o cînta tot Parisul, iar într-o săptămînă toată Franţa !

Performanţă nefacilitată de publicitate, televiziune, radio, discuri (nici nu existau !), ci doar transmisă prin ,,releul” din om în om . ..

Din ziua aceea, spectacolele de estradă gen cafe- concert au căpătat denumirea de „spectacole de re- vistă”, iar localurile s-au transformat, treptat, în „teatre de revistă".

Album-

„La princesse de la chanson" (Prinţesa cîntecului) au fost supranumite regretata Edith Piaff şi urmaşa sa Mireille Mathieu, titlu acordat iniţial celebrei şansonetiste Yvette Guilbert, în 1895.

Albumul tipărit de reputatul editor Charpentier a cuprins douăzeci de şansonete lansate, compuse sau create de Yvette Guilbert, selectate de un juriu constituit din Emil Zola, Alphonse Daudet, Octave Mir- beau, Hervieu şi Pierre Lotti – oaspeţi ai editorului.

Atît albumul, cît şi discul – apărut mai tîrziu – poartă pe. copertă portretul marei interprete Yvette Guilbert, executat de celebrul pictor Toulouse- Lautrec.

Yvette a cîntat pînă la 76 de ani – cît a trăit; Edith Piaff, pînă la 64 – cît i-a permis o boală necruţătoare; Maurice Chevalier şi-a luat rămas bun de la public la 80 de ani, iar de la viaţă la 84.

Nu întîmplător, stimaţi cititori, vă relatez asemenea amănunte de longevitate artistică. De multe ori mi-a fost dat să aud pe unii spunînd: „Tot mai cîntă Gică Petrescu ăsta ?!” (deşi vocea lui este la fel de tînără ca şi acum patru decenii !); „Cîţi ani o fi avînd Margareta (cîntă mai bine ca oricînd). Dar Angela ? Că are şi un copil de şapte ani ! Azi-mîine o vedem bunică, şi ea ...” ş.a.m.d.

Iată comentarii... evident subiectiviste şi lipsite . de girul evaluărilor obiective.

Muzica n-are vîrstă ! Nici interpreţii ei ! Atîta timp cît reuşesc să ne emoţioneze, să ne transmită neînti- nahmesajul lui Euterpe ! "

A crea un cîntec

În cele ce urmează nu veţi rîde, nici măcar nu veţi zîmbi. Dar, poate veţi reflecta asupra universului cuprins în trei minute de cîntec şi poezie . ..

Mireille Mathieu! Vedetă internaţională. Interpretă de prestigiu care a cucerit admiraţia milioanelor de iubitori ai muzicii, ai acelei muzici ce se scrie cu M mare, care reprezintă arta într-adevăr valoroasă, indiferent cărui gen – de la simfonie la şansonetă – ar aparţine.

.Ascultînd-o pe Mireille Mathieu, desprinzi din firul amintirilor pe aceea ce i-a servit drept model: inegalabila Edith Piaff ! Ea a interpretat zeci şi zeci de cîntece, care au făcut şi fac ocolul planetei noastre.

Poeţii şi compozitorii le-au compus, dar Edith le-a creat, le-a dat contui- real, le-a dat viaţă, graţie unei desăvîrşite interpretări.

A crea un cîntec, înseamnă a face să trăiască un personaj. Pentru aceasta e nevoie ca ideea exprimată într-un poem însoţit de melodie s-o plaseze în ade- văratul său climat, în atmosfera care îi este vital indispensabilă, pentru ca apoi să găsească un interpret care s-o facă să trăiască aievea în mintea şi inima publicului.

Edith a compus şi cîntece, versuri şi muzică. A dat şi examen la Societatea autorilor şi compozitorilor francezi. Dar a fost respinsă ! Şi nu o dată, ci de două ori ...

S-o lăsăm însă pe Edith Piaff să povestească despre toate aceste secvenţe din viaţa ei:

„ ... într-o frumoasă după-amiază de mai (1945), stăm în faţă cu un pahar de Porto, într-un „bistro” de pe Champs-Elysees, cu prietena mea Marianne Michel. Venită de la Marsilia, ea debutase promiţător, la Paris şi căuta cîntecul care s-o lanseze.

,,De ce nu-pii compui dumneata unul ?” m-a rugat ea.

Melodia „La vie en rose" era scrisă. I-am fredonat-o şi, plăcîndu-i tema, mi-a cerut să termin cîntecul care, nu avea nici cuvinte şi nici titlul definitiv.

„De acord ! 11 ai îndată", i-am răspuns.

Am luat stiloul şi, numaidecît, am aşternut pe faţa de masă (de hîrtie, în acele vremuri de după război) primele două versuri:

„Quand il me prend dans ses bras, Je vois les choses en rose ...

„Găseşti că sună bine *les choses* ? mă întrebă Ma- rianne, Dac-ai înlocui *cula vie ?"*

• „Bună idee ! Şi şansoneta se va numi „La vie en rose". Titlul va fi al dumitale".

După înlocuire, versurile au căpătat forma:

„Quand il me prend dans ses bras, Je vois la vie en rose" ...

Odată cîntecul terminat, mai rămînea să găsesc pe cineva care să-l semneze, pentru că nu-mi era îngăduit să-l depun eu însumi la S.A.C.E.M. (Societatea autorilor şi compozitorilor francezi). I l-am arătat Margueritei Monnot, care m-a privit stupefiată.

„Doar n-o să cînţi o astfel de nerozie, Edith dragă ?'..."

„Contam pe tine, ca să-l iscăleşti[11].

„Nu, zău ! Asta nu mă-ncîntă deloc ! „

N-am stăruit. Am luat cîntecul şi am mers la alţi compozitori. Dar toţi m-au refuzat. Mai mult, unul din ei mi-a plătit şi-o „poliţă":

. „Glumeşti ? Mi-ai refuzat zece cîntece în trei ani şi acum vrei să-mi asum paternitatea unui cîntec pe care dacă îl vei cînta, sigur, va aduce numai pagube. Mergi cam departe, Edith ...".

Nu mai aveam nici o nădejde. M-a[1] salvat însă Louiguy, care mai tîrziu mi-a scris: „Bravo pour le clown!". Cred că nu a regretat, fiindcă „La vie en

~ [crea]^ Şi cîntat de Marianne Michel în primii doi am de la lansare,. după care l-am inclus şi eu în repertoriu – a devenit şlagăr mondial. A fost tradus intr-o duzină de limbi străine, printre care şi în japo-

neză, şi difuzat în nenumărate interpretări – unele făcute de artişti ca Bing Crosby şi Louis Armstrong. Se fredonează azi pe străzi, iar un local de noapte de pe Broadway – probabil singurul de pe glob – şi-a luat drept firmă titlul cîntecului nostru, „La vie en rose" .. . Numărul discurilor vîndute a atins impresionanta cifră de cincisprezece milioane ! Cîntecul este la fel de popular la noi, ca şi în S.U.A.; la fiecare din apariţiile mele la New York, publicul îl cere.

'Sînt fericită că am scris acest cîntec pentru Ma- rianne Michel, fericită de a-i fi făcut plăcere. Dar, voi regreta totdeauna că nu l-am creat eu !".

Nu, Edith ! Nu ai dreptate. Dacă nu l-ai fi cîntat • tu, dacă nu i-ai fi dăruit viaţă, viaţa pe care tu n-o mai ai, cîntecul, oricît de frumos, n-ar fi devenit niciodată şlagărul mondial care trăieşte şi bucură inimile contemporanilor.

Sică Alexandrescu ... actor

Sică Alexandrescu. regretatul om de teatru, neîntrecut tălmăcitor regizoral al lui Caragîale şi realizator al atîtor succese româneşti, era renumit şi pentru grila pe care o purta montării tehnice a spectacolelor.

— Aveţi grijă, băieţii ! Decorurile să fie bine ancorate, uşile armate, ferestrele aşezate la locul lor, să nu păţim vreo dandana în timpul reprezentaţiei.

Maşiniştii şi regizorii tehnici urmăreau minuţios indicaţiile sale, controlate cu cea mai mare meticulozitate.

Intrigat de zelul lui Sică Alexandrescu, compozitorul şi dirijorul Gherase Dendrino, l-a întrebat într-o bună zi:

— Spune-mi dragul meu Sică, de ce te frămînţi atîta cu decorurile ? îl ai ca regizor tehnic pe Ţicu Petrescu, recuziteur pe Cartală, la lumini pe Bojocea .. Nu te doare capul!

– Ba mă dor şi acum şalele, cind îmi amintesc cum un decor aşezat prost a căzut peste mine, ratînd astfel şi primul rol şi cariera de actor !

— Cum aşa ? întrebă mirat maestrul Dendrino.

— Foarte simplu, dragă Gherase, Rolul meu, primul meu rol, mă obliga să bat la uşă de unsprezece ori de-a lungul unei piese. Iar la întrebarea „Cine-i acolo ?", să răspund: „Nimeni!". Compania teatral- muzicală „Grigoriu" juca la fosta Terasă Oteteleşeanu. ^t^larul trupei era Grigoriu, dar conducerea efectiva o avea nevastă-sa, Ecaterina Grigoriu, o femeie cu greutate, mai mult la propriu, decît la figurat. Cîn

dfacea cură de slăbire, reuşea să atîrne numai vreo 95 kg !' în rest, depăşea suta. Ea urmărea din culise desfăşurarea spectacolului, de la controlul biletelor pînă la

cortina finală.

Pe scurt, într-o seară, la a unsprezecea bătaie în uşă. actorii, neatenţi, n-au mai întrebat ,,Cine-i acolo ?£t, ca eu să le pot da marea mea replică: „Nimeni !”. Intrigat, mai bătui o dată' Nimic ! Şi atunci, am bătut a treia oară, dar, zdravăn, cu numnii. Şi, să vezi drăcie 1 Uşa se desface, iar eu mă întind, împie- dicîndu-mă de prag, lungindu-mă pe jumătate în scenă, cu uşa peste mine !

- Deodată, avui senzaţia că sînt călcat de tren, şi o voce tunătoare izbucni deasupra mea. „Unde-i mu- .cosul ăla de Sică ? De ce nu dă replica ?”

Neobservînd că mă aflam sub Uşa pe care se pro- tăpise, coana Ecaterina Grigoriu îi lua la rost pe actorii – prerătiti să mă prohodească.

Atunci, cu ultimele resurse, am cîntat de sub uşă, p-ecum Desdemona, după ce-o gîtuie Othelo:

..Ecaterino. vedea-te-aş moartă, Cu dric la poartă Şi cai mascaţi! ..."

Culmea ironiei ! Succes monstru ! Bisat la scenă deschisă şi, pe deasupra, cererea generală de a introduce scena cu pricina în toate spectacolele ! îţi dai seama. Gherase ce riscam ?

Mi-am dat imediat demisia şi asa s-a încheiat cariera mea de actor-atlet fără voie şi şansonetist fără voce.

Acu’ sînt regizor, adică şoarece de culise.

— Acum eşti regizor, spre norocul teatrului românesc ! îi replică, cu respect, Gherase Dendrino.

„Nu-i Tănase cel nu nasul, ci Tănase cea cu glasul!”

Apariţia Măriei Tănase pe scena teatrului de revistă „Alhambra” nu a întîrziat să stîrnească şi unele nemulţumiri. Cea mai amuzantă a fost aceea a marelui artist şi om de omenie, Constantin Tănase.

Auzind de succesele ei şi, poate gelos că nu a lansat-o el, l-a sunat furios la telefon pe compozitorul Ion Vasilescu, pe atunci dirijor la teatrul condus de Vlădoianu.

— Dragă Vax (aşa-i spuneau amicii compozitorului Vasilescu), ce-i cu Maria asta, de-şi zice Tănase ?

— E cîntăreaţă, don’ director.

— Doar n-o fi paparudă, că n-ar fi angajat-o Vlădoianu la teatru. Si ce cîntă ?

— Habar n-ai tu !

— Da’ de cînd eşti matale, Vasilescule, „per tu” cu mine ?

— Nu, don’ director, răspunse Vasilescu, calm. Aşa se numeşte noul meu cîntec pe care îl lansează ea. Şi îl cîntă foarte bine !

Nu zic ba, măi Vax ! Dar de ce şi-a luat numele de Maria Tănase ? De ce tocmai Tă-na-se ? Ce, eu mi-am zis Tănase-Union, să mă creadă lumea rudă cu Ionescu-Union ?

Păi, dacă aşa o cheamă în actul ei de naştere, ce să-i facem ?

— Da’ pseudonim artistic nu putea să-şi ia ? Uite, de exemplu, Maria Gheorghe, sau Maria Stan, sau Bran ~ dac" o fi una Srasă ? De ce tocmai TÂNASE ?! . . a sa aplaneze lucrurile, Ion Vasilescu îi propuse ui Constantin Tănase să-i acorde cinci minute din timpul sau, pentru a o aduce pe Maria la audiţie

.— Sînt convins, că după ce-o veţi auzi, don’ director, n-o să vă mai pară rău că vă poarte numele. Ba, chiar o s-o-nfiaţi, că tot a rămas orfană de mică.

— Bine, Vax. La douăsprezece punct te înfiinţezi cu inculpata la mine !

La douăsprezece „trecute fix”, Constantin Tănase asculta primul, apoi al doilea, pe urmă al treilea cîntec ...

La un moment dat, suflîndu-şi zgomotos vestitul său „năsuc”, semn că era emoţionat, i-a zis Măriei Tănase:

— Ascultă, fetiţo ! Dacă te-ai fi născut înaintea mea, mi-aş fi schimbat eu numele. Pentru că află de la mine, Mario, tu eşti mare, micuţo !

— Crezi, nene ?

— Jart ! (o palmă părintească). Eu nu mint, fetiţo, niciodată ! o lămuri Tănase.

Seara, la spectacol, actorii teatrului constatară că la un cuplet al directorului s-au adăugat următoarele versuri:

Am o vorbă Şi-un cuvînt, Şi le spun:
Mă opun !
Păi cum să nu m-opun, măi frate, Cină mi-apare peste noapte Barza cea aducătoare
De pui de om şi de fecioare, De-mi aduse, măi Năstase, Pe afiş înc-un Tănase !

Păi, să nu m-opun ?
Mă opun !

Dar să vezi ce întîmplare Fraţilor, minune mare ! Că Tănase, asta mică Nu-i băiat, ci e fetică. Nu-i Tănase cel cu nasul, Ci Tănase cea cu glasul! Şi de-o auzi cum cîntă, vere, Simţi pe suflet numai miere Şi c-un fir de busuioc Pus în păr, că-i cu noroc Zis din inimă, cu foc, Simţi şi tu, parol, Mitică, Că Mar ia e unică;

Nu e rău nici cel cu nasul, Da-i grozavă cea cu glasul !

— Am zis-o, şi v-o mai spun: La asta,
'Nu mă opun ! [1])

Euterpe şi... tehnica modernă

Maria Tănase – cu discul ei în limba franceză – a primit, post-mortem, de trei ori premiul „Discul de aur" al Academiei „Charles Cros" din Paris. Zeci de alţi mari artişti, ale căror discuri au depăşit milionul de exemplare, au fost distinşi cu acelaşi premiu.

Cine a fost Charles Cros ? Inventatorul fonografului, al înregistrării muzicale pe cilindru şi apoi pe discul de ceară. Da, aveţi tot dreptul să protestaţi.

Toată lumea ştie că Thomas Alfa Edison – cel cu becul electric – a fost şi inventatorului fonografului. Dar nu toată lumea ştie că simultan – la o distanţă de un ocean Atlantic – a realizat aceeaşi invenţie şi Charles Cros.

Descoperirea ooetului şi savantului francez Charles Cros, trimisă Academiei de Ştiinţe din Paris, s-a primit într-un plic sigilat la 30 aprilie 1877 şi a fost des- * chisă în şedinţă publică la 3 decembrie 1877. Era. vorba de fonograf.

' După trei săptămîni, aceeaşi academie primea într-un plic, tot sigilat, cererea de omologare a unui fonograf, cerere depusă şi la New York de savantul american Edison, în acelaşi timp cu cea a francezului . Charles Cros.

') Versuri reconstituite de autor

.La cererea lui Edison se adaugă însă şi prototipul aparatului. Acesta a fost şi „atu"-ul americanului.

Ce putea fi ? O simplă coincidenţă ? Sau – cum sugerau unii – telepatie ? _ ,

Academia „Charles Cros" din Paris şi Fundaţia „Edison" din New York au instituit un important premiu, care va fi decernat aceluia ce va explica această ... „minune".

Iată însă că minunea – ca mai toate fenomenele intitulate comod astfel – are totuşi o explicaţie.

Cu aproape 300 de ani înainte de a fi devenit eroul scriitorului francez Edmond Rostand, celebrul Cyrano de Bergerac – un personaj care a existat cu adevărat şi a trăit între anii 1619—1655, el însuşi scriitor – a publicat două cărţi fanteziste: „Voiajul în lună" şi „Istoria comică a ţărilor din soare".

Tn prefaţa acesteia din urmă, Cyrano de Bergerac a promis cititorilor săi o viitoare carte miraculoasă. De ce ? Citez:

„Pentru că ea nu va avea nici foi, nici litere, iar pentru a o citi, nu va fi nevoie de ochi, ci numai de urechi. Dacă cineva va dori să cunoască conţinutul unui capitol din carte, sau să asculte un cîntec anume, nu va avea decît să aşeze un ac pe un fel de nervuri mici, din ceară de albine, înscrise pe un aparat rotund, prin învîrtirea căruia se vor auzi fie voci omeneşti, fie instrumente muzicale emiţînd sunete distincte, într-un limbaj clar, la îndemîna tuturor", j Iată, dar, de unde a pornit ideea – cu sute de ani înainte. De ce n-aţi presupune că atît Charles Cros

un preţuit om de litere – cît şi Thomas Edison – autodidact erudit – au citit cărţile lui Cyrano, i-a entuziasmat ideea şi au realizat-o ?

Simultaneitatea ar rămîne singura coincidenţă, pe care o poate explica un simplu calcul al probabilită-

În fond, poate că şi Jules Verne în cartea sa, care imaginează un zbor în lună cu ajutoruPunui proiectil de tun – vezi racheta de azi – şi a unui afet imens – vezi rampa de lansare – l-a citit pe Cyrano de Bergerac, aşa cum inventatorii submarinului au citit, la rîndul lor, „Nautilus-ul" lui Jules Verne.

, Mă veţi întreba, poate, dacă nu revendic şi eu premiul instituit de Academia „Charles Cros" şi Fundaţia „Edison" ?

Nu ! Nu am şi nici nu pot avea această pretenţie, pentru că datele privitoare la Cyrano de Bergerac le poate găsi oricine în „Micul Larousse".

Cum mi-a venit în minte să fac legătura între aceste invenţii şi Cyrano ? Foarte 'simplu. De data aceasta, o veritabilă coincidenţă. între numele meu mic şi acela al lui.. . Edmond Rostand !

Avem de toate ... dar nu pentru toţi

Luminată într-un vesel contur de soarele şugubăţ, oarecum mirat de îndărătnicia omătului în faţa razelor sale, de obicei arzătoare, Tîmpa Braşovului, privea cu indiferenţă la grupul nostru pironit în mijlocul pieţei vechii Primării.

Ieşisem de la o repetiţie, iar interpreţii aşteptau să le fixez data pentru o nouă întîlnire muzicală.

— Deci, dragii mei, azi e sîmbătă. Ne vom revedea marţi dimineaţă la ora zece. Pînă atunci, însă, ne dăm rendez-vous mîine, duminică, la „De toate pentru toţi", la ora douăsprezece

.A doua zi, la ora douăsprezece şi zece, mă trezesc cu un telefon, disperat;

— Maestre, vă aşteptăm 1 La douăsprezece şi jumătate se închide !

— Ce să se închidă, frate ? Abia pe la douăsprezece jumătate vine rubrica de anecdotică muzicală !

— Magazinul, maestre !

— Magazinul ?!? Care magazin ?

— Magazinul „De toate pentru toţi", de pe Bulevardul Lenin.

— Bine, măi copii, eu v-am dat o întîlnire simbolică în faţa aparatelor de radio. De unde să ştiu că aci, la Braşov, există un magazin cu titlul emisiei duminicale ! Nu-i nimic, vin şi eu acolo.

Ajuns la faţa locului, n-am putut să mă reţin, şi am intrat înăuntru, adresîndu-mă responsabilului:

— Dumneavoastră aveţi ac/... de toate pentru toţi, nu-i aşa ?

— Da, mă rog frumos 1

— Bun. Dar... anecdotică muzicală aveţi ?

— Nu !

— încercaţi la magazinul de discuri, sau – mai bine – la raionul de... anticariat, îmi sugeră o tî- nără vînzătoare, cu cel mai nevinovat surîs întîlnit la poalele Tîmpei...

Mie îmi place Tom Jones

Respiram cu nesaţ aerul proaspăt al unei toamne tîrzii, spre sfîrşit de octombrie şi admiram diversitatea nuanţelor – pe fond arămiu – ale frunzelor triste că se despart de cei cărora le-au dat ceva din viaţa lor...

Mă aflam din nou la Braşov, aşteptînd începerea lucrărilor unui juriu care urma să facă preselecţia pentru binecunoscutele emisiuni televizate, „Steaua fără nume" şi. „Floarea din grădină'*.

Candidaţii – peste două sute, poate mai mulţi – păreau copleşiţi de emoţie, încercînd să anticipeze pe feţele noastre, zîmbitoare sau indiferente, rezultatele – pe care, totuşi, le purtau în ei înşişi, în talentul cu care îi înzestrase sau nu natura.

Nesfîrşite ore de audiţie. Atenţie. îndoieli. Spe- * ranţe. Uneori, satisfacţii.

Mulţi veniţi, puţini aleşi. Exigenţa noastră era justificată de pretenţiile calitative ale telespectatorilor

.La un moment dat, vine rîndul unui tînăr de 18 ani. Plete blonde, ondulate cu grijă şi colorate „Cromo- platin-14", mustăcioară înţepată, cămaşă viu colorată, răsfrîntă. Mai lipsea spada şi d'Artagnan putea începe duelul!

De fapt, nici n-avea nevoie-de spadă. A deschis gura şi a început să cînte. Sau, cel puţin aşa credea el. Şi vocea – sau răgetul sau mugetul, sau cum vreţi să vă imaginaţi mai rău – a pătruns ca o spadă nemiloasă în timpanele noastre. Şi tot aşa, preţ de două cîntece. A fost apoi rugat să recite. S-a răstit ' la noi. De fapt, el credea că. recită o strofă din „Moartea căprioarei[11] a lui Nicolae Labiş.

— De ce te-ai deghizat în muşchetar ? l-a întrebat regizorul Sorin Grigorescu. îţi place atît de mult Alexandre Dumas ?

— Nu ! veni categoric răspunsul. Mie îmi place Tom'Jones !

Bine, dar Dumas este creatorul, este părintele literar al lui d'Artagnan, cu care dumneata vrei să te identifici, îl informă cu nebănuit calm Sorin Grigorescu.

— Ba, deloc !

o ~ ^ cum te cheama pe dumneata ? i se adresă oorm Grigorescu.

~ rT eSCU ' SPUSe aCeSta- $ a ^tă bule- – ţinui de identitate.

resm r"adeVăr' "mu?cheta ™ ?i se numea Sorin Grigo-

Du^as.^ ' am h otărît eU' pentru a4 salva Pe

Era şi timpul.

'rl

Euterpe la ... dentist

— Allo, Deda ?

— Da ! Cine-ntreabă ?

— Tot eu.

— Ce s-a întîmplat ? Vreo preselecţie, un cîntec nou ?

— Vin şi astea ! Dar... ştii tu care a fost cel mai neplăcut moment din viaţa mea ?

— Sorine dragă, nu înţeleg de ce mă întrebi tocmai pe mine. Oricum, nu cred că te referi la primul concert de muzică uşoară, cu public, radiodifuzat (Hm ! sînt vreo treizeci de ani de atunci!) de foarte tînărul Deda şi regizat de şi mai tînărul Sorin Grigorescu, student la Institutul de teatru.

— Nu, dragul meu. Văd eu că nu ghiceşti, aşa că am să-ţi spun:

Eram un puşti, în clasa a doua sau a treia elementară. îmi plăceau la nebunie muzica uşoară şi bomboanele. dropsurile mai ales. Si într-o noapte m-a trezit din somn o durere cumplită de măsele. O durere de nedescris ! A doua zi de dimineaţă ne-am dus, familionul şi cu mine, la un dentist care locuia prin apropiere. îl chema Postupa, medic stomatolog – silabisisem eu.

— Păi, mămicule, pe mine nu mă doare stomacul, ci dintele !

— Stomatolog înseamnă doctor de dinţi, mă lămuri mama.

— Păi, atunci, de ce nu se cheamă dintolog ?

Nu mai ţin minte ce mi-a mai explicat mama, că m-am şi trezit propulsat în cabinetul dentistului Postupa.

Pe moment, acolo, am rămas cu gura căscată ! Doctorul stătea la un pian, aşezat lingă „scaunul de tortură" şi cînta. Compunea. Era un tango: „Idolatrizata", silabisii eu pe portativ. Nu ştiam ce o fi însem- nînd, pe lîngă Creola, Ilona, Janina, Nuşa şi altele pe care le fredonam toată ziua..

Şi uite-aşa, cu zăhărelul, cu un cîntec-două. cu o mîngîiere plus o stropitură de kelen, m-am trezit cu dintele scos. Şi avea nişte rădăcini, de parc-ar fi pornit din călcîie.

— Bravo, Sorine, eşti un băieţaş curajos !, m-a lăudat doctorul. Nu-i aşa Euterpe"? (Aşa o chema pe asistenta lui).

— Ba, dumneavoastră aveţi nişte mîini de aur... cînd cîntaţi la pian. îmi place grozav muzica. Oare toţi dentiştii cîntă şi la pian ? [1] •

— Domnul doctor Postupa este şi compozitor, adaugă asistenta.

De fapt, dragă Deda, a fost primul meu contact cu tagma voastră, a compozitorilor, şi m-am ales cu un dinte scos. Acum, că vă cunosc pe toţi,...

— ... Te miri, că mai ai vreun dinte-n gură ? Oare asta a fost neplăcerea cea mare ? l-am întrebat pe Sorin.

— Stai să vezi, că abia vine. Asistenta încurajată de gustul manifestat de mine pentru muzica uşoară pe atunci incipientă – s-a apucat să cînte, cu vocea, creaţiile doctorului. Dar, ce voce ! Ce cîntat! Pur şi simplu, am crezut că-nebunesc. Şi abia atunci [a].[m]. în^Put [s]ă urlu, ca din gură de şarpe. Nu m-am liniştit decît abia cînd am ajuns acasă.

Petrecusem cel mai neplăcut moment din viaţa mea!

— Neplăcut, dar foarte util, Sorine dragă.

— De ce

?— Pentru că, sînt convins, această întîmplare te-a îndemnat să porneşti, mai tîrziu, alături de Simona Patraulea, la culegerea de talente autentice pentru „Floarea din grădină" şi „Steaua fără nume" şi, la descurajarea dură – dar necesară ! – a tuturor celor neînzestraţi de natură pentru interpretarea muzicii.

— Dacă zici tu, Deda ! Dar n-am poantă la cele istorisite ...

— Nu-i nimic, Sorine, am eu ! Deşi eşti extrem de muzical, dotat cu simţ ritmic, melodic şi critic – atribute demne de invidiat, chiar de noi compozitorii şi de muzicologi – nu m-aş încumeta să îndemn pe nimeni să te asculte cîntînd cu vocea. Ar fi riscul prea mare ! .. .

— Ai dreptate, Deda. Chiar dacă nu-i o poantă, e . . . adevărul adevărat!

O veche cunoştinţă

La un teatru muzical începuse prima repetiţie a unei noi operete.

Orchestra, corul şi soliştii, în păr ! Dirijorul, fără .. . !

Pe scenă, tenorul cîntă cu surprinzătoare dezinvoltură şi deplină cunoaştere, o arie nouă.

La terminare, compozitorul – aflat în sală – aplaudă furtunos, exclamînd:

— Bravo ! Bravo, tinere ! De trei ori bravo ! Cîtă conştiinciozitate profesională ! Deşi

la prima lectură, ai cîntat-o formidabil, dovedind o perfectă cunoaştere a ariei !
— Dar cine n-o cunoaşte, iubite maestre ! răsounse, flatînd ucigător, tenorul
.
Privighetoarea
Oaspeţii, aşezaţi la o masă festivă, se apropiau cu repeziciune şi regret de tradiţionalul tort, purtătoi al luminărilor indicatoare – cu o vagă aproximaţie a vîrstei celei sărbătorite.
în acel moment, una din invitate, fostă soprană, intrată bine – cu voce cu tot – în a treia, dacă nu chiar în a patra tinereţe, se ridică şi intonă, cu multă bunăvoinţă, dar cu şi mai multe note false, „Mulţi ani trăiască^.
Amabili, comesenii aplaudară. Ce imprudenţă !
Din acel moment, soprana se dezlănţui: ,,Tosca", „Madame Butterfly", „Boema", „Aida", „Fidelio", tot afişul operei de-a lungul veacurilor.
Încercînd să oprească avalanşa ce ameninţa să-i strice seara, gazda se apropie de „privighetoare" şi, prinzînd o pauză, îi şopti la ureche:
— Cînţi superb, draga mea ! Dar ştii, la etaj am o vecină bolnavă, care are nevoie de linişte ...
— Cine, Popeasca ? Fii .pe pace, dragă, e surdă tun ! şi atacă frontal aria din „Carmen".
Terminînd în grabă felia de tort, unul din oaspeţi
— Păstorel Teodoreanu – se ridică şi-i spuse gazdei :
— Mulţumesc din inimă, dar eu mă „Car ... men" !
— Aşteaptă, scumpule ! îl rugă Tudorică Muşa- tescu, între două sorbituri. La „Hughenotii" o tulim cu toţii !
Nu se mai scrie ...
Creapa lui Beethoven a stîrnit invidia multor compozitori şi artişti care se simţeau striviţi de geniul acestui titan al portativului.
După audierea, la Paris, a „Simfoniei Destinului[11] (a V-a) a lui Beethoven, fostul profesor de compoziţie al lui Hector Berlioz, bătrînul Jean-Francois Lesuer, îi spuse amărît acestuia din urmă:
— Dragă Hector, n-ar trebuie să se scrie astfel de muzică...
— Oh, fiţi fără grijă, maestre ! Nici nu se mai ' scrie ! Din păcate 1 (adaugă el în şoaptă).
Cum se lansează un şlagăr într-o operă !
— Euterpe, draga mea, constat că problema aceasta te obsedează. Parc-ai fi compozitor de muzică uşoară, nu muză.
— De ce neapărat de muzică uşoară ? îmi şopti Euterpe. De fapt Mozart a fost acela care a denumit melodioara „compusă între două mese" – cum povestea el – „şlagăr[1]'.
Termenul s-a păstrat, pentru a defini cîntecele de muzică uşoară, devenite extrem de populare. Ele n-au nevoie să fie neapărat însoţite de cuvinte. Dovadă ? Tema muzicală a filmului „Love story" – Poveste de dragoste – devenită fulgerător şlagăr şi căreia ulterior i s-au adăugat versuri. Dar valsul „Ramona" ? Dar tangoul „Jalousie" ?
Apropo. Unii cred că tangoul a fost un dans latino- american lansat în jurul anului 1920 la Paris.
De fapt tangoul cubanez – habanera – spre deosebire de tangoul argentinian – milonga – a fost lansat într-o operă : „Carmen" de Bizet.
Nu credeţi ? Ascultaţi povestea lui.
Premiera operei „Carmen" de Bizet a avut loc la 3 martie 1875. Din nenorocire pentru autor, lucra-
rea a fost fluierată, respinsă de public. Ii lipsea o | arie – aria principală pentru Carmen.
Compozitorul – care mizase mult pe succesul operei sale – s-a încuiat în casă, distrus de insucces.
Atunci a fost vizitat de un bun prieten, Yradier – care peregrinase prin toată lumea, inclusiv Havana – capitala Cubei.
De acolo adusese un caiet cu impresii muzicale, cu diverse teme locale folclorice, pe care – pentru a-şi mai distra prietenul, a început să i le cînte. Compozitorul le ascultă însă indiferent.
Deodată, la auzul unei melodii, a tresărit.
— Asta e ! strigă Bizet, asta va fi aria lui Carmen ! Cum se numeşte, dragă Yradier- ?
— Habanera, după numele Habanei, oraşul în care se cîntă.

Bizet a introdus melodia în „Carmen”. Reluarea operei a fost un adevărat triumf, un succes enorm care dăinuie .peste veacuri.

Din păcate, însă, autorul n-a mai fost martorul ' biruinţei sale.

Magia lui Moliere

Trupa lui Jean Baptiste-Poquelin, zis Moliere vegeta.

. ^ePei foriul se epuizase, Curtea dădea semne de plictiseală, iar actorii făceau foame.

„Mizantiopul , ca atîta alte capodopere, fusese ori- nut cu răceală. H

în. împătrita sa calitate de autor, director, actor şi ţap ispăşitor, Moliere scria de cinci zile şi cinci nopţi o piesa noua, un „fleac uşuratec” – cum numea e

lcomedia „Bolnavul închipuit" – devenită mai tîrziu celebră. .

— Ce să fac ? trebuie şi d-astea, explica el compozitorului Lully, pe care-l rugase să-i compună muzica de scenă. Altfel n-avem ce mînca.

În a şasea zi piesa era gata şi rolurile distribuite, , iar actorii repetau de zor. Autorul şi-a ales rolul „doctorului” Purgon.

După cîteva ore susţinute de repetiţii, Moliere ieşi din baraca aflată la marginea bîlciului abia instalat.

Zărind o mulţime de gură-cască adunată într-un colţ al bîlciului, plecă şi el spre acel loc. Mulţimea privea noua „minune” a tehnicii secolului al 18-lea : „Clavecinul magic” – un clavecin care cînta sigur ! – prezentat de trupa unei anume doamne Raisin.

— Vă plătesc 100 de franci, pentru a-mi împrumuta instrumentul acesta pentru o singură dată, îi spuse Moliere: Numai mîine seară.

Doamna Raisin se învoi.

Premiera „Bolnavul închipuit[11] avea loc la Curte în seara următoare. '

Malacoave, peruci pudrate, ifose nobiliare.

Actorii aveau trac. Cîteva bătăi în podea (acestea ţin şi astăzi locul gongului la Comedia Franceză) şi reprezentaţia începe.

Un scurt balet, compus anume de Lully ca prolog, şi apoi, în premieră, „Bolnavul închipuit".

Hohote de rîs şi aplauze la scena deschisă. în sfîr- ^ şit, dr. Purgon-Moliere, pentru a-şi convinge odată mai mult pacienţii de puterea leacurilor sale, rosteşte o formulă gen „Hocus-pocus” şi „clavecinul magic" începe să cînte singur.

* Efectul a fost mai mare decît cel prevăzut de Moliere în piesă. El s-a repercutat asupra spectatorilor

de-a dreptul distrugător. în mijlocul rumorii produse se auzi un ţipăt şi o marchiză leşină. Marchiza însă nu era – cel puţin în acel moment – o oarecare, ci favorita amfitrionului care, din păcate nu era nici el un oarecare ci – nici mai mult, nici mai puţin – decît Ludovic al XlV-lea.

La ordinul regelui, spectacolul se suspendă pentru moment şi clavecinul fu desfăcut. -Spre uimirea generală, inclusiv a lui Moliere, din clavecin apăru un băieţel de vreo ‘ 6 anişori, îmbrăcat sărăcăcios dar foarte talentat – care cîntase, din interiorul instrumentului, ca la o adevărată harpă.

Piesa se reluă continuînd cu demascarea înşelăciunilor pseudomedicului Purgon.

Reprezentaţiile următoare se desfăşurară cu acelaşi succes, dar fără „clavecinul magic !” Piesa d_- fapt nici nu avea nevoie.

Couperin, copilul talentat, pitit în „clavecinul ma- gic”, deveni, după 10 gni, mare clavecinist, organist şi compozitor al curţii lui Ludovic al XlV-lea şi unul din celebrii autori ai muzicii preclasice.

Întîrzierea

înţh'zierea e categoric nerecomandabilă, fie la gară că pierzi trenul – fie la Radio – că trece spaţiul rezervat imprimării.

Maestrul Dendrino avea o serie de înregistrări la Radio. Abia intrase în funcţiune sistemul înregistrărilor pe bandă de magnetofon.

Dorina Drăghici, .nterpreta atîtor şlagăre de suc- ces e °”lcei punctuală – a întîrziat la una di

nimprimări din cauza unor repetiţii la teatru – de trei ori consecutiv – spre disperarea lui. Dendrino.

— Ce facem maestre ? O sancţionăm ?

— Şi ? Ce-am rezolvat ? Cînţi dumneata în locul ei ?

— Cine mi-e drag mă aşteaptă ! se auzi deodată % glasul Dorinei.

— Mai zi o dată, spuse maestrul !

— Păi, cine mi-e drag mă aşteaptă !

— Aşteaptă-mă şi tu două minute. .Şi se aşează la A pian. Spune-mi, îţi place

cîntecul ?

Aşa s-a creat şi lansat şlagărul lui Dendrino „Cine mi-e drag, mă aşteaptă”.

Şi pentru că vorbim de şlagăr...

xş.

Compozitorii scriu numai cîntece. Şlagărele le „fac” 'spectatorii. Există însă şi factori determinanţi în lansarea unui cîntec.

3 De exemplu, celebrul ,.Marinică”, şlagărul absolut al compozitorului H. Mălineanu (pe versurile regretatului Eugen Mirea) a părut, la început, un cîntecel neînsemnat, trecînd neobservat timp de aproape un an şi jumătate, în interpretarea searbădă, a unei cîntăreţe oarecare. Preluat apoi'de Dorina Drăghici, în- tr-un concert de muzică uşoară, la sala. „Dall^s”, şi anoi la teatrul „Tănase”, cîntecul a început să capete , viaţă, contur, să-şi atingă ţinta satirică, devenind şlagăr european.

— Şlagărul e ca „lozul în plic”, îmi spunea într-o zi Radu Şerban. Crezi într-un cîntec, îl orchestrezi, * repeţi cu solistul, asişti la imprimare sau la repetiţia generală. Alteori te duci emoţionat la premieră. S

ecîntă frumos melodie după melodie şi la urmă publicul cască plictisit, aşteptînd un moment vesel ! Loz necîştigător ! Dezamăgit ieşi din sală, în timp ce se cîntă finalul. De la garderobă te întorci în sală, unde se întîmplă ceva de-a dreptul uluitor : melodia ,,de serviciu[11] cum o numeau confraţii este bisată, trişată, ovaţionată. Aşa m-am trezit cu „Primăvară, primăvară", transformat de public în şlagăr. Loz cîştigător !

— Dar cu „Prieten drag”, cum a fost, Radule ?

— De pomină ! Se apropia festivalul de pe litoral şi – fiind prins de muzica unui film – nu scrisesem nimic. Atunci Constantin Cîrjan mi-a amintit de un cîntec compus de mine pe versurile lui, cu vreo şase ani în urmă : „Prieten drag". îl ţineam în sertar din cauza impresiei de tango „desuet[1]' pe care mi-o lăsase. Neavînd altceva l-am trimis festivalului. „Prieten drag" a luat Premiul I şi a devenit şlagăr la noi, ba chiar şi în Italia, în interpretarea lui Remo Germani.

— Parcă tu n-ai păţit la fel cu melodiile tale „cardiace" ? „Of, inimioară", „Inimă nu fii de piatră" ! Premii luate în coarnele cerbilor de aur, de argint şi de^ bronz.

— Loz în plic ! Ai dreptate, Radule. ■

„Salcia” lui Moculescu

Cînd îl vezi pe Horia Moculescu pe stradă sau la televizor – deşi înalt şi bine clădit, ca un b-ad – te gîndeşti fără să vrei la „Salcia", şlagărul'lui nr. 1.

88

‘— Cum a devenit şlagăr, mă întrebi ? .

Mai iutii, mi-am interpretat-o singur. Vorba aceea, ce-şi face omul cu vocea lui... povesteşte Horia. Şi melodia a „prins” oarecum. Au interpretat-o apoi eîteva soliste. Cîntecul promitea ceva, dar nici prea- prea, nici foarte-ioarte.

La o repetiţie a formaţiei mele vocal-instrumen- tale – de fapt toate formaţiile se intitulează astăzi aşa – am întrebat pe băieţi cine poate lua un Do de sus, de care aveam nevoie pentru un aranjament vocal. Zagardan – pe atunci bateristul meu – mi-a spus că va încerca el. Mi-am exprimat o justificată neîncredere.

Atunci – pentru a mă convinge – Zagardan a început să cînte „Salcia” cu o octavă mai sus decît o cîntam eu. M-a uluit. l-am spus că la spectacolul – ce ulterior s-a televizat – o va interpreta el.

, A făcut „rupere”, cum numim noi, un succes zdrobitor.

De atunci eu am devenit autor de şlagăre, „Salcia[11] melodia zilei; iar Zagardan mare interpret.

Şi toate astea, pentru că nu l-am crezut capabil să interpreteze un amărît de’ „Do”, încheie Moculescu biografia „Salciei”.

Unde-s cavalerii de altădată ?

Mă aflam zilele trecute în incinta modernei staţii Autoservice ,,Dacia‘[£], situată pe Calea Bucureştilor – sau Şoseaua Plopilor – la intrarea în Braşov. .Serviciul prompt, solicitudinea mecanicilor şi a inginerului şef m-au făcut să uit de automobilisticul dicton: „Ai maşină, ai belele şi la *Service* numai rele”

.M-am pomenit vesel, ca la „Gura Humorului^, cum ar fi spus nea Costică Tânase :

„Ascultă, măi Mitică, Şi nu uita că la o adică Viaţa e mai frumoasă, Nici soacra nu-i arţăgoasă, Soaţa-i mai arătoasă

' Şi mai devreme-acâsă, Şi bunătăţi pune pe masă De dragul amorului La „Gura Humorului".

Aşa şi eu, stînd la Service-ul cu pricina, discutam cu cel ce se ocupa de cutia de viteze :

— Am emoţii, maestre.

. – De ce, dragul meu ?

— Păi, diseară am rezultatul examenului de, intrare la medicină !

Sau urmărind reglarea tacheţilor, discutam cu doi meşteri despre contribuţia ştiinţifică a savanţilor Ein- stein şi Coandă la dezvoltarea tehnicii contemporane.

Iar inginerul şef îmi dezvăluia profilul elegant şi aerodinamic – ceva între Masseratti şi Lamborghini al Daciei-sport „Braşovia”, o realizare a colectivului tehnic al acestei instituţii.

Tineri studioşi, muncind ziua, învăţau seara, cău- tînd şi reuşind – ca atîţia alţii din ţara noastră – să fie utili societăţii de azi, ai celei de mîine.

. Cu aceste gînduri am intrat la un cafe-bar pentru a lua la repezeală un „filtru”. Intr-un colţ, altfel de „tineri”... M-am întîlnit întîmplător cu scriitorul Aleea Popovici. Dintr-un singur schimb de priviri ne-am înţeles. Gata versurile ? Gata şi muzica. Să-i dăm cuvîntdl!

— Unde-s cavalerii de-altădată

?NU VREM CAVALERII DE-ALTĂDATĂ/

ALECU POPOVICI

VERSURI

GEORGE MIHALACHE

MUZICA EDMOND DEDA

K

>Rem

Rem7*

R: n tru n Cu cc

Sclm6 Ln^ La7 *Solm

ti

Rem7 Rem6

în ta te gne-k, ca-va te y-ra-no o al-tâ e-po – pe e,

Rem 6 >M‘bm

>Rem fel

Rem7*

Ren7

Lup • teu eun-fie – că – ra re în .tur ce o-de im- OK **– teft pen-lruofc**

de fa- w, tem 5 pil ' c^T

rru-ti – « fiu – tu – re pa – na – ţull

La7

•Mitoi

m-« mc-te.

Din sic- te ar- oin- C< cate *> e – ”a

;Solm

LQ7

ma – a – sul Pe

re. Cu

vrc-muri,cac ra-nbaRconsî el. pc ţea-râ, His-tn-on

•Rem „Rem >Rem „Rem >SbVnZ *Do7 / *Solm7

V **- -o w J —** **par-c& n-a-fi4’UZ,Rc scţ-un daca un busAcan.ţinjSpor-'-udfe-cj**

Do7

Fa

S'b

La7SolmLa7

»La7

Soim

Ai

ui-tal ce-s «ns-rn
– c. – «a-

M-ra van _vai, cc ••< yi-^m, ce-va-k* ru— k?
La7

rall.. I.a7

REFREN Re

MEDIUM SWING

Sib7 Soim La7 LQ7
Mim *>

La7 . x FQJ17

Re
Sim

CA-TE **tenclu-nau**
Sim Si7

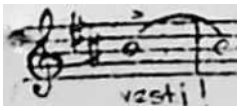

C^f

ca – va -
Sim Re
nA – r*A
Sim

te cur» ta – ni
Sim
Mim La7
Rem
TA» HI-U-»« **tai < ^Ă-rA pa-tA • ^ ?^ 51 ta-X**
U< d
tai-ta – dur ^ ca-va
«eşti
,Cartea de telefon

La o repetiţie Biţu Fălticeneanu – cunoscutul regizor artistic – explică trupei, şi mai ales, unor tineri solişti de muzică uşoară :

— Măi copii, voi trebuie să înţelegeţi că nu e suficient să fii cîntăreţ, ci mai presus de orice un inter- * preţ. Trebuie să fii un traducător al creaţiei ooetice . şi muzicale, trecută prin filtrul personalităţii tale interpretative. Trebuie să ştii să cînţi, să joci, să exprimi prin toate mijloacele scenei mesajul cîntecului. | Trebuie să fii un interpret total... Maurice Cheva- Jier spunea, nu o dată, despre Edith Piaff: „Este suficient ca Edith să citească pînă şi cârtea de telefon ca să te facă să plîngi”.

în timp ce vorbea, el observă că un ţînăr actor absolvent, folosit mai rar – deocamdată – citea o carte voluminoasă. *

— Bine, măi băiatule, îi spuse indignat Fălticeneanu, eu mă străduiesc să vă explic un lucru valabil pentru voi toţi, şi tu, în loc să fii atent, citeşti ro- .,. mane ! Păi se poate ?

— Nu, maestre, tocmai citeam cartea de telefon !

— Nu mai spune ! ? Şi cum ţi se pare lectura ? Interesantă ?

. – Nu prea are acţiune. în schimb, are o mulţime de personagii... Aşa că, dacă o puneţi în scenă, poate -' mă distribuiţi şi pe mine.

Modă

La un cenaclu literar-muzical, undeva la Cluj – dacă nu mă înşel – doi spectatori schimbă unele impresii

:— Nostimă şi moda asta vestimentară. Şi coafura. Priviţi la tînăra care cîntă acum la chitară. Aţi putea jura că e băiat!

— Chiar şi jur. E fiul meu !

— Oh, vă rog să mă scuzaţi; nu puteam bănui că dumneavoastră sînteţi tată.

— Nici nu sînt tatăl lui. Sînt mama!

Şi o modă... „ultra”

Puiu lancovescu – actorul Ion lancovescu – era plin de talent, dar şi de originalităţi. într-o dimineaţă, il acostează la Capşa, Sică Ale- xandrescu.

Acesta observase cu stupoare că autorul poartă o pereche ciudată de ciorapi; unul galben şi altul verde.

— Spune drept, Puiule, ai găsit cu greu perechea asta de ciorapi ?

— Deloc, maestre. Mai am acasă încă o pereche asemănătoare.

„Bravo, Nadia!”

Transmisie directă. Montreal – Canada.

— Formidabil!

— încă un zece ! încă o medalie de aur pentru lotul olimpic ‘al României. Pentru Nadia Comăneci.

— Bravo Nadia !

— Bravo Nadia!

Eram la Braşov. Ora 11 noaptea. Bravo Nadia ! E o idee. Formez emoţionat prefixul Bucureştiului

.— Alo ! George Mihalache ? Ascultă, te tentează un cîntec intitulat „Bravo Nadia” ?

Un moment de tăcere. Şi apoi răspunsul :

_Pa, ideea e excelentă. E a ta sau ţi-a cerut cineva să scrii melodia ? . , . n ■ r

_Titlul mi l-a sugerat exclamaţia lui Cristian Ţopescu „Bravo Nadia" ! Ideea îmi aparţine. Altfel, cîntecul ar fi fost comandat altuia. Eu n-am compus încă decît prima frază muzicală „Bravo, Nadia, bravo, Nadia !”

— Bun ! Te sun eu pînă într-o oră şi-ţi dictez versurile prin telefon !

Cîteva minute după miezul nopţii aveam textul. Fără pian – la ora aceea m-ar fi dat afară din hotel – am scris melodia. La ora 1 noaptea l-am trezit din somn pe Octavian Sava, care răspundea pe atunci de „Albumul duminical T.V.” Nu m-a repezit – era prea somnoros. Mi-a spus chiar că-i place ideea. Atunci i-am fredonat cîteva măsuri din melodie.

— Vino mîine în studio la T.V. pentru a înregistra şi filma cîntecul.

— Cu cine ?

— Cu tine !

M-am aşezat la masă. Am scris orchestraţia.

La 4 dimineaţa eram la volanul maşinii cu care la 6 Şi jumătate am fost în Bucureşti – respectînd, firește, „viteza legală" (nu rn-a prins radarul).

La ora 9 am terminat de adunat o orchestră, un solist şi un grup vocal şi la 10 eram cu ei în studioul muzical T.V.

Banda a fost înregistrată pînă la ora 12 şi 20. A fost montată pe M.G.S. şi transmisă în emisia de duminică, a doua zi, la ora 15.

Fi^’ ^^ecu^ „Bravo, Nadia" s-a transmis prin satelit la Montreal

.L-a auzit Nadia !

L-a auzit o lume în tiv agă !

Cristian Ţopescu a mulţumit de la 15 000 km pentru darul făcut dragei noastre Nadia.

Cele 24 de ore de muncă fără întrerupere n-au fost zadarnice 1

BRAVO. NADIA! '

versurile de GEORGE MIHALACHE *Muzica de* EDMOND DEDA

Am cre-zut câ eşti o rîn-du – nt – câ, Să-ge-tind al-bas-trul ţă-rii me-ie Stea de a – ur la o-lim-pi – a, – dâ. Pes-că- rus cu a-ripi ne-vâ-zu-te

D £7.Em7 A7

D *V ~ 9 "V ¹ *■' —¹- - -* *---------- ---*

TXa-vîrvtai în z£or tâ-râ de fn-câ, Cu ochi vii scli-pind ca do-uâ ste-ie, Lu-jer Ad – mi-rînd a zbo-ru-luicas-ca-dâ Am

alb. sim-boi de gin-ga şi – e, Ce-mi în-cin-ta o-chii l-ni mult Ci – pri-anpe-alui stru-nâ, A ţe – sut ba-la-da sa de.

REFREN

Bro-vo Na-dia J Era-vo, Na-dia| Toa-tâ lu-mea a-cla-ma ’ azi

AV1

nu-me-le tău Bro-vo,No-dial Bra-vo,Na-dia| Zî-nâ mi-câ de-lapoa-le deCeah-lau_Bra-

Azi potspu-ne lu-mii cu mîn-dn Fa – ta as-ta, Nq-dia, E din ţa-ra
Iar tu, nu-far alb,sub clar de lu – nâ Pen-tru cei de azi, Un nou po-em a

iEram în turneu. Unul din nenumăratele turnee muzicale întreprinse în ţară cu un colectiv al teatrului „Tănase”.

■La Piatra Neamţ, după obişnuitul tur de rutină efectuat la teatru – decorul, acordajul pianului, instalaţia de lumini şi sonorizare – şi apoi pe malul Bistriţei – în admiraţia superbului peisaj – m-am dus la vestitul, pe atunci, Ali-cafegiul, care prepara o miraculoasă „turcească[11] la nisip.

Ca de obicei, nici o masă nu era liberă. Am răspuns amabilei invitaţii a lui Paul Vianu, talentatul muzician de jazz, aflat şi el în turneu.

Şi cum o cafea fără taclale e aidoma pîinii fără sare, Paul a început confidenţele :

— .Ştii, maestre dragă, că în subsolul acestei clădiri mi-am început cariera ?

— Nu mai spune ! Dar cum s-au petrecut lucrurile ?

—. Simplu. Rămas orfan, din anul 1929, am intrat băiat de prăvălie la un cîrciumar de aici. Căram din pivniţă diverse de-ale mîncării şi, bineînţeles, vin. într-o zi, m-am împiedicat de ceva şi am căzut, fă- cînd ţăndări cîteva carafe de vin. Ce-a mai pătimit spinarea mea de la gîrbaciul cîrciumarului, ar fi de prisos să-ţi povestesc. De teamă să nu mai fac şi alte pagube patronului, am căutat, în pivniţă, la lumina unei feştile, pricina necazului meu. Şi am găsit-o. Era o trompetă uitată acolo de cine ştie cine şi de cine ştie cînd. Am suflat în ea mai mult de ciudă. Am apăsat apoi şi-o clapă. Goarna şi-a îndulcit sunetul. Am mai încercat o dată. Nu era rău deloc. Şi aşa, vreo jumătate de oră

.

Acompaniind-o pe Aura Urziceanu m la Bach la Tom Jones
concertul-studio „D

e

O mare interpretă a şansonetei – Juliette Greco
Cum să nu scrii un cîntec vesel cînd Euterpe se află în apropiere
Anne Louise Hansen, cîştigătoatea Premiului I – Braşov, 1971 cu „Of inimioară", cîntată în limba romana, şi autorul melodiei ei

Deodată, am zărit toate stelele cerului, de parcă dispăruse bolta pivniţei! Primisem o palmă cit o lopată. Şi încă una şi apoi încă una !

„Circiuma geme de clienţi, şi ţie-ţi arde să sufli în goarnă ! Marş de-aici, lighioană !” încheie patronul ora de „educaţie[11]. -

» De atunci, în fiecare noapte după ce plecau ultimii clienţi, mă lăsam închis – fără ştirea stăpînu- lui – în pivniţă şi acolo, printre butoaiele de Riesling şi Tămîioasă de Cotnari, suflam în trompetă, căutînd

[1] să învăţ de unul singur, fără metodă, fără profesor.

Intr-o seară, în circiumă a intrat un ofiţei’ înzorzonat.

— Trăiţi, don’ general! strigai.

— Nu sînt general, măi băiete. Sînt locotenent şi dirijorul fanfarei militare din parc. Adu o carafă de , Cotnari special !

Coborînd în pivniţă după vin, am luat cu mine şi trompeta, aşa, cu orice risc ! După ce i-am dat carafa cu vin, am început să-i cînt „Valsul[11] lui Ivanovici, ' că era la modă. Locotenentul m-a ascultat mirat şi m-a mîngîiat pe creştet, dar nu mi-a zis nimic. Apoi s-a întors către cîrciumar, care la auzul trompetei venea spre mine cu‘o figură de mi se făcuse părul măciucă.

Dar locotenentul intervine :

— E fiul dumitale ?

— Cine ? Prăpăditu’ ăsta ? Nuu !

* — Bun ! Il iau eu atunci, copil de trupă, să înveţe carte şi trompeta, că puştiul are de la natură ceva preţios, mai veritabil decît Cotnarul dumitale. Sper că n-ai nimic împotrivă !

— Luaţi-l, să trăiţi I zise ' cîrciumarul. Tot vreau să scap de el, că nu se pricepe la nimic !

Şi aşa, meştere dragă, am ajuns cu ştiinţă de carte şi de muzică, cu o carieră de patruzeci de ani şi cu amintiri dragi despre locurile acestea din Piatra Neamţ... >

„Nu mai plînge, baby !”

Cotrobăiam de zor printre hîrţoagele îngălbenite de oboseala anilor, căutind o partitură veche. Printre note, am găsit deodată ambalajul unui baton „Kan- dia”, care, în copilărie, era ciocolata mea preferată. Ea se numea „Nu mai plînge baby", după şlagărul lui Eily Roman, de pe vremea „charleston-ului”.

Cu prilejul unei premiere, am reluat melodia, scri- indu-i un aranjament nou, într-o măsură ternară. Am înregistrat-o la radio şi cîntecul şi-a reluat vitalitatea, redevenind şlagăr, în interpretarea Margaretei Pîslaru. În această haină nouă, „Nu mai plînge baby” a prilejuit unor interpreţi, de peste hotare, cucerirea cîtorva trofee la Festivalul de la Braşov.

Cum s-a născut acest cîntec? .

EUy Roman se grăbea să termine partitura comediei muzicale „Miky şi Niky” la Teatrul „Maria Ven- tura”.

Din păcate, era stînjenit teribil de scâncetele permanente ale unui copilaş, odrasla vecinului de apartament.

Textierul, ca să-l îmbuneze, i-a sugerat ideea unui cîntec.

Şi cum să-l intitulez ?, întrebă compozitorul. – Foarte simplu : Nu mai plînge, baby !

Zis şi făcut. Apoi, au intrat amîndoi în apartamen- * vecin şi, ca nişte adevăraţi părinţi, au început să-i cmte copilaşului : „Nu mai plînge, baby !”

.Spre surprinderea tuturor, ,,baby” a tăcut brusc, a început să gungurească şi apoi să zîmbească fermecător. Dar, cum înceta cîntecul, cum reîncepea coşmarul.

Iată de ce discul, la insistenţele autorilor, a apărut în timp record. Şi nu numai părinţii copilului buclucaş l-au cumpărat, ci toţi taţii şi mamele şi bunicii şi apoi tinerii. Şi au apărut şi bomboanele „Stoll- werk” – pentru copiii de toate vîrstele tot cu ,,Nu mai plînge, baby !”. Si ilustrate de anul nou cu „La mulţi ani” şi „Nu mai plînge, baby”.

Şi pe toate figura la loc de cinste, în cea mai fotogenică atitudine a sa, odrasla cu bucluc a vecinilor compozitorului.

Ciudate travestiuri îţi găseşti, uneori, Euterpe dragă...

Nu ştii de unde sare ... pisica

Compozitorul Petre Andreescu – din generaţia lui Ionel Fernic – trecea, în drum spre casă, pe strada Fetitelor din Capitală, din cartierul ţiircea Vodă, fredonînd sau fluierînd.

Deodată, un mieunat nrotestatar de pisică trezită din somn îl pironi locului. Ridicînd

privirea, zări la o fereastră de la parterul unei case două fetişcane de liceu, semănînd ca două picături de rouă proaspătă, făcîndu-i; simultan, semn să facă linişte, ca să nu mai deranjeze o superbă pisică de angora ce torcea la soare, pe pervaz.

Petre Andreescu surise înţelegător şi-şi continuă drumul. .■■"

A doua zi la aceeaşi oră, se opri la aceeaşi fereastră, cîntînd – spre disperarea felinei şi – de ^ta asta __ încîntarea fetelor, o melodie pe care o compusese în noaptea precedentă.

„La fereastra unde doarme o pisică, E-o plăcere două fete să priveşti'^ Una-i dulce, şi e nostimă, de pică 1 Şi cealaltă e frumoasă, ca-n poveşti ! Amîndouă – şi cea mare şi cea mică, Sînt cele mai dragi păpuşi din Bucureşti..."

Editorului Eşanu îi plăcu mult cîntecul. L-a ascultat o dată, de două ori, de patru ori, apoi spuse :

_Ascultă, dragă Petrică, cred că „fereastra" asta o să taie, ca succes, chiar şi „Balconul". (Este vorba de şlagărul „Sub balcon eu ţi-am cîntat o serenadă", / cea dintîi şi cea din urmă-n viaţa mea"). Dar, – continuă editorul – ce fel de lame de ras foloseşti, măi omule ? Ai o tăietură pe obraz, de parcă te-ar fi zgî- riat o pisică !

— Chiar pisică a fost, nene Eşanule. Şi-i povesti editorului tărăşenia cu angora nevricoasă.

„La fereastra unde doarme o pisică" se mai cîntă şi azi, după zeci de ani, cu acelaşi succes.

Să deţină oare pisica secretul şlagărului ? Poate, Mîine, în orice caz, am să cumpăr o pisică.

Dar. dacă nu vă e cu supărare, vă rog să păstraţi discreţie. Mai ales faţă de confraţii mei...

Euterpe printre... scoţieni

Constantin Sîlvestri dirija Orchestra simfonică scoţiană din Edinburg.

Tn program figura şi celebrul „Bolero" de Ravel, care – aşa cum se ştie – prin orchestraţie şi interpretare marchează un crescendo gradat, de o rară frumuseţe, deşi menţine de la început şi pînă la sfîr- şit acelaşi tempo.

Pentru a fixa cit mai perfect acest tempo, Con- _ stantin Silvestri a propus orchestrei, cu prilejul repetiţiei generale, o măsură anticipată, nescrisă pe note – măsură care, în argoul familiar muzicienilor, şi universal acceptat, este denumită „gratuită".

* — Deci, domnilor, vom marca o măsură „gratis[11].

La care, toată orchestra se ridică şi părăsi scena. Veritabili scoţieni.

Ţigări „Cheia"

Dintre tinerii compozitori, Marius Tei cu este muzi- calmente deosebit de generos şi deopotrivă de distrat, fiind furat în întregime de pasiunea muzicii.

* — Ce faci, Marius ? îl întrebă deunăzi amicul său,

Mihai Constantinescu. Vrei să deschizi uşa cu... ţigara ?

— E clar ! Va trebui să dorm la tine.

— De ce, Marius ?

— înseamnă că mi-am fumat cheia ! . ..

Instantaneu cu... Napoleon

Se ştie că Beethoven, care dedicase „Simfonia a

* III-a" (,,Eroica") lui Napoleon, a anulat furios aceas- • tă dedicaţie cînd i-a parvenit vestea încoronării lui

Bonaparte ca împărat. Mai mult, în colţul copertei a adăugat şi cuvîntul „tiran"

Autorul „Titanic-valsului", comentmd aceasta în- tîmplare făcea următoarea reflecţie muşatescâ :

— Vezi, dragul meu ? Totul se datorează lipsei de modestie. Dacă Napoleon se mulţumea să rămînă un simplu ofiţer de artilerie, ar fi fost poate şi acum pe tron (! ?).

Labiche la ... biserică

Compozitorul Saint-Saens, autorul impresionantului „Dans macabru", a fost un timp şi organist la biserica „La Madeleine" din Paris.

într-o zi, preotul se adresă maestrului :

— N-aţi vrea, domnule Saint-Saens, să cîntaţi ceva mai vesel la orgă ?

— Cu plăcere, părinte ! Atunci cînd dumneavoastră veţi predica în capelă cupletele

lui Labiche, voi cînta şi eu la orgă aria „Bărbierului" lui Rossini.

Flori

Aflat la Londra, Maurice Chevalier l-a vizitat pe celebrul scriitor englez Bernard Shaw :

— Domnule Shaw, v-am admirat nespus frumoasa grădină. Mă surprinde, totuşi, că în casă nu văd nici o vază cu flori ! ...

_ – Dragul meu Maurice, mic îmi plac la nebunie şi copiii ! Ba, între noi fie vorba, chiar şi mamele lor... Asta nu înseamnă, însă, că trebuie să le pun în glastre ! ..

.Picasso în vervă

— Maestre Picasso, sînt, intr-adevăr, primul model pe care l-aţi sărutat ?

— Jur, draga mea ! minţi tânărul artist.

* — Bine ! Dar cîte modele v-au mai pozat pînă acum ?

— Cred că ... vreo cinci ! : un măr ... o cascadă ... • un vas cu flori... o gîscă... pardon, era lebădă 1 Şi... dumneata !

Poartă fără rost

4 Aflaţi în turneu prin Maramureş, ne-am decis – împreună cu Horia Şerbănescu şi Radu Zaharescu – să vizităm celebrul „Cimitir Vesel" de la Săpînţa.

* Orientîndu-ne greşit, am nimerit la vechiul cimitir al săpînţenilor – destul de părăginit şi... deloc vesel ! împrejmuirea am găsit-o, dar poarta – ioc !

Pînă la urmă, am dat de ea şi, unindu-ne forţele, am reuşit să urnim dărăpănătura din loc.

La plecare, ne-am întîlnit cu intendentul :

— Bine, bade ! De ce nu reparaţi poarta, că doar * n-o fi mare lucru ! ?

— Mare lucru, nu-i 1 Da' n-are rost 1 Păi, judecaţi şi dumneavoastră : ăi de se află înăuntru, nu pot să * iasă, iară cei de afară nu vor – nici în ruptul capului ! – să intre. Aşa că..

-Morală plastică

O tînără pariziană care poza pentru un nud maestrului Paul Gauguin, intră în atelierul acestuia, şi-i spuse :

— Maestre, îmi pare rău ! Dar, mi-e cu neputinţă e să pozez, goală, astăzi ! ... Aţi uitat să faceţi foc în atelier ! Ai, ai, ai... !

— Ai... dreptate ! Şi Gauguin, spontanul, depăşind reflexul onomatopeic „ai, ai, ai.. / !" i se adre- î să, respectuos : Mademoiselle vă cer scuze ! ... Trebuia să vă ofer o ... cafea fierbinte ... Dar, obser- vînd în direcţia ferestrei imaginea soţiei venind spre casă, panicat, adresă o rugă interlocuitoarei-model:

— Repede, dezbăcaţi-vă ! Vine nevastă-mea ... Ai, Ai, Ai ! ...

Cîntar

Fiul mai mare ăl lui Gelu Solomonescu era şi mai mare amator de dulciuri, în special la dulcea vîrstă a copilăriei.

Trimis la alimentara din Piaţa Confederaţiei să cumpere cinci kilograme de banane, ajunge acasă cu o pungă cam anemică.

— Bine, tovarăşe responsabil – se plînse Gelu – l-am trimis la dumneavoastră pe Dănuţ după cinci 4 kilograme de banane şi, cînd le-am cîntărit acasă, nu erau decît trei.

— Se poate, maestre, să vă enervaţi pentru atîta lucru ? E vina noastră ! Am omis să-l cîntărim şi pe Dănuţ, înainte de a cumpăra bananele ! ..

.Consolare

— Ei, ai văzut, dragă maestre, cronica de ieri ? în cel hal îmi masacrează lonescu noua mea premieră !, se plînge lui Radu Beligan, un dramaturg etern pro- miţător.

— Nu te sinchisi, dragă ! Ştii bine că lonescu e un cronicar lipsit de personalitate, fără păreri, capabil să repete şi el cam ce aude de la toată lumea !

e îl „consolă" Radu Beligan.

Vocalize... antirabice

în opereta „Micul lord", marele Nicu Leonard apă- t rea în scenă însoţit de un cîine. La una din reprezentaţii, din greşeală, artistul l-a călcat pe una din labe. Reacţie firească, chnele şi-a înfipt colţii în pulpa actorului.

La următoarele spectacole, şi mai cu seamă în cabina actorilor, Leonard observă că un coleg de teatru, Ciucurette, îl evita sistematic.

De fapt, Ciucurette era un coleg foarte bun, dar avea fobia microbilor. Tot timpul se tampona cu alcool, îşi dezinfecta hainele de scenă, schimba prosoapele după fiecare

ieşire din scenă, folosea numai săpun medicinal..'.
ţ Leonard se hotărî să-i facă o farsă.
În timpul reprezentaţiilor începu să mîrîie în surdină şi, .de cîte ori Ciucurette se apropia de el, se prefăcea că muşcă.
— Să ştiţi că Leonard a turbat! se arătă îngrijorat acesta. Ce mă- fac fraţilor ! Ce mă fac la scena des
-părţirii ? (La această scenă tenorul trebuia să-l îm- brăţişeze).
___Păzea, nea Ciucurette, că turbarea luată de la om se vindecă mai greu ! îl îngrozeau colegii şi mai
mult.
La unul din spectacole, la scena cu pricina, oricît se feri ipohondrul nostru, Leonard mîrîi agresiv şi, în locul sărutării, îl muşcă uşor de ureche.
Ţipete. Urlete. Leşin. Cortina.
Deşi toţi actorii l-au asigurat pe Ciucurette că n-a fost decît o farsă din partea lui Leonard, nimeni n-a reuşit să-l convingă.
Sărmana „victimă" a suportat cu stoicism, nici mai mult nici mai puţin, decît paisprezece injecţii anti- rabice !
Mai tari ca vocalizele !
Mustaţă poreclit „Ambele-trei"
Un politician – vestit pentru matrapazlîcurile sale, dar şi pentru logoreea de care suferea – a venit într-o seară în culisele teatrului „Cărăbuş" al lui Tănase.
Pauză. Forfotă. Se schimbau decorurile. Balerinele, graţioase ca „lebedele" lui Ceaikovski, se grăbeau spre cabine.
într-o asemenea ambianţă, politicianul şi-a descoperit, subit, şi veleităţi de' Don Juan, aruncînd, în fugă, o sărutare pe umărul unei balerine. Promptă, aceasta îi scăpără cu viteză „cosmică" două palme zdravene pe obraji .şi alta peste gură.
Tănase interveni, chipurile, împăciuitor :
.— Scuzaţi, domnule ministru, pentru ambele ... trei palme date de Moţi (aşa o chema pe dansatoare). Am s-o sancţionez ! Dar... ce-aţi păţit ? se arătă el intrigat. Văd că aţi rămas cu mustaţa albă !
— Ce să fac, nea Costică... O mai înnegresc şi , eu, că, deşi am numai 49 de ani (realmente era bine trecut de 60 !), mi-am păstrat părul negru, tăciune ! În schimb, mustaţa, a naibii, creşte albă !
— Aaa, explicaţia e simplă, zîmbi mucalit Tănase. ' Toată ziua, bună ziua, dumneavoastră daţi din gură. Aşa că, din cauza eforturilor, este firesc ca să vă albească mustaţa, iar părul să vă rămînă negru, întru- cît a lenevit pe capul dumneavoastră ... Nu ?
„Favoriţii"... Euterpei
De-a lungul istoriei, instrumentiştii s-âu bucurat fie de stimă şi admiraţie, fie de dispreţ, în funcţie de epoci, pj-ejudecăţi, toane, cultură.
în timpul vechiului Imperiu al Faraonilor, muzicienii făceau parte din demnitarii Curţii.
Tratatul lui Hickman despre muzicieni reproduce fotografia unei statui ridicată flautistului Isi, de pe vremea lui Ramses al II-lea.
O gravură în piatră; realizată o mie de. ani mai tîr- ziu, înfăţişează un harpist cîntînd, îngenuncheat umil, la picioarele unui mărunt funcţionar al Curţii.
În schimb, Platon i-a situat pe muzicieni şi poeţi printre cetăţenii de elită ai „cetăţii lui ideale".
Alternativ, copleşiţi uneori de favoruri, instrumentiştii au rămas alteori mulţi ani pe o treaptă inferioară servitorilor.
Genialul Mozart, de pildă, a fost izgonit de arhiepiscopul Collorado, pentru refuzul său de a servi lesturile rămase la masa rîndaşilor şi slujnicelor !
Alfred Cortot a fost angajat în tinereţe să cînte la o serată mondenă.
Gazda a acceptat onorariul pretins de marele pianist francez, dar a ţinut să adauge cu „nobilă" trufie:
— Ţin să vă previn, domnule Cortot, că nu vreau să vă amestecaţi printre invitaţii mei !
— Oh, doamnă, drept recunoştinţă, reduc onorariul meu cu o sută de franci !
„Băieţii teribili"
De la apariţia sa, mai întîi ca o curiozitate muzicală, mai tîrziu ca muzică de dans,

dezvoltîndu-se pî- nă la forma sa de azi, în genul muzicii de cameră şi simfonice a muzicii culte, jazzul a avut – ca orice artă, ca orice curent nou în artă – adepţii şi, fireşte, neadepţii săi, ca să nu-i numesc neprietenii săi.

La fenomenul de respingere, de către unii, a jazzu- lui au contribuit nu numai noutatea genului, sonorităţile neobişnuite, proprii acestui mod aparte de tratare a muzicii, ci, din păcate, chiar unii muzicanţi, care din motive de „modă", încercau să cînte şi ei cît mai repede şi cît mai tare, bubuind din tobe şi trompete, într-un vacarm respingător, pe care-i intitulau „jazz".

Era suficient ca o mică formaţie instrumentală, înjghebată ad-hoc, să-şi procure o tobă cu garniturile

âe i'igoare – o baterie pe care să scrie cu litere fosforescente „Jazzul" sau „J", – să facă mult zgomot, casă se intituleze „jazz-band".

Cîţiva muzicieni serioşi, cu deosebit simţ muzical, cu însuşiri native suplimentare, alcătuiseră în schimb cîteva formaţii de autentică valoare.

Printre aceştia s-a numărat şi Dinu Şerbănescu, unul din dirijorii şi animatorii de frunte ai acestui gen. Orchestra sa era formată din doisprezece instrumentişti, doisprezece „băieţi teribili" – cum erau numiţi pe drept cuvînt de către publicul de toate vîrs- tele, dar mai cu seamă de tineret.

în vara anului 1937 Dinu concerta cu orchestra sa într-o „bombonieră[11] – un fel de cofetărie – la Sinaia.

Vedeta-solist era, bineînţeles, Gică Petrescu, care, amabil ca-ntotdeauna, nu uita să cînte, ori de cîte ori mă vedea, una din primele mele compoziţii, „Ro- dica", pe o compusesem la vîrsta de 16 ani. Iar vedeta instrumentală era, fireşte, bateristul Sandu Sveta- novici.

Acesta din urmă era de-a dreptul fenomenal. El nu bătea la tobe, ci cîntă. Imagina – în solo-uri – fraze de o unduitoare poezie, de o caldă elocvenţă muzicală, crescînd în erupţii tumultoase, pentru a se estompa în pianissime de şoaptă ... '

într-o duminică după-amiază, orchestra lui Dinu Şerbănescu s-a trezit fără baterie.

La început s-a crezut că este vorba de o glumă proastă, dar după o jumătate de oră şi-au dat seama cu toţii, că într-adevăr, bateria dispăruse.

Calm, imperturbabil, Sandu Svetanovici a coborît de pe podium, a luat din sală o măsuţă, trei pahare şi două scaune cu speteaza de lemn, le-a aşezat în locul bateriei şi, spre uimirea publicului şi a băieţilor

din orchestră, a început în loc de uvertură, un nemaipomenit solo de baterie.

Ce a putut scoate fantezia acestui excepţional talent timp de un sfert de oră din instrumentele improvizate şi, la nevoie, din peretele de calcio-vechio al cofetăriei, a depăşit orice imaginaţie.

Publicul, înmărmurit dar şi entuziasmat, a izbucnit la sfîrşit în ovaţii şi urale. Ovaţii şi urale care păreau că nu se vor mai sfîrşi 1

între timp, un salariat din personalul cofetăriei a descoperit bateria în frigiderul cel mare de la subsol, îngheţată ca la Polul Nord.

Acompaniat de orchestră, virtuozul Sandu a „dezgheţat-o[11] în cîteva secunde.

A fost primul solo de tobă executat la o baterie autentică... la gheaţă, cu toată garnitura de tam- tamuri, charleston, bongosuri şi cinele cu ... ţurţuri. Dar, fără sifon !

Pe ăsta îl „recepţionase" Lache Fanfară, şeful unei formaţii locale, avînd o stranie alcătuire – un fel de hibrid dintr-un taraf şi un jazz-band, combinaţie deopotrivă de proastă – şi care, văzînd că publicul gravita către orchestra lui Dinu Şerbănescu recurse la un mic şiretlic „congelînd" bateria lui Sandu Svetanovici.

Tănase şi Chevalier

în teatrul românesc a rămas proverbială grija pe care o avea Constantin Tănase atît pentru conţinutul artistic de excepţie al spectacolelor sale, cît şi pentru modul de prezentare, de îmbrăcare strălucitoare a acestora.

\ În acest scop, Tănase colabora cu „Folies Bergere" Ş.\"M°'-[1]lin-Rouge[l]' pentru închirierea unor costume ^.^^^ $i pleca personal la Paris să le aducă, fiindcă; spunea el, ,,Ascultă Mitică, poza meşterită de fotograf te mai păcăleşte, pe cînd ochii, cu dioptrii cu tot, nu te-nşeală niciodată[11].

într-o după-amiază, mai spre seară, pe cînd se afla în biroul directorului teatrului „Folies Bergere", gata să semneze contractul de închiriere a unor costum? şi decoruri, Constantin Tănase a fost lovit brusc de o teribilă criză de lombosciatică, rămînînd nemişcat, îndoit din şale, lîngă un fotoliu. „M-am ars ! Poimîine am premieră şi eu zac

aici. Ce mă fac, ce mă fac ?”.

Directorul teatrului nu pricepea boabă românească, dar înţelegea totuşi un lucru: că reputatul actor român era disperat !

în acel moment intră în birou Maurice Chevalier, prieten bun cu Constantin Tănase, şi care, pe lîngă alte numeroase profesii, practicase un timp şi .pe cea de infirmier:

— Bonsoir, cher Tănase ! Dar ce ţi s-a-ntîmplat ?

— Sînt bolnav ! Malade, je suis malade, mon cher !

— Nu face nimic. Şi eu am o laringită grozavă. Dar în cinci minute te fac sănătos. Şi după ce a scos o seringă şi a tăiat o fiolă de novocainã, i-a mai spus: „Te rog, întoarce-te ! Dacă stai relaxat, nici nu ştii cînd îţi fac injecţia.

Curios sistem avea Maurice ! îndată după dezinfectarea locului el începea să cînte o şansonetă. Pacientul ocazional, atent la melodie, nici nu afla cînd „doctorul” îi introducea acul.

Maurice Chevalier fredona în acel moment „Valentine, Valentine[1]'. Deodată, răsună un răcnet cumplit al lui Costică Tănase.

— Vai de mine ! Te-a durat atît de tare ? l-a întrebat surprins şansonetistul.

— Nu, deloc 1 Dar ultima notă ai cîntat-o cumplit de fals !

— Laringita, mon cher, laringita... îi explică Maurice Chevalier, în timp ce aşeza seringa în cutie.

„Raza misterioasă"

Discuţie aprinsă în biroul lui Armând Charpentier, directorul artistic al celebrului – şi astăzi – Folies Bârgere. în faţa lui, tolănită pe-un imens fotoliu, fai-

moaşa balerină de origină franco-americană LoTse Fpller, iar alături, pe-un scaun turnant, impresarul şi totodată coregraful ei, Johnv Walker.

-v Nu se poate, dragii mei ! spunea categoric directorul music-hallului. Dansul vostru nu e altceva decît o nouă variaţiune pe aceeaşi temă.

— Da, LoTse, eşti superbă, magnifică în tot ce faci, dar publicul vrea ceva nou, căută să îmbuneze atmosfera Johny Walker.

— Atunci luaţi pe altcineva ! propuse, enervată , balerina.

— Nu, nu m-ai înţeles. Publicul tot pe tine te vrea, ' dar în ceva inedit, formidabil.

în acel moment, privirea îi alunecă pe prima pagină a cotidianului ilustrat „Paris-Soîr”: *Raza misterioasă. Senzaţionala descoperire a savantei Mărie Curie şi a soţului ei, Pierre ! Raza care străbate orice, care dă viaţă, care ucide.*

— Extraordinar ! Am găsit subiectul dansului ! exclamă entuziasmat impresarul. Un fluture jucăuş care este atras de ,-,Raza misterioasă", ce-i dă o lumină şi o vitalitate neaşteptate, pentru ca apoi, cu aripile destrămate, să se risipească în neant.

— „Raza misterioasă" ? ridică LoTse Fuller ochii ei imenşi. Da, îmi place ideea. Printr-o stranie coincidenţă. tînărul compozitor Manuel De Falia mi-a cîn- tat ceva superb, intitulat „Dansul focului", o parte dintr-o suită pe care, îndrăgostit de mine – cum pretinde el – o va intitula „Amorul vrăjitor".

— „Raza misterioasă", „Dansul focului !” Asta e ! Iată contractul. De mîine intraţi în repetiţie ! decide directorul.

Peste trei zile, soţii Mărie şi Pierre Curie au citit, la rîndul lor, tot în „Paris-Soir",

senzaţionala ştire

aunui nou balet, „Raza misterioasă[11], ideea libretului fiindu-le, culmea, atribuită lor, modeştilor şi genialilor savanţi a căror descoperire, radioactivitatea, va revoluţiona ştiinţa şi, cine ştie, poate chiar destinul omenirii...

Peste o săptămînă au primit în apartamentul lor din Bl. Haussman 48, vizita superbei balerine, însoţită de compozitorul De Falia şi de cîţiva electricieni şi maşinişti care, sub ochii lor uluiţi, au transformat sufrageria într-o mică scenă.

Atunci, acolo, ei au vizionat în premieră absolută baletul „Raza misterioasă[11] şi, în primă audiţie mondială, „Dansul focului[11].

La premiera de la Folies Bergere nu s-au putut duce, pentru că în aceeaşi seară avea loc şedinţa pentru primirea lor în Academia Franceză de Ştiinţe, cu care prilej soţii Curie au fost respinşi pentru a treia oară !

În schimb, premiera a avut un succes nemaivăzut.

Băiatul are stofă

Un juriu din Tokio a acordat – cu ani în urmă – Premiul I pentru cea mai bună imitare a lui Charlot (cum i se mai spunea lui Chaplin) unui oarecare Teddy Watson,' în timp ce Charlie Chaplin – intrat şi el în concurs cu un nume de împrumut – abia a obţinut

premiul trei.
Mă rog, juriile ! ..
.^nunţindu-se un concurs la Los Angeles – lingă Hollywood, cetatea filmului – pentru cea mai bună imitare pe viu a lui Stan Laurel, s-au prezentat 2 311 concurenţi, dintre care au fost selecţionaţi doar 5 pentru finală.

Nu s-au acordat decît Premiul I şi o menţiune. Premiul I – constînd dintr-o cupă de cristal şi efectuarea unui scurt-metraj – a fost obţinut de un oarecare Alfred Hammerfeld.

S-a trecut la filmare.

Subiectul ? Simplu ! Imitatorul lui Stan trebuia să apară puţin cam cherchelit, după o petrecere, uimind apoi să încerce coborîrea unei scări imense a unui impunător salon de bal.

Alfred Hammerfeld începe coborîrea, dar cu un amendament: treapta următoare o caută bătînd step pe treapta precedentă. Grotescul e înlocuit de graţie, iar stepul acestuia demonstrează o virtuozitate fără precedent.

— Nu sîntem la un concurs de imitare a lui Gene Kelley ci a lui Stan ! urlă regizorul de platou.

Din fericire, aflat în treacăt prin studio, faimosul regizor Sternberg intervine:

— Lasă-l să continue, te rog ! Băiatul are stofă, nu glumă ! După ce termini filmarea, trimite-mi-l şi mie la cabină !

— O.K., boss ! ...

Aşa a început cariera celui mai mare dansator modern al secolului nostru, Alfred Hammerfeld.

Nu ştiţi despre cine e vorba ? Scuzaţi-mă, aveţi dreptate, stimaţi cititori !

Fred Astaire a rămas numele artistic al lui Ham- _ merfeld, fostul cîştigător al concursului de imitare a lui Stan Laurel.

Un bătrîn sportiv

Copilăria, adolescenţa, tinereţea noastră – a celor ce ne scriem vîrsta începînd cu cincizeci – au fost învăluite în farmecul unor melodii încîntătoare, prin- tre care: „Două inimi într-un vals", „Pentru tine", „Nu întreba de ce iubesc 1" ...

Acum cîţiva ani la Salzburg (Austria), întîmplarea mi-a prilejuit cunoştinţa cu autorul atîtor melodii nemuritoare,.

• În acea zi – era în 30 iunie 1974 – plănuisem cu soţia să vizităm castelul-muzeu Hohensalzburg, care, aşezat pe o mare înălţime, domină Salzburgul cu casele lui viu colorate, ca nişte pălării tiroleze, şi întreaga vale şerpuitoare a rîului Salzach, veşnic ornat cu sclipiri argintii.

În drum spre castel, ne-am oprit la casa în care s-a născut Mozart, azi casă-muzeu. în faţa noastră am zărit un om cu ţinuta unui tînăr sportiv, cu o faţă rozã, proaspătă, deloc j'idată, dar cu un păr alb ca neaua. Era îmbrăcat cu *spiellhosen* şi *hosenträger,* ca orice tirolez care se respectă.

Fără să vreau, m-am simţit atras de ciudata apa- riţie a acestui sportiv şi am pomit-o pe urmele sale.

Surprinsă, soţia m-a întrebat de ce merg pe drumul acesta, destul de ocolit, spre castel. I-am răspuns involuntar prin vorbele unui cîntec-vals: „Frag nicht warum ich liebe, frag nicht warum !" (Nu întreba de ce iubesc, nu întreba !)

în acel moment, sportivul se întoarse vioi şi, cu o voce încă tînără, continuă să fredoneze cîntecul. Apoi, ne-a întrebat:

— De unde îl cunoaşteţi ?

\ – Dintr-un film cu Lilian Harvey, unul din prinsele filme sonore. Eram copil cînd l-am auzit, i-am răspuns eu.

— Oh, dragul meu, şi eu eram tînăr, aşa ca dumneata, cînd l-am scris. De atunci am mai compus 47 de operete, muzica pentru 90 de filme, şi vreo 2 000 de arii cunoscute – şlagăre, cum le numesc autorii de lexicoane. Iţi aminteşti cumva... Şi fredona: „Zwei Herzen im drei viertel Takt ?" (Două inimi intr-un vals).

— Cum să nu, am continuat eu ...

— Ei bine, asta a fost prima mea operetă. Dar Schulz – pe atunci director al lui „Volksoper" din Viena – a refuzat s-o reprezinte, pe motiv că ariile sint prea uşoi' de reţinut... Atunci am luat orchestra teatrului şi am acompaniat la cinematograf, pe viu, un film mut, cu subiectul operetei realizat în două săptămîni de un prieten cineast entuziast. Succesul a fost neaşteptat de mare, iar consacrarea mea definitivă. De

atunci am scris patruzeci şi şase de ope- j-ete şi nu patruzeci şi şapte.

— Cum aşa, maestre Robert Stolz ? (în sfîrşit, scă- pasem de blestematul „lapsus[11], care mă împiedicase pînă atunci să-i rostesc numele !).

— Aha, va să zică, mă cunoşti! Ei, bine, Hans Schulz nu putea – ramolit din tinereţe – să sufere numărul treisprezece. Aşa că mi-a notat, după a douăsprezecea operetă – pe următoarea, „Lozul cel norocos[11], cu numărul paisprezece. Ca să facă – zicea el – reţetă maximă.

Rîzînd amuzaţi, l-am invitat pe maestrul Stolz să urce în vagonetul-funicular, un fel de teleferic pe şine.

V_a i_i se poate ! refuză el politicos. Pentru nişte tineri ca noi, urcuşul acesta e doar o scuttă plimbai e. Şi o porni la drum.

Soţia mea, mai tinără şi alpinistă încercată, ajunsese cam două minute după ce maestrul ne aştepta surîzînd la poarta castelului. După cinci minute, ba chiar mai mult, trăgîndu-mi anevoie sufletul, am ajuns şi eu.

— Vai, tinere, păi asta-i treabă ? Alpinismul e ca şi pianul. Dacă nu exersezi, te faci de rîs ! ...

în acel moment eram tentat să jur că voi exersa zilnic ci te zece ore la pian, doar aşa voi ajunge poate ... alpinist. Mi-am înghiţit poanta, cînd am observat că pe cabina telefericului scria mare: „Cursa nr. 13” !

— Asta-i culmea ! i-am spus maestrului.

— Nu asta-i culmea, îmi răspunse Stolz surîzînd. Culmea este că eu împlinesc peste o lună 94 de ani, şi nu 95. Dar cum 9 + 4 totalizează 13, fac un „salto”, cum se spune în muzică, şi prefer să mă îmbătrînesc cu un an decît să-l mai supăr de Schulz. La 98 de ani, cîţi are el, ar putea să-i facă rău. Dar, am uitat să întreb, cu cine am plăcerea ?

Ne-am recomandat.

— Sînteţi din Bucureşti, din România ! Am cunoscut şi eu un tînăr compozitor din ţara dumneavoastră, acum vreo patruzeci de ani. 11 chema Vasil... Sile ...

— Vasilescu. Nu-i aşa, maestre ?

— Da, dragii mei. Exact, Vasilescu. Şi mă despart de dumneavoastră nu cu şlagărul avînd o semnificaţie puţin probabilă pentru vîrsta mea... „Auf wieder- sehen” (o umbră fugări o clipă zîmbetul ochilor săi) [cu] p melodie a lui Vasilescu, pe care mi-o amin- ,s[c]- $[un]ă cam aşa: „Vergiss mich nicht !” (Nu mă uita!) [v]

Ateneul Român

Octombrie 1949.

Primul „Concert de Estradă „!

în program, la două piane, subsemnatul cu Sile Dinicu, solişti surorile Aida Moga şi Lavinia Slă- veanu, Alin Noreanu, Trio Fraţii Grigoriu, Ion Veicu,

Petre Ştefănescu-Goangă, Magda lanculescu, actorii Nae Roman – Bimbo Mărculescu şi mulţi alţii.

Prezentarea programului în versuri: tînărul Radu Beligan.

Succes mare. Nici nu se putea altfel. Fiecare interpret prezenta cîte două piese din repertoriul de „re- zistenţă”. Publicul bisa. Beligan intra, recita, bisa şi- ieşea, reinvitînd pe solistul bisat. Pentru a mai „tăia[11]
din bisuri, Aida Moga s-a prefăcut că reia cîntecul şi s-a aruncat în braţele duetului dintr-o cunoscută operetă, duet interpretat de Nae Roman – Bimbo Măr- culescu.

Văzînd că figura a „prins", Petre Ştefănescu- Goangă, bisat şi el insistent de public, s-a hotărît să recurgă la acelaşi truc. Şi s-a aruncat cu toate cele o sută patruzeci şi cinci de kilograme ale sale (tocmai făcuse o cură de slăbire) în braţele singurului actor disponibil aflat atunci în scenă, Puiu Călinescu, care cu haine şi pantofi realiza, abia vreo cincizeci de kilograme.

Noroc că în aceeaşi clipă au năvălit în scenă Trio Fraţii Grigoriu, care, prinzîndu-l pe „Bebe”-Goangă în braţe, au scutit podeaua Ateneului de formarea unui crater şi pe tînărul Puiu Călinescu de transformarea în propriu-i afiş 1 ...

O, tempora !

Unde te „piteşti" tinereţe ?

Cînd am intrat în scenă la Piteşti – aveam matineu şi seara – era soare, un soare dogoritor, neobişnuit pentru luna aprilie. Cînd am ieşit, la douăsprezece noaptea, zăpada, viscolită de un vînt năpraznic, depăşea o jumătate de metru. Purtam un

costum primăvăratec, de tergal. Am pornit-o pe jos pînă la gară. Nici un taxi nu se mai încumetase să înfrunte o asemenea vreme. Cu chiu, cu vai, abia am găsit vagoanele de turneu în plină manevră de ataşare. După cîteva sumare îngrijiri preventive – Carmol, o aspirină, un ceai fierbinte – m-am culcat şi am adormit de îndată.

A doua zi ne-am trezit la Sighişoara. M-am ridicat în picioare pe canapea, am ridicat mîinile să dau jos din plasă o valiză cu schimburi şi... aşa am rămas ! Nu mai puteam să respir, nu mai puteam face nici o ,

mişcare. Rămăsesem într-o ciudată poziţie, reuşind de minune un soi de caricatură a Statuii Libertăţii.

Eram disperat.

Deodată, pe culoar, au trecut Horia Şerbănescu şi Radu Zaharescu. S-au uitat la mine, i-a pufnit mai întîi rîsul, apoi, cu mare greutate, m-au dat jos. Tot în picioare. Mă învineţisem din cauza incapacităţii

respiratorii. Abia după o infiltraţie cu novocaină, efectuată de Cezarina Petrescu – interpretă dar şi medic – aflată în turneul nostru, împieună cu soţul ei, Cică Petrescu, am izbutit, tot în picioare, în pijama şi cu un pardesiu pe deasupra, să ajung cu o trăsură la un radiolog local.

Dezastru I Pleui'ită dreaptă acută, repaus total, turneu compromis. Mi-am asumat riscul – unic şi total – şi am continuat, matineu şi seara, cu încăpăţînare, dar şi cu cîte un gram de streptomicină, asociată cu cîteva tablete de hidrazidă. ,

La înapoiere, am trecut din nou prin Sighişoara. Medicul m-a întrebat, curios, dacă pleurita a fost în dreapta sau în stînga ...

Dulce pasăre a tinereţii !

„Dulcea pasăre a tinereţii"

— Allo ? Meşterul Deda ? Aici Mihai Berechet !

— îmi pare bine. Să avem parte numai de bucurii, berechet.

— Ţi-am telefonat pentru că vreau să-ţi fac o propunere care – cred eu – te va bucura.

— S-aud !

— „Dulce pasăre a tinereţii[11], piesa lui Tennessee Williams, o pun eu în. scenă la „Naţional" şi aş avea nevoie de o muzică adecvată, pe care – cunoscîn- du-ţi preferinţele componistice – numai dumneata ai putea s-o ... comiţi *comme-il-faut.*

în clipa de tăcere care a Urmat, am revăzut secvenţe din filmul jucat, în rolurile principale, de Ge- raldine Page şi Paul Newman, sudul texan, cu sce-

nele de violenţă alternînd cu tandreţea, linşajul lui Chance...

— Allo, allo ! S-a întrerupt cumva convorbirea ?

— Nu, Mihai. Dar m-ai luat prin surprindere şi mă gîndeam că ...

— Am o distribuţie senzaţională: Carmen Stănescu, Florin Piersic, maestrul Calboreanu în „Boss Finley", ^ apoi Damian Crîşmaru şi... Vino mîine la o lectură 1

' – Prefer să mă reped acum să iau scenariul şi să-l frunzăresc.

r A doua zi nu am putut să mă duc la lectură. Am plecat la Braşov, fiindcă făceam parte din juriul festivalului muzical local „Primul ghiocel".

Am găsit un pian în holul hotelului „Carpaţi" şi mi-au venit cîteva idei muzicale pe care le-am însemnat pe marginea unor pagini ale scenariului. Apoi m-am culcat. Uitasem cu desăvîrşire de juriu, de fes- tival. La douăsprezece noaptea mă trezeşte ţîrîitul telefonului:

— Uf, în sfîrşit, am dat de dumneata ! Am nevoie de scenariu. Este textul sufleurului. îmi pare rău

* că nu te-a tentat să scrii muzica. Dar, ce să-i faci! Omul propune şi Euterpe dispune ...

— Mîine la prînz sînt la Bucureşti. După-amiază poţi să-mi faci o vizită ? O cafeluţă, nişte muzică...

— Dimineaţa am repetiţie. După-amiază, pe la ora cinci, îţi voi fura o oră.

O „toană" (citiţi „pană") a maşinii m-a făcut să ajung în Bucureşti la patru după-amiază.

La cinci, punctual, sună Mihai. Avea în mînă o sticlă de coniac – uitase antialcoolismul meu.

— Unde-i magnetofonul ? Mi-ai pregătit ceva senzaţional ?

* Brusc intimidat, am deschis capacul pianului şi scenariul piesei completat muzical.

— la loc, Mihai. Şi i-am cîntat toată muzica, im- provizînd „la liber" nişte versuri

englezeşti.

Cînd am terminat, m-am întors întrebător spre Mihai. M-a sărutat. Era congestionat. „Coniacul!?” mi-am zis eu.

— îmi dai voie, Deda, să dau un telefon ?

— Te rog. E în hol.

Apoi în timp ce îi relatam cum am compus muzica, de parcă aş fi ştiut-o, de cînd lumea, sună cineva la uşă. Mă duc şi deschid.

— E voie ? mă întrebă din prag Radu Beligan.

— Cu drag ! Ce surpriză plăcută ! ...

— Peste o oră trebuie să fiu în cabină. Am spectacol, şi n-am poftă să fiu ... autosancţionat ! îmi spune directorul Naţionalului.

— O cafea, un coniac ?

— Nu ! O ... muzică ! Aceea pe care ai compus-o pentru „Dulcea pasăre...”

— Dar am creionat-o numai...

Am cîntat-o. Toată. Fără oprire. Şi me'odiile din bar şi finalul.

Cînd s-a ridicat din fotoliu m-a bătut prieteneşte pe umăr:

— O.K. ! Mîine, la zece, te aşteptăm” la repetiţie.

Spectacolul s-a jucat timp de şapte ani cu casa închisă.

Publicul ieşea de la spectacol – o dramă puternică, în care personajul întruchipat de Florin Piersic este linşat – fredonînd.cîntecul.

„Dulcea pasăre a tinereţii", netransmis nici de Radio (deşi-i imprimat), nici de Televiziune, ca să nu mai vorbesc de discuri, devenise şlagăr.

Mică satisfacţie de compozitor.

*

întîmplări din spectacol ?

La una din reprezentaţii, un cascador – din cei care jucau rolul „gorilelor” boss-ului sudist – a fost atît de „furat” de acţiune, incit o directă a lui l-a scos pur şi simplu din funcţiune pe bietul Florin Piersic, timp de o săptămînă.

Alta ! Actorul care mima la un „microfon” improvizat şi-şi plimba degetele pe-un pian de mucava, făcînd *play-back* pe muzica înregistrată vocal şi pianistic de mine, reuşea ficţiunea atît de realist, încît într-o seară, în pauză, un grup de impresari străini i-au oferit un angajament în străinătate ca... pianist şi cîntăreţ, spre marele haz al trupei.

Răzbunarea lui Nae

Gherase Dendrino se întîlneşte pe Calea Victoriei în dreptul Palatului Telefoanelor cu Nae Roman.

— „Cine mi-e drag, mă aşteaptă”, fredonă Nae. Ce faci, dragă Gherase ?

— Nae, sînt supărat!

— De ce ? Iar au cîntat fals suflătorii ? Pune-i să facă gimnastică respiratorie ! Yoga !

— Nu ! Am primit o scrisoare de la Titi al nostru, Titi Botez.

- Şi?

— E bolnav. A fost şi la un doctor din Călimăneşti, care l-a pus la un cumplit regim alimentar. N-are voie să mănînce aproape nimic. în schimb, trebuie să umble zilnic cîte douăzeci de kilometri pe jos. Astăzi revine în Bucureşti.

— Pe jos ?

— Pe jos, cu trenul, nu ştiu. în orice caz, îţi dai seama ce dificilă treabă pentru el, care ştii ce gurmand e !

_____ Ştii ce, Gherase ? Veniţi mîine la dejun, la mine, împreună o să-l convingem mai uşor că e în interesul lui să respecte indicaţiile medicului. Pentru el găsesc eu ceva de regim. Bineînţeles pentru tine pun de-o parte şi un vinişor ...

— Bine, Nae ! Dar nu uita, pentru Titi: pîine prăjită, apă minerală, ceai de sunătoare, şi atît!

— Las’ pe mine, Gherase.

A doua zi, la dejun, se auzi soneria. Nae Roman, care cheltuise la Plafar doar vreo cinci lei – cele două şniţele şi Fetească se aflau de trei zile în frigider pentru Gherase – deschise uşa, hotărît să-l încurajeze pe bietul Titi Botez. Cînd l-a văzut în prag, a îngălbenit! Tn locul slăbănogului, uscat de nemîn- care şi gălbejit de ape minerale, se trezi cu un Titi Botez gras, voinic, trandafiriu la faţă, şi cu un Caber- net sub braţ.

— Bine te-am găsit, Nae !

— Bună, Titi dragă !

— Mă, ce mi-ai pregătit de mîncare ? Că am o foame de lup !

Nae Roman înmărmurise. în soaţele lui Titi Botez apăru atunci, cu o figură angelică. Gherase Dendrino.

Bine, omule, se poate să-mi faci una ca asta ?! – Uite. Nae dragă, scrisoarea lui. ..

Scrisoarea am trimis-o acum vreo zece zile, în- ^^' Aᵐ ᶻiˢ ᶜᵃ doctorul, ca să nu-l necăjesc, ca-i băiat bun săracu'. dar am făcut ca mine, că nici eu nu-sbăiat rău ... Si, bineînţeles, ia uită-te la mine cum arat ! Că dacă mă luam după toţi doctorii, mîn- cai acum şi tu o felie din coliva mea.

— Dacă nu te superi, dă-mi un pol, şi dacă te superi ... dă-mi un pol ! parafrază Nae Roman şlagărul lansat de V. Vasilache. Rezolv eu operativ problema. Mă reped pînă la Capşa.

Nae Roman s-a înapoiat repede, cu caviar, fripturi împănate, morun la grătar, tort de ciocolată, profite-' rol etc., etc.

„Bun băiat, Nae ăsta 1 Degeaba se spune că e zgîr- cit", reflectă la sfîrşitul mesei Gherase Dendrino.

A doua zi, cînd compozitorul îşi făcu apariţia obişnuită la Capşa, ober-chelnerul îl întîmpină:

— Să trăiţi maestre ! Contul dumneavoastră a mai crescut cu 585 de lei. Ştiţi, a fost ieri Nae Roman pe-aici. Mi-a zis că sărbătoriţi succesul noii operete. Să fie cu noroc !

De data asta Gherase Dendrino înghiţi în sec, plăti şi plecă repede.

„Trebuie să-mi scot paguba... La noapte, voi scrie un balet 1 Nu mă lăsa Euterpe.idraga mea".

Euterpe între şansonetă şi jazz

Pentru admiratorii jazzului, pentru amatorii de muzică bună, numele marelui compozitor, pianist şi dirijor de culoare Duke Elhngton înseamnă Muzică, mar- cînd o etapă bogată, evolutivă în istoria acestei arte.

Cel care a rupt barierele ce-l separau pe licenţiatul în drept şi muzicianul de geniu, dar şi de culoare, Edward Kennedy Ellington – poreclit Duke Elling- ton – din cartierul negrilor, Harlem, de New-York-ul albilor, de America, de lume, a fost Maurice Chevalier.

Dar să-l citǎm pe şansonetist:

„Am fost angajat prin 1931 de directorul lui „Ful- ton Theâter" din New York pentru un recital.

Partea I: o celebră orchestră de jazz, iar în partea a Il-a – eu, acompaniat de jazz-band din fosa orchestrei.

Ce formaţie să-mi aleg ? Paul Whiteman, Fletcher Henderson, Benny Goodman ?

Cineva m-a întrebat dacă nu l-am auzit pe Duke Ellington cu orchestra sa la „Cotton Club" din Har- lem. Sigur că l-am auzit. Dar Harlem e Harlem şi Broadway e Broadway.

îmi asum totuşi toată răspunderea şi îl anunţ pe Duke, care priveşte fericit, dar şi speriat în acelaşi timp.

Premiera. Cronicarii. Emoţiile.

începe partea I. într-un amestec de alămuri şi de sunete sfîşietoare şi trepidante, Duke Ellington şi-a colorat realizarea cu adausuri coregrafice delirante.

În partea a Il-a acelaşi Duke Ellington cu ai săi muzicieni mi-au marcat intrarea în scenă cu o adevărată salvă de artilerie. Alămurile se aud ca nişte zvîcnituri la fiecare sincopă, sau ca nişte sincope la fiecare zvîcnitură. Combinaţia artistică între Harlem şi Paris pare ireală.

Orchestra neagră, consacrată de atunci drept unul din cele mai reputate jazzuri din lume, s-a aruncat spre destinele ei de pe trambulina lui Theater".

„Fulton

Această torat unui totdeauna momentul

întîmplare fericită pentru muzică s-a jda- şansonetist parizian, cum s-a autointitulat

modest Maurice Chevalier, el însuşi în acela, necunoscut publicului american

.Dispăruţi fiziceşte la vîrste apreciabile, Maurice şi Duke au rămas permanent prezenţi prin ceea ce au creat.

La ultimul său concert, cu două săptămîni înainte de a muri, Duke Ellington a rostit şi în limba română un emoţionant rămas bun:

„Dragii mei din România, vă iubesc la nebunie".

întîlnire pe... valuri

Maurice Ravel cucerise lumea cu „Bolero"-ul său la a cărui creaţie Euterpe îşi adusese o generoasă contribuţie.

În aceeaşi perioadă George Gershwin a pus bazele jazzului simfonic compunînd faimoasa lui „Rhapsody în Blue" sau „Rapsodia albastră'-, cum e tradus cam „lejer" titlul acestei lucrări. (A fi „în blue" nu înseamnă a fi „albastru" ci trist, nostalgic).

Euterpe a stat şi la această compoziţie nemişcată lîngă pianul creatorului american, aducînd în zimbe- tul ei tot soarele unei inspiraţii nemuritoare.

Ravel a ascultat discul cuprinzînd „Rhapsody în Blue", interpretată de orchestra simfonică de jazz din New York, condusă de dirijorul de „100 kg", Paul Whiteman, avîndu-l ca solist – la pian – pe compozitor. A rămas entuziasmat.

h

Gershwin audiind „Bolero"-ul lui Ravel, în execuţia Orchestrei simfonice din Chicago, dirijată de Bruno Walter, s-a îmbătat de bucurie. De bucuria Muzicii ! ... A fost prima şi ultima oară în viaţa acestui artist cumpătat.

I

5 – Euterpe În vacanţă

12

9De la omul acesta am multe de învăţat" au gîndit aoroape simultan cei doi compozitori – unul despre 2] nit – de pe cele două maluri opuse ale Atlanti- cului, într-o perfectă „telepatiei

S-au îmbarcat în aceeaşi zi – francezul la Cher- bourg, cu destinaţia America, iar Gershwin la New York spre Franţa.

Pe la mijlocul călătoriei – în plin ocean – radiotelegrafistul vaporului american recepţionează un mesaj transmis de colegul său francez prin care acesta anunţă Parisul că Maurice Ravel şi-a uitat valiza cu note muzicale şi roagă să-i fie trimisă la New York cu vasul următor.

Imediat telegrafistul, care aflase scopul călătoriei lui George Gershwin, îl avizează pe acesta că Ravel este în drum spre New York.

Intre cei doi compozitori a urmat un sumar schimb de mesagii T.F.F. pline de curtoazie din care se des-

prindea clar scopul călătoriilor reciproce: fiecare dorea să înveţe de la celălalt cîte ceva nou, poate unul din secretele pe care Euterpe nu le încredinţează oricui.

În Franţa, Gershwin şi-a „povestit[11] călătoria în lucrarea simfonică de jazz „Un american la Paris".

în America, la New York. Ravel şi-a metamorfozat andantele sonatei sale pentru vioară şi pian în „blues".

Întîlnirea lor a avut loc abia doi ani mai tîrziu, în casa lui Bernard Shaw.

Cu această ocazie, Gershwin a cerut permisiunea dramaturgului englez să scrie o operetă „a musical show" (sau „musical"-ul de astăzi) pe libretul Pygma- lyon. Shaw a fost de acord:

— De ce n-ar exista şi un „Show" de „Shaw" ?

Din păcate, o criză cardiacă a pus capăt vieţii lui George Gershwin la numai 39 de ani.

Tdeea acestui „musical" însă a rămas şi a fost realizată zece ani mai tîrziu de compozitorul Loewe: „My Fair Lady" după „Pigmalyon" de George Bernard Shaw.

„Trurli" şî vocea a IIT-a

Avanpremiera care lansa melodia devenită şlagărul „Trurli", la fel de apreciat şi astăzi, a avut loc acum aproape patruzeci de ani.

„Trurli" era interpretat atunci de Vasile Vasilache. Tn timpul repetiţiilor ca şi la mai toate celelalte cîn- tece ale acestuia, tema era enunţată de Vasilache, preluată de partenerul său, Stroe, ori, invers – şi continuată pe două voci, în mod absolut spontan, fără nimic scris, nimic premeditat.

Această formă iniţială odată conturată se permanentiza la toate spectacolele, la Radio şi pe discuri.

Maşiniştii, recuziterii, electricienii, ba chiar şi plasatorii ascultau la repetiţie cîntecele şi, dacă le plăceau, fireşte, începeau să le fredoneze împreună cu interpreţii. Şi abia atunci creatorii respirau uşuraţi: trecuseră cu bine examenul şlagărului.

în special nea Chiriţă, şeful recuziteur era de o muzicalitate nemaipomenită, memorînd nu numai cîntecele, dar şi vocea a doua, a treia, ba chiar şi contra- melodiile viorilor sau clarinetelor din orchestră.

Tn dimineaţa avanpremierei, Chiriţă s-a apropiat de Vasilache, cunoscut pentru bunătatea sa şi l-a rugat:

— Don’ Vasilache. „Dacă nu te superi, dă-mi un pol! „, pîn’ la leafă !

— Ai ghinion, nea Chiriţă ! Ţi-a luat-o înainte Jeana de la garderobă. Dar mîine, ai polul! P’onoa- rea mea!

Luat însă cu treburile, ca înainte de avanpremieră, Vasilache a uitat de promisiune. Odată cu venirea serii a venit şi spectacolul. Toţi aşteptau cu înfrigurare lansarea duetului „Trurli”.

Primele două măsuri se cîntau la terţă, ca de obicei, apoi apărea o contramelodie care-i plăcea teribil lui Chiriţă.

_ De. emoţie, însă, ca la orice avanpremieră cu cronicari, colegi şi mai ales cu „prieteni” gen „Vai, dragă, să ştii că mie personal mi-a plăcut, chiar foarte mult, aşa. că nu-nţeleg de ce strîmbau altii din nas” – şi aci înşirau numele unor scribi teribiloşi, a căror simplă pomenire îţi provoca o criză de ficat, de justificată emoţie deci – cuplul cînta totul cuminte, la terţă, spre disperarea lui Chiriţă. Acesta suferea di ndouă motive: unul muzical – lipsa contramelodiei, al doilea – absenţa polului.

La ultimul refren, pe cînd duetul cînta le terţă, cuminte „Mi-a şoptit o viorea, / C-ai să-mai dai inima ta ...”, s-a auzit deodată vocea lui Chiriţă cu contra- melodia uitată de protagonişti: „C-ai să-mi dai un pol mata, / Trurli, Trurli, dragă[11].

Succes imens ! A fost unica dată cînd duetul a cîntat pe... trei voci !

Pentru contribuţia muzicală a lui nea Chiriţă la reuşita spectacolului, polul pe care i l-a promis Vasi- lache s-a transformat într-o gratificaţie de 100 lei!

.,Ţi-am luat un mărţişor"

Mărţişorul, un moment de bucurie pentru egalele noastre, cărora acest mărunt dar le cinsteşte gingăşia, poezia cu care – dincolo de cotidian – ştiu să înfrumuseţeze viaţa noastră.

Mărţişorul, un prilej anual pentru Ion Vasilescu să omagieze efortul colegelor de la teatru – de la prima vedetă pînă la garderobiere. Şi un prilej de a dărui soţiei sale acelaşi coşar de argint aurit – coşari din care făcuse de-a lungul anilor o întreagă salbă.

Tntr-un an – să fie vreo treizeci şi cinci de atunci – maestrul Vasilescu veni acasă ceva mai devreme. Avea în mînă nişte ghiocei, iar în buzunar o cutioară.

.A intrat pe furiş în sufragerie. A pus discret florile pe masă, într-o mică glastră de cristal, iar cutioara cu mărţişorul lingă tacîmul soţiei.

Ochii ei, două boabe de rouă primăvăratice, s-au luminat .la vederea ghioceilor; zărind cutioara a rămas surprinsă. Apoi, dîndu-şi seama, i-a spus soţului, zîmbind:

— Te-ai grăbit, Ionele !

— Ca-n fiecare an, ţi-am luat un mărţişor. •

La deschiderea cutioarei, stupoare ! în interior nu se afla nimic, în afara obişnuitei catifele albastre. '

Vasilescu nu putea să-şi explice... Să-l fi înşelat bijutierul ? Exclus ! Se cunoşteau de ani de zile. Să-l fi pierdut în aglomeraţia din tramvai, cînd s-a mai uitat o dată la gingaşul obiect ?

Fără să-şi piardă cumpătul, s-a aşezat la pian spu- , nîndu-i soţiei:

;— Darul de anul acesta este puţin diferit...

Şi începu să cînte „Ţi-am luat un mărţişor”, com- punînd versurile şi muzica pe loc.

încă emoţionată după ultimele acorduri, soţia l-a îmbrăţişat, spunîndu-i, cu dragoste:

— Ionele, ai creat înc-un şlagăr!

— Crezi ?

— Sînt sigură !

în după-amiaza aceleaşi zile a scris cîntecul, i-a făcut orchestraţie sumară şi i-a telefonat lui Constantin Lungeanu să vină la el, urgent. Au repetat îm-. preună. Cîntecul i se lipea „ca marca de scrisoare**, cum spunea un alt şlagăr vasilescian.

A repetat apoi şi cu orchestra înaintea reprezentaţiei în surdină, ca să nu audă spectatorii.

— Băieţi, cîntăm 1 Vom face o surpriză spectatorilor; şi măi ales spectatoarelor !.’ .

— De ce vă grăbiţi, maestre ? îl întrebă Apostol, trompetistul orchestrei.

•— Cum, de ce mă. grăbesc ’.Păi/mr.e azil martie'

?■ – Nu, maestre ! Sîntem în 29 februarie, că avem an bisect. Abia mîine e 1 martie !

Abia acum a înţeles replica soţiei: „Te-ai grăbit, Ionele* !

„în Dîmboviţa ... veritas"

. – Degeaba, măi ! decretă Păstorel Teodoreanu, în timp ce se plimba în Cişmigiu cu Gherase Dendrino. Eu rămîn la părerea mea. O fi bună şi opereta, dar

locul tău e la revistă. Cine poate uita şlagărele tale „Cine mi-e drag, mă aşteaptă[11], „Drum bun" ?

— Ştiu eu, dragă '! Poate ai dreptate ...

(N-avea dreptate. Păstorel nu putea să prevadă faptul că „Lăsaţi-mă să cînt" şi „Lysistrata^ operetele lui Dendnno vor dobîndi faima mondial^.

Din vorbă-n vorbă ajunseră la Operetă. Intr^un colţ, lumea strînsă buluc. S-au apropiat şi au văzut un cetăţean întins pe trotuar. Altul încerca să-l trezească făcîndu-i respiraţie artificială.

— L-a ameţit şliboviţa. A alunecat în Dîmboviţa şi a înghiţit cam multă apă, se oferi unul din cei adunaţi acolo să le explice.

— A băut apă ? S-a zis cu el! decise Păstorel. Apoi, către Gherase Dendrino:

„Dîmboviţa apă dulce , Cine-o bea nu se mai duce ! El proverbul l-a aflat Şi, docil s-a conformat. A făcut-o ! Ce păcat! Că de dus, tot se va duce Drept la Bellu, garantat!

Ca să nu ne-apuce plinsul, Nici să nu păţim ca dînsul, Hai, Gherase, hai îndat' să mai tragem un „Muscat" ! Alt remediu ? Mergem dar Să sorbim şi-un „Murfatlar" !

Ştiu că-n asta eşti un as ! Să strigăm deci într-un glas: Ce?

În Dîmboviţa ... veritas

!Intre Hipocrat şi... ipocrit

Compozitorul-medic Borodin mai avea – ce-i drept, în tinereţe – o pasiune: nu rămînea deloc indiferent în faţa farmecului reprezentantelor sexului frumos. Mai cu seamă, o cîntăreaţă plină de nuri era marea sa slăbiciune.

Intr-o după-amiază, după ce repetă de mai multe ori o nouă arie cu tînăra interpretă, Borodin o cuprinse de umeri şi se aplecă s-o sărute.

În acel moment uşa salonului s-a deschis şi compozitorul îşi zăreşte soţia.

Fără a-şi pierde cumpătul, doctorul Borodin se apropie şi mai mult de cîntăreaţă şi, lipindu-şi urechea de pieptul ei, îi spune: _

— Pronunţaţi, vă rog, treizeci şi trei !

Cîntăreaţa, aflată cu spatele spre uşă, nedumerită de brusca schimbare a lui Borodin, se conformează.

— Treizeci şi trei ? Şi treizeci şi patru, dacă-ţi face plăcere ! Dar, ce-ţi veni aşa, netam-nesam, iubitule ?

Abia după ce auzi uşa salonului trîntindu-se cu putere a înţeles ce se-ntîmplase ...

Aria a fost încredinţată altei cîntăreţe.

Lecţia de canto

Aureliano Pertile era nu numai un apreciat cîntă- reţ, ci şi un excelent profesor. Metoda sa de canto, tradusă în douăzeci şi opt de limbi, este şi azi cartea de căpătîi a multora dintre cei ce doresc să-şi dezvolte acest minunat dar al naturii.

Ca profesor, însă, ora cicâlitor. Teribil de cicălitor ! Despre respiraţie putea vorbi cel puţin două ore. Despre impostaţie, la fel, chiar mai mult Elevii săi n-apucau uneori a scoate un sunet, nicidecum, o vocaliză sau să cînte o arie.

Cu viitoarea celebră soprană Galicurci, ca de obicei, Aureliano Pertile, ducea singur discuţiile. Deodată, însă, se auziră din balconul unei case trilurile fermecătoare ale unui canar.

— Ascultă, Galicurci ! i-a spus profesorul. Ascultă ce minuni poate face natura, cît de frumos cîntă canarul acesta !

— Ascult şi-l invidiez, maestre !

— Şi de ce, mă rog ?

— Pentru că pe el nu-l bate nimeni la can cum trebuie să cînte !

„înşir-te, Mărgărite"

— Dragă maestre Deda, te-aş ruga să te gîndeşti la o muzică deosebită pentru piesa „înşir-te, Mărgărite" a lui Victor Eftimiu.

Cînd lucrul acesta îţi este solicitat de un prieten, colaborator, autor al versurilor cîntecului meu „Suflet de copil" (melodie care, în interpretarea Andei Călugăreanu „mi s-a lipit de suflet") nu poate fi urmat decît de un răspuns afirmativ.

Şi cine face regia ? am întrebat eu.

Mi-a spus numele.

Perfect ! Vechi colaborator! M-am întîlnit cu el:

— Dragă Edmond, aş dori să realizăm o versiune cu totul originală. Un fel de western, în care Binele

— cow-boyul, Făt-Frumos – şi Răul – şeful de bandă,. Zmeul-Zmeilor – se înfruntă, învingînd – fireşte ! – Binele.

«s^^ci^'BO

în mintea mea se amestecară „Ultimul tren spre Gun Hill" cu- schimbul de focuri dintre Anthony Quinn şi Kirk Douglas, plus încă vreo trei filme cu John Wayne şi... Sergiu Nicolaescu.

în cîteva zile muzica a fost gata. Tot „westernul[11] se adunase în portativele mele şi nu rr ai visam decît „dixie's, hilly-billy-songs", „country and western" cu intonaţii d-ale noastre ş.a.m.d.

— Cînd dăm drumul la repetiţii ?

— în curind.

Trec săptămînile-n goană ...

într-o zi sînt chemat de un regizor de culise: .

— Am intrat în repetiţie cu „înşir-te, Mărgărite". Vă rugăm să veniţi cu muzica.

— Este şi directorul de scenă acolo ?

— Nu, nu mai face dînsul regia fiind în concediu medical. O face altcineva. Aţi mai colaborat.

Perfect! Mă-ntîlnesc cu noul regizor, de fapt o regizoare. Nici nu apuc să-i cînt muzica, şi-mi spune :

— Cred că ar. merge nişte muzică folk. Se şi „poartă" şi, pe urmă, fiind vorba de un basm ...

„Bine, nu contează", îmi ziceam în gînd.

Las westernul la o parte, deşi imprimasem cîteva melodii şi mă fac... folkist. Am notat temele, m-am pregătit pentru repetiţii.

Trec săptămînile şi lunile-n goană trec – între'cîn- du-l şi pe Topîrceanu – şi, într-o zi, sînt iarăşi chemat:

— Gata, începem repetiţiile cu „înşir-te, Mărgărite" !

— în regia cui ? (urlu eu în şoaptă, eram răguşit de enervare).

— A lui Nae Cosmescu, de la Televiziune.

Splendid ! Ne-am întîlnit. Tînăr, zdravăn, talentat. Un regizor care ştie întotdeauna ce vrea. Doar că la Televiziune îşi poate face orice distribuţie doreşte, inclusiv Luna de pe cer, dar la teatru ..

.Atunci, pentru prima oară în viaţa mea, mi-am permis o cumplită răzbunare. Pe cine ? Pe mine ! Pe neşansa mea incredibilă. Şi – împreună cu un ilustrator de la Radio – am montat o oră şi jumătate de muzică, toată de mine, în care amestecam „westernul'[1] cu' „folkul". Să nu uit. Adăugasem şi o singură temă nouă, compusă în culise, în mai puţin de două minute pentru rolul Sorinei, Zîna Florilor, cu titulara ei în faţă, în chip de Euterpe, Florina Luican, fiica popularului cîntăreţ şi prieten Ion Luican.

Colectivul teatrului a fost pe drept cuvînt năucit. N-au înţeles nimic, nici măcar eforturile inutile depuse de un compozitor pentru a realiza două versiuni, total diferite, şi diametral opuse, la aceeaşi piesă !

Doar inteligentul şi inimosul Nae Cosmescu – pe care l-am cunoscut personal numai cu acest prilej – a înţeles totul. Şi nu s-a mirat cînd, după două zile, a căpătat, compusă în întregime şi gata înregistrată, muzica întregului spectacol, pe care şi-a montat-o cum a dorit el.

Peste alte trei zile, a dat premiera. Fără „western", fără „folk". Dar cu succes !

Bravo, regizor !

Bravo...

Chopin şi răul de mare

La o conferinţă de presă, fiind întrebat de un zia- •ist cum consideră, în general, desfăşurarea carierei sale de pianist, Arthur Rubinstein a răspuns:

„Dragii mei prieteni cred că am avut o carieră norocoasă, un drum presărat cu trandafiri' Dar, fie din vina mea, fie din neglijenţa grădinarului, trandafirii

n-au avut numai petale parfumate, ci şi spini. Iar aceştia nu m-au cruţat deloc. Noroc că am pielea groasă şi iată-mă trecînd victorios pragul a nouăzeci de ani.

Dar, să vă relatez cîţiva „spini" ...

Acum vreo 74 de ani aveam doar 18 primăveri. Necunoscut, traversam pentru prima oară Atlanticul, aşteptat la New York de un impresar debutant, care-şi încerca şi el norocul cu mine. Călătoria dura pe vremea aceea cam nouă-zece zile. După vreo şase zile de drum, într-o noapte se stîrni o furtună cu adevărat atlantică. Valuri uriaşe spălau permanent puntea vasului, iar răul de mare făcea adevărate ravagii printre

călători. Eu, deşi la prima călătorie pe mare, mă aflam în restaurantul vaporului înfulecînd cu poftă nişte colţunaşi polonezi – cu rezonanţă în copilăria mea varşoviană – total nepăsător la *exodul* pasagerilor, torturaţi de răul de mare.

După masă, am zărit într-un colţ al restaurantului o pianină. M-am aşezat pe taburetul din faţa ei şi, deschizînd capacul, am început un vals de Chopin. Foarte curios, aproape incredibil şi totuşi adevărat, muzica iui Chopin anihila răul de mare ! Pasagerii au revenit treptat în restaurant şi, aşezaţi în jurul meu se linişteau, spre mulţumirea căpitanului.

Deodată, m-am pomenit aruncat de tangaj sub o masă, aflată în partea cealaltă a restaurantului. După ce m-am desmeticit, fireşte, cu un cucui mare în frunte şi o vînătaie la şold, mi-am dat seama că zdruncinătura fusese provocată de un val uriaş. M-am ridicat şi, pe neaşteptate, m-am trezit cu doi marinari care m-au luat pe sus şi mi-au legat picioarele zdravăn de pian.

— p?[1]^ ' zbierară ei, nu din impoliteţe, ci pentru a depăşi zgomotele furtunii.

Furios, am trîntit capacul pianinei.

— Să vină căpitanul! am strigat. Altfel, nici nu voi atinge clapele. Nu sînt pianistul vostru !

în jurul meu răul de mare continua să facă ravagii.

între timp a apărut şi căpitanul care, politicos, m-a rugat să cînt din nou şi, dacă se poate, tot din „acelea melancolice'[1].

— Numai aşa putem scăpa pasagerii de afurisitul ăsta de rău de mare ! încheie căpitanul.

— Bine, dar eu ...

— Am înţeles, răspunse căpitanul. Vă plătesc două sute de dolari şi masa pînă la New York.

„Şi dacă se potoleşte furtuna, adio bani !" îmi fulgeră un gînd.

— Accept dom-le căpitan, dacă mă plătiţi acum, pe loc. . . .

Tn ₐcel moment a auzit nişte pîrntun ciudate. Vasul părea intact, doar căpitanul vaporului îşi strînsese pumnii. M-a trecut un fior.

_Bine, tinere ! Poftim cei două sute de dolari ! Ai să faci carieră, încheie el, trîntind uşa.

Şi am făcut, în ciuda faptului că primul meu recital „Chopin[11] l-am dat – legat de pian – în plin uragan, în restaurantul unui vapor, ca ... antidot împotriva răului de mare, iar primul'meu onorariu – cei două sute de dolari – a fost şi unicul obţinut atunci în America, impresarul care mă chemase fugind înainte de sosirea mea, cu încasările anticipate pentru concerte ! ..."

Arthur

După concertele date la Bucureşti – cred că în 1964 – pianistul Arthur Rubinstein a fost însoţit la plecare cu protocolul obişnuit.

La aeroport, zărind grupul de compozitori – printre care mă aflam şi eu – dîndu-şi pălăria puţin pe ceafă, veni direct spre noi.

— Staţi! Ieri am uitat să vă relatez întîmplarea de la Sidney – Australia. La concertul dat acolo am avut o concurenţă grozavă, insuportabilă !

— Imposibil, maestre ! am obiectat noi.

— Ba da ! Să vedeţi. S-a nimerit să dau concertul în aceeaşi seară cu faimoşii „Beatles[11]. Succes mare eu, dar succes mare şi ei !

Culmea, locuiam şi la acelaşi hotel. După cină m-am retras în apartamentul hotelului, pentru un somn reconfortant. N-am apucat însă să-mi scot fracul, cînd auzii deodată sub fereastra mea o trompetă, strigăte, cîntece şi ovaţii:

„Mulţi ani trăiască ! Ai-thur, Arthur !".

Emoţionat, m-am repezit să deschid uşa de la balcon, să ies pentru a mulţumi publicului. Dar, în clipa următoare, m-a străfulgerat o idee îngrozitoare. Am reintrat în cameră, întrebîndu-l cu voce gîtuită pe impresar:

„— Ascultă, Louis, pe care dintre Beatles îl cheamă Arthur ?"

„ – Fii liniştit, pe nici unul!" mă calmă impresarul.

Convins că ovaţiile îmi erau adresate, am ieşit pe balcon să mulţumesc suporterilor, mai ales unuia, celui mai entuziast, care purta o bonetă de un alb imaculat.

Am dormit liniştit şi satisfăcut.

A doua zi, în avion, stewardessa, oferindu-mi micul dejun, mi-a spus :

— Ce coincidenţă, maestre ! Şi pe dumneavoastră şi pe şeful bucătar al hotelului să vă cheme tot Arthur ! Ieri i-au sărbătorit ziua de naştere.

Văzînd stupoarea mea, a adus ziarul „Sidney Daily News" care relata cu haz acidulat întîmplarea. Urma, însă, şi o cronică muzicală entuziastă. Aşa că, micul dejun a fost „aproape" delicios ...

Cînd pleacă avionul ? Peste douăzeci de minute ? Atunci mai am timp să vă povestesc două.

Monstrul din lacul Loch Ness

„După cîteva concerte susţinute în Scoţia, mă îndreptam 'spre Londra – ne povesteşte în continuare Arthur Rubinstein – în acelaşi compartiment cu George Enescu, Albert Einstein şi profesorul Piccard, cel care reuşise să urce cu un balon în stratosfera, la vreo şaisprezece mii de metri înălţime.

în drum, răspunzînd unei invitaţii, am coborît toţi patru într-o gară mică, situată pe malul lacului Loch Ness. în apropiere se afla vila unui fel de Mecena al artelor şi al ştiinţei, posesor al unui minunat pian „Bechstein", la care mi-ar fi făcut mare plăcere să cînt.

Seara, după cină, am început valsurile şi apoi mazurcile lui Chopin.

La aplauzele gazdei s-âu adăugat pe neaşteptate nişte strigăte ale cetăţenilor din preajma casei :

„Monstrul ! Iată monstrul! „

Nu m-am simţit flatat şi m-am ridicat de la pian, îndreptîndu-mă spre gazdă să-i cer explicaţii. Observ că se îngălbenise la faţă..

— Ce se întîmplă ? l-am întrebat.

— A apărut monstrul din Loch Ness !

— Probabil că l-a atras muzica dumitale, Arthur, îmi spuse mucalit Einstein.

Atunci mi-am amintit că citisem ceva în ziare despre un pretins monstru acvatic, cu alură preistorică, ce ar trăi în apele lacului pe malurile căruia ne aflam.

— Bine, mai încerc şi mîine seară şi, dacă reapare, mă fac vînător de balene ! Şi încă, fără harpon. Doar cu ... un pian bun

.în seara următoare, emoţie mare ! Sute de ziarişti, reporteri, fotografi, crainici de la Radio şi Televiziune pîndeau apariţia monstrului. Profesorul Piccard urma să exploreze lacul, cu un batiscaf de construcţie specială, însoţit şi de doi scafandri.

Am cîntat şi Chopin, şi Rachmaninov, şi Brahms, apoi Bach, Beethoven şi Grieg. L-am acompaniat pe Enescu, ba chiar şi pe Albert Einstein – care îngîna la vioară „Liebesleid"-ul lui Fritz Kreisler. Inutil! Toate eforturile păreau zadarnice.

Deodată, se auziră strigătele mulţimii :

„Monstrul ! A apărut monstrul ! L-am prins! Uraa, l-am prins !".

Am ieşit afară. într-adevăr, unul din scafandri trăgea după el ceva mare, negru, lung de vreo şapte-opt metri, în capul căruia lucea o cange, un harpon înfipt cu dibăcie.

Reflectoarele jurnalelor de actualităţi proiectau lumini orbitoare. Mulţimea amuţi. Noi rămăseserăm tablouri de familie.

Şi, în liniştea încărcată de tensiunea emoţiei, se auzi un hohot de rîs imens, homeric, nemaipomenit, demn de invidiat de către toţi comicii lumii.

Monstrul, celebrul monstru de la Loch Ness, pentru care profesorul Piccard pregătise un batiscaf plus doi scafandri, pentru care Enescu, cu mine şi savantul Einstein dădusem un adevărat recital şi pentru care au sosit la faţa locului sute de ziarişti, reporteri de radio şi televiziune din Scoţia şi din străinătate, era... un galoş imens pe care scria : *TRETORN, cel mai bun galoş din lume ! Nu se teme de ploaie, de grindină, de zăpadă. Nici măcar de monstrul din Loch Ness !*

Reclama e sufletul comerţului!" conchide savantul Einstein

.«vagabonzi», care n-au palmele anchilozate, ca «jobenaţii» dinaintea lor !

A fost unul din cele mai plăcute concerte ale mele, pentru un public entuziast, receptiv, sensibil, trăind cu sinceritate bucuriile muzicii".

„Sonata Lunii"

în timpul unui recital dat la Varşovia —povesteşte în „Memoriile" sale Arthur Rubinstein – s-a petrecut un fapt cu totul neobişnuit..

La încheierea celebrei „Sonate a Lunii" a lui Beethoven, o tînără ascultătoare din rîndul întîi s-a urcat pe scenă cu un buchet de garoafe şi – înainte de a o putea opri –

mi-a sărutat mina. Era o femeie încîntătoare, pe care am îmbrăţişat-o discret cu privirea...

Succes, ovaţii, flori, autografe, ca de obicei.

La hotel, în hol, mă aştepta un bărbat în vîrstă, îmbrăcat în redingotă.

— Arthur Rubinstein ?, mă întrebă acesta.

— Da.

Cu o privire ucigătoare îmi întinde un plic alb, lăsînd să-i cadă pe jos o mănuşă.

— Domnule, v-a căzut mănuşa! îi spun ciudatului personaj.

— Se cunoaşte că nu sînteţi un gentilom ! îmi răspunse acesta, plin de dispreţ, ieşind.

Ajuns în cameră, deschisei plicul. Era o scrisoare injurioasă, în care eram acuzat că, prin mijloace josnice, „lăutăreşti", subtilizasem sentimentele soţiei sale şi – în consecinţă – eram provocat la. duel! De aci, chestia cu mănuşa! ...

La început mi s-a părut ridicolă toată povestea. După două zile însă, cînd m-am pomenit, la ora şase, dus într-o trăsură, pe o pajişte aleasă pentru înfruntare, cînd am văzut martorii adunaţi şi medicul, şi după ce am asistat la alegerea pistoalelor, mi-am dat seama că am intrat – fără voie – într-un angrenaj, din care numai o minune m-ar fi salvat.

Nu trăsesem în viaţa mea cu pistolul, aveam oroare de vînătoâre şi renunţasem şi la pescuit, după o infecţie la un deget, provocată de cîrligul unei undiţe.

Figura mea era totuşi impasibilă, de nepătruns, ca a unui jucător de pocker.

— Te ţii taʳe, Arthur, sînt mîndru de tine. Ai grijă cum ocheşti. Vezi să nu-l omori, îmi spuse unul din martorii mei.

Cine m-a pus să cînt -Sonata Lunii»- ? îmi spusei în gînd. Dacă aş fi cîntat «Preludiu şi fugă de Bach^, sau ceva de Chopin, poate că n-ar fi fost nimic. Dar aşa ? Asta mă împuşcă precis ! Şi dacă din întîm- plare îl împuşc eu ? Să am un om pe conştiinţă ? Gata, mi-a sunat ceasul!

Şi – ca într-un film – îmi trecură prin minte diverse momente din viaţă.

Intîlnirea cu marele pianist Paderevschi, în vila lui, de pe malul lacului Leman din Elveţia, prilej de a afla că omul stimat, celebru, bogat, talentat era de fapt un om nefericit, care-şi pierduse soţia adorată, cînd se născuse unicul său fiu, un copil cu capul diform şi cu picioarele paralizate, dar de o rară inteligentă şi sensibilitate, mort şi el cu cîteva luni înaintea întîlnirii noastre. Apoi întîlnirea cu şanso- netista franceză Yvette Guilbert, pe care o acompa- niasem într-o seară, la Paris, într-un cerc de prieteni. Chioşcul din faţa lui „CaP de la Paix” din Paris ş

ivînzătoarea de ziare care, bănuindu-mă flămînd îmi dădu ziarul şi restul de la o bancnotă neprimită, spunîndu-mi: „Lăsaţi că mi-i veţi da dv. într-o zi înapoi”.

Brusc mi se făcu foame.

Ce oră stupidă pentru un duel ! Să moară omul flămînd... .

Cu gesturi reflexe, îmi scot pardesiul, haina, aleg un pistol şi vreau să trag.

— Stai Arthur, aici e duel, nu-i vînătoare. Aşteaptă mai întîi semnalul.

Deodată, observ o mişcare neobişnuită.

— Maestre Rubinstein! mi se adresează unul din martorii adversarului meu. Domnul vă cere scuze în scris pentru ofensă şi e gata să vă ofere despăgubiri pentru preţiosul dumneavoastră timp pierdut.

— Bine, accept scuzele, răspund, după un moment de stupoare. Cu o singură condiţie : Pentru timpul pierdut vă cer să trimiteţi 100 de franci la Paris, pe adresa vînzătoarei de ziare din faţa lui «Cafă de la Paix».

Apoi mă îndreptai cu paşi siguri spre trăsură şi... căzui leşinat. Trezit de medic din leşin, am cerut, cu voce stinsă, o cafea şi o chiflă ca la „Cafe de la Paix”.

D-ale celebrităţii

Artist al poporului, realizator a zeci de succese regizorale, în ţară şi peste hotare, cel mai bun tălmăcitor scenic al operei dramaturgice a lui Caragiale, Sică Alexandrescu conducea prin 1970—1972 Teatru

ldramatic din. Braşov şi prezenta, periodic, la Televiziune, de obicei în cadrul „Albumului duminical", momente semnificative din istoria teatrului românesc.

După o emisiune însoţită de exemplificări, dedicată^ se pare, lui I.D. lonescu de la Union, maestrul a rămas şi a doua zi în Bucureşti, cu intenţia de a consulta un renumit profesor-doctor, specializat în boli de stomac.

— Vai, maestre, ce onoare neaşteptată pentru mine ! îl întîmpină secretara doctorului. Sînt fericită că am prilejul să vă cunosc personal.

Sică Alexandrescu schiţă un gest de curtoazie şi apoi întrebă :

— Ştiţi cumva unde se află profesorul ?

— În cîteva minute va termina vizita de dimineaţă a pacienţilor şi se va întoarce în cabinet. Sînt convinsă că şi dumnealui va fi deosebit de încîntat de prezenţa dumneavoastră aci.

. – Mă copleşiţi cu atîtea complimente, domnişoară dragă.

— Vai, maestre, v-am văzut şi ieri la televizor.

— Posibil! Ştiţi, profesiunea mea este de aşa natură, incit...

— O, maestre ! Sînteţi prea modest. Cum aţi cîntal dumneavoastră cupletul „Picioruşul Aglăiţei" nu mai cîntă nimeni ! ... Vă rog, pînă vine profesorul, n-aţi vrea să-mi daţi un autograf ? Vă rog mult, maestre Finteşteanu !

Sică Alexandrescu rămase o clipă perplex, apoi se uită la ceas, se ridică şi, salutînd politicos, părăsi biroul, spre nedumerirea secretarei.

„Deh, or fi ele -«D-ale carnavalului*, stimabile, dar mai sînt şi d-ale celebrităţii, *mon cher 1"* încheie maestrul relatarea întîmplării

.Braşoave... muzicale

Cu ani în urmă, se inaugura la Braşov, la Casa Alinatei, „Cercul de prieteni ai muzicii". Cu acest prilej au fost solicitaţi să-şi dea concursul pentru spectacolul muzical ce preceda festivităţile de .inaugurare a cercului şi o serie de solişti şi compozitori din Bucureşti, printre care mă aflam şi eu.

După o repetiţie nocturnă cu orchestra mare a Teatrului Muzical, m-am dus dimineaţa la noua gară a oraşului în întîmpinarea colegilor bucureşteni.

Aşteptam rapidul pe peron. Ca orice rapid, a fost punctual.

Din tren au coborît Daniela Voicu-Diaconescu, solista Operetei bucureştene, şi compozitorul Emil Lerescu, cu soţia.

Ceilalţi, Aurel Giroveanu, cu suita de şlagăre, Doina Spătaru, muzicologul George Sbârcea – nicăieri !

— Probabil, au pierdut trenul, îmi spuse directorul Casei de cultură a studenţilor, care venise şi el să întîmpine oaspeţii.

Ajunşi la Casa Armatei, aflăm că Giroveanu şi Sbârcea vor sosi de la Predeal, la ora 12, iar Doina Spătaru nu putea veni, fiind bolnavă de gripă.

Totul e bine cînd se termină cu bine.

Manifestările s-au terminat, Cercul de prieteni ai muzicii româneşti s-a inaugurat.

Seara, în timpul cinei oferite de ireproşabilele, gazde de la Casa Armatei – încurajaţi de-un pahar divin cu Murfatlar – Aurel Giroveanu şi George Sbârcea şi-au povestit peripeţiile. /

— Dragii noştri, spuse la un moment'dat George' Sbârcea, la ora şapte fără un sfert, dimineaţa, m-am
întîlnit cu Giroveanu pe peronul Gării de Nord. Am luat i epede o cafeluţă şi, tacticoşi, ne-am dus spre peron. Deodată, îl zărim pe violoncelistul Cătălin Ilea.

— încotro, dragul meu ? întrebăm la unison.

— Am un concert cu Filarmonica.

— Şi noi ! Tot un concert !

Şi am urcat în tren. în compartiment era prea cald, aşa că am. început o şuetă pe culoar. Chestii mai puţin muzicale : Ilie- Năstase, campionatele de la Poiana, gerul şi zăpada de la Bucureşti ş.a.

• Ba un moment dat, Cătălin ne-a mărturisit:

— Maestre Sbârcea, am emoţii! ... .'

.— De ce dragule ?

_Pentru cronica concertului de la Filarmonica din
Bacău. . . .

— De la Filarmonica" din Braşov, poate vrei sa
sPuj1

_Nu, maestre, Filarmonica din Bacău. Ce să caut eu la Braşov ? Doar ne aflăm în rapidul de Bacău ! ’

_Nu se poate! am exclamat, odată cu Giro- veanu.

_Între timp apare şi controlorul : .,

— Biletele dumneavoastră, vă rog !

— Poftiţi 1

— Păi... ce căutaţi dumneavoastră în rapidul de Bacău, cînd aveţi bilete de Braşov ?

— Ştiţi... am confundat trenurile. Acu', ce ne facem ?

— în primul rînd, plătiţi dumneavoastră supli- « mentul de loc, de cinci ori, conform regulamentului, apoi coborîţi la Ploieşti-Sud, luaţi un autobuz local pînă la Ploieşti-Vest şi aşteptaţi – că tot nu-l mai prindeţi – rapidul de Braşov. Dar o să luaţi un per- * sonal sau cursa de Predeal, iar de acolo, ajungeţi dumneavoastră la Braşov, că nu-i departe.

— Dar eu ce credeţi c-am făcut ? interveni Cătălin Ilea, pentru a salva momentul critic. Aşa sîntem noi, artiştii... Uitaţi-vă în servieta mea : am partitura Concertului de Dvorak, iar eu trebuie să cînt Concertul de Haydn. Dar, nu-i nimic, bine că îl ştiu pe dinafară 1

— Şi noi... ?, întrebă Sbârcea.

— Se rezolvă!, răspunse autorul cîntecului „Am strîns toamnă după toamnă !"

— Ei, şi n-am dreptate ? întrebă Giroveanu, după * ce a terminat de povestit interlocutorul său. Cred că meritărn din plin Cotnarul ăsta..

.— Nu, asta nu ! protestă vehement George Sbârcea Am suportat orice alături de tine ; m-am urcat în trenul de Bacău în locul celui de Braşov, am plătit amendă în tren, am plătit taxiul de la Predeal la Braşov, dar să confunzi Murfatlarul cu Cotnarul asta-i prea de tot! Păi, n-am dreptate ? Hai, noroc '

Thalia şi ... Lăbuş

Scena exercită o stranie şi permanentă atracţie asupra slujitorilor săi. Cei ce au apucat să-i calce scîndurile se simt legaţi parcă şi dincolo de viaţă, de freamătul sau aparenta ei nemişcare, de praful său, de mirosul de vopsea al decorurilor dospite în căl- L dura reflectoarelor, de naftalina costumelor unei garderobiere mai grijulii, de publicul mereu acelaşi şi veşnic altul, de farsele ori de dramele autentice ale culiselor, de scîrţîitul viorii a Il-a din orchestră, t sau de etern absentul contrabasist căruia nevasta i-a născut – ţineţi minte nu, dragi colegi – pentru a treia oară gemeni!

Vedetă sau simplu replicant, actorul – după pensionare – vine pe la teatru, stă prin culise, mai face o şuetă, o tablă, prinde din zbor ropotul aplauzelor, apoi, cu simţul datoriei împlinite, pleacă acasă. Iar cînd este solicitat în vreo piesă, îl încearcă emoţiile k debutului, chiar dacă afectează o falsă plictiseală.

— Iar nene ! Păi nu-mi ajung 40 de ani de carieră etc., etc.

Şi e fericit cînd regizorul de culise îi spune : ' — Vai maestre, păi s-ar putea rolul «cutare»

fără dv. ? Doar dv. l-aţi creat, nu ? După repetiţie daţi «una mică» la bufet ?

Că oamenii de teatru, muzical sau de proză, sînt legaţi de scenă mi se pare firesc. Dar că animalele la care se apeleaza – după necesităţile scenariului sau din simplă simpatie – nu mai pot fi dezlipite de mediul actoricesc, asta rămîne intr-adevăr o curiozitate, ba mai mult, o taină.

Eram în turneu cu spectacolul „Dansaţi cu noi"; sînt ani de-atunci. Printre actori se numărau Horia Şerbănescu. Radu Zaharescu, Gică Petrescu. Mă rog, tot tacîmul succesului asigurat.

înti-o dimineaţă, la Focşani mi se pare, aud un scîncet . lîngă vagon. Cobor, mă apropii şi văd o jăvruţă, un pui de ciobănesc corcit cu vreun pekinez ori caniche, sau domnul ştie cu cine ! Era tare caraghios şi teribil de murdar. L-am luat în braţe şi l-am dus în vagon. L-am spălat în chiuveta din cuşetă, l-am şters, l-am dichisit, i-am pus şi ? fundă roşie, dintr-un papillon vechi – să nu-i fie de deochi ! – şi, fiindcă avea părul negricios, iar vîrful lăbuţelor albe, de parcă purta mănuşi, l-am botezat Mănuşi, pe înţelesul tuturor, Lăbuş. l-am făcut rost.de lapte şi de un biberon, şi l-am hrănit ca o veritabilă doică.

Lăbuş a devenit pentru tot restul turneului răsfăţatul trupei.

însoţitorul de vagon a cam strîmbat din nas, dar cum eu aveam ţigări, dar nu fumam, iar el fuma, dar omisese să şi le cumpere, prezenţa lui Lăbuş s-a rezolvat.

După vreo douăzeci de zile, turneul s-a terminat. În Gara de Nord am sosit pe la cinci dimineaţa. Ca de obicei, fiecare interpret s-a grăbit să prindă un taxi, să ajungă mai repede acasă

.Abia la teatru, pe la ora prînzului, ne-am amintit de Lăbuş. Am telefonat la C.F.R. Inutil ! Vagonul de turneu plecase de peste o oră spre o altă destinaţie. Ne-a părut rău. Ne ataşasem de prietenul nostru patruped.

Cîţiva ani mai tîrziu, în turneu, cu ,,O seară de. muzică uşoară", s-a întîmplat să ni se repartizeze acelaşi vagon, cu acelaşi însoţitor. Cînd am urcat pe culoarul vagonului, era să fiu doborît la pămînt. O namilă de cîine se ridicase în picioare, îşi puse labele pe

umerii mei şi mă lingea de zor pe obraji.

Era Lăbuş ! În ochi îi citeam bucuria revederii, dar şi o umbră de reproş pentru felul în care îl uitasem cu trei ani în urmă. Apoi, după ce a salutat pe fiecare membru al trupei, s-a dus la stăpînul şi prietenul său, însoţitorul de vagon, care mi-a povestit că, de atunci, Lăbuş n-a putut fi desprins de vagon, ataşîndu-se de fiecare colectiv artistic, ba mergînd uneori şi la spectacole ; a rămas cel mai bun prieten al său şi cel ce-i procură ţigări. Este suficient să-i spui „Lăbuş, un pachet de Carpaţi la tata !” şi să-i dai o hîrtie de zece lei, că el se duce glonţ pe peron la debit,. ia pachetul, după ce aşteaptă ca tutungiul să-i pună restul în pachet şi vine într-un suflet la însoţitor.

— Dar cu regulamentul C.F.R. cum stai ?

— Eh, nu sînt reclamaţii, aşa că merge. Păi-şi Nicolae, însoţitorul de pe vagonul nr. 408, n-a avut şi el pînă acum vreo patru ani o pisicuţă, Miau- Miau îi zicea, uitată de maestrul Sică Alexandrescu într-un turneu ? Nici cu DDT n-a putut s-o dea jos ! Aşa că a rămas pînă a murit de bătrîneţe. De, animalul e credincios ; ba, uneori, mai credincios ca omul

!Tarzan

Toată lumea cunoaşte faptul că regretatul Birlic se numea de fapt Grigore Vasiliu, iar porecla – transformată în renume – s-a datorat rolului principal jucat de marele actor în comedia „Birlic" a lui Tudor Muşatescu. Dar prima sa poreclă nu a fost nici Birlic, nici „Breloc” aşa cum şi-o alesese el, ci.., Tarzan, pseudonimul artistic al campionului de atletism şi înot Johnny Weissmiiller, vedetă a filmelor de junglă.

Această primă poreclă a lui Birlic i s-a tras de la un dog danez, botezat Tarzan, din cauza dimensiunilor sale enorme – cît un viţel – şi împrumutat de către stăpînul lui teatrului „Vesel”, pentru a „juca” în spectacolul-farsă muzicală „Aşternutul de mătase".

Birlic interpreta rolul insignifiantului soţ al unei impunătoare matroane, care îl obliga să-i plimbe prin curte un imens dog danez.

La un moment dat, soţia striga : „Vino la pieptul meu, Tarzan 1” Atunci, imensul dog danez intra în scenă, tîrîndu-l şi pe Birlic după el.

Momentul avea un succes imens, obţinînd aplauze la scena deschisă. Birlic mulţumea, Tarzan lătra, iar . publicul striga : „Bravo, Tarzan !”.

Piesa s-a schimbat la un moment dat, dar cîinele – obişnuit cu rolul său – rupea lanţul de acasă, escalada un gard de doi metri şi, peste plasatori, prin sală, năvălea în scenă în momentul cînd apărea Birlic, care acum avea alt rol – îl tîra victorios spre rampă, pentru a culege aplauzele publicului.

Unii, avizaţi, strigau : „Bravo Tarzan !” ; alţii priveau nedumeriţi la o scenă ce nu avea nici o legătură cu subiectul piesei.

La rugămintea direcţiei teatrului, stăpînul cîine- lui, ca să scape de bucluc, l-a trimis unui frate care locuia în alt oraş.

Mult timp după aceea, de cîte ori Birlic ieşea pe stradă, auzea în spatele lui: „Uite-l, dragă, pe Tarzan !”.

Noroc că Muşatescu i-a dăruit un rol suculent în comedia „Birlic[11] şi, în sfîrşit, l-a transformat pe Grigore Vasiliu din Tarzan în Birlic.

Veritabilul Tarzan

Compozitorul Paul' Constantinescu, un nestăvilit admirator al naturii, un înflăcărat adorator al drumeţiei şi un cineast amator de real talent, a anticipat

6 – Euterpe În vacanţă

16

*1*pasiunea de azi – atît de dornică de imagini fermecătoare – a scriitorilor Ioan Grigorescu, Octavian Paler sau Aristide Buhoiu.

Odată, în primele zile ale unui mai însorit, maestrul şi-a pus la punct aparatul de filmat şi, însoţit de Ion Vasilescu, unul din bunii săi prieteni, au luat împreună drumul minunatei noastre Delte.

Au închiriat două lotci – una de plimbare, iar cealaltă în chip de platou de filmare – şi au pornit-o pe canalele nesfîrşite.

Aparatul de filmat înregistra fără încetare, imagine după imagine, păsări sosite de curînd, fantasticii pelicani, insulele plutitoare, chipul surîzător al lui Ion Vasilescu.

Pentru trecerea' vremii se amuzau ca nişte copii mari, jucînd „Cine zboară" – Raţa zboară ? Pelicanul zboară ? Grivei zboară ? – şi rîdeau cu poftă, atunci cînd reuşeau să se păcălească.

Ion Vasilescu – în special – se ţinea numai de şotii. La un moment dat, strigă cu glas – prefăcut – îngrozit:

— Păzea, Paule, crocodilul!!

Paul Constantinescu prins în joc răspunse automat „Crocodilul zboară !”

În acelaşi moment un trunchi verzui, semănînd a crocodil, se lovi uşor de luntrea lui Paul; acesta se clătină şi, văzînd neverosimila prezenţă, scăpă speriat aparatul de filmat în apă.

— S-â dus aparatul meu ! Cum am să-l scot din burta crocodilului ? se lamentă el.

Vasilescu, ca un veritabil Tarzan al Deltei, plonja imediat în apă.

— Vax, ai înebunit ?! Vrei să te-neci ?! Să te sfîşie crocodilul ?! Ajutooor! strigă Paul, înspăi- mîntat.

Nu mai era nevoie. Vasilescu apăru în cîteva minute călare pe un trunchi de copac – „crocodil" – ţinînd în dinţi – în dinţii lui nu ai fiorosului animal – trofeul: aparatul de filmat.

Printr-o norocoasă întîmplare filmul nu s-a degradat din cauza apei; ba, dimpotrivă, după developare a apărut mai reuşit, spre fericirea cineastului nostru.

Mai tîrziu, ori de cîte ori venea vorba de filmele cu Tarzan, Paul Constantinescu obişnuia să spună :

— Tarzan eroul junglei ?! Vax... e veritabilul Tarzan.

Depăşirea

Ion Vasilescu mergea pe Calea Victoriei la volanul Wartburgului său cîştigat Ia Loto-Pronosport.

Il sîcîîa o maşină din spate, al cărei şofer făcea nişte manevre ciudate pentru a-l depăşi.

În dreptul Capşei simţi deodată o zdruncinătură. Ce se întîmplase ? Şoferul grăbit îl depăşise numai pe jumătate, restul maşinii oprindu-se în portbagajul Wartburgului.

— Ce faci nene ? De ce nu te dai la o parte cînd vreau eu să trec ?

Recunoscîndu-l pe compozitor, şoferul a ieşit din maşină, începînd să cînte : „Astăzi e ziua *mea „,* nene.

— Zi frumoasă ca tine, nene ! continuă amuzat Vasilescu.

— Iacă, vine-un miliţian ...

— Să îl ardă pe golan ...

— Să nu umble beat la volan, nene ' completă Păstorel Teodoreanu, care tocmai ieşise de la Athenăe Palace.

— Cum s-a întîmplat, maestre ? întrebă subofiţerul de miliţie, care, observînd accidentul, sosi imediat la faţa locului.

— Eu sînt vinovat. Am frînat prea brusc! luă, generos, vina asupra sa Ion Vasilescu.

— Da, însă dumnealui trebuia să păstreze distanţa şi faţă de dumneavoastră şi faţă de basamacul care se simte de la o poştă ! Vă rog scoateţi actele şi *a* jumătate miar amendă ! se adresă el şoferului.

— Zău, tovarăşe miliţian, am băut şi eu acok patru-cinci păhărele ...

— Bun, zise miliţianul. Atunci, în loc de jumate miar, dai matale numai ... 500 de lei.

Şoferul plăti amenda cu banii strecuraţi discret în buzunar de Ion Vasilescu.

— Ai văzut, măi Vax, de unde sare umorul ? îi spuse Păstorel mai tîrziu. Şi noi, care ne pretindem ... umorişti!

Ah!... decibelii

Presa ca şi radio-ul ne informează deseori despre diverse curiozităţi.

Proprietarii unei cariere de oiatră din apropiere» localităţii Innsbruck (Austria) fuseseră opriţi prin ordonanţă primarială să mai dinamiteze stîncile, pentru a nu stingheri odihna locuitorilor şi vizitatorilor acestui încîntător obiectiv turistic.

Unul din proprietari angajă atunci două orchestre de muzică ,,pop”, invitînd tineretul local la dans.

După trei zile, o delegaţie a primăriei a sosit la carieră, implorînd pe proprietarii şantierului să dina

-miteze stîncile dacă vor, dar să oprească decibelii amplificatoarelor dezlănţuite.

Şeful şantierului a scos din priză entuziasmul formaţiilor „pop”, a mulţumit delegaţilor primăriei pentru autorizaţia acordată, dar le-a arătat că stîncile, ce urmau să fie înlăturate, nu mai existau. , Dar exploziile trecuseră pur şi simplu neobser- ' vate la adăpostul tirului celor două formaţii „popu. Stîncile fuseseră dinamitate.

Monsieur le vent

La un concurs, pentru tineretul parizian, a făcut parte din juriu şi compozitorul Leonard Bernstein.

Tema ? Instrumentiştii.

* — Care instrumentişti depun cel mai accentuat efort fizic ? a fost prima întrebare.

— Bărbaţii ! a răsunat un răspuns surprinzător. - — De ce ? a întrebat compozitorul.

— Pentru că ei cară şi instrumentele colegelor instrumentiste !

— Probabil că dumneavoastră trăiţi de pe acum în secolul viitor. Poate atunci se vor petrece astfel de minuni de politeţe. Dar în secolul nostru ... Cine răspunde, totuşi, corect la întrebare ?

— Suflătorii depun efortul fizic cel mai mare, veni alt răspuns.

* — Bravo ! Douăzeci de puncte ! Şi cine a fost primul suflător din lume ? Şi de ce ?

Tăcere absolută.

c – Cum, nu ştie nimeni ?! Să vă ajut. Să-i zicem *„Der Wind*u*. „Il i'ento", Mr. Wind"* sau, în sfîrşit, *„Monsieur le Vent”.* De acord ?

— De acord ! răpunse cineva din sală.

— Sînteţi muzician ? i se adresă Bernstein.

— Nu, inginer !

— Bănuiam ! Aveţi dreptate.

— Primul suflător din lume şi, totodată, unul dintre primii instrumentişti, a fost vîntul – îşi începu expunerea inginerul. El, vîntul, a făcut să vibreze frunzele arborilor în minunata orchestraţie a foşnetului pădurii ; el, vîntul, a străbătut beţele goale ale trestiilor, ale ramurilor de bambus, compunînd mii de melodii care variau, după cum ţevile de trestie, de soc sau de bambus erau mai mari sau mai mici, mai late sau mai înguste, perforate sau întregi ; el, vîntul, în funcţie de intensitatea şi direcţia sa, la trecerea prin orificiile unor stînci „compune[11] şi „execută[11] o tulburătoare muzică cosmică ... El, vîntul, a descoperit, a sugerat omului flautul, cornul, orga de vînt şi străvechiul fluier al lui Pan. El, vîntul, a sugerat omului acea bizară şi fermecătoare alcătuire, naiul, cu care românii au vrăjit omenirea întreagă.

— Bravo, domnule inginer ! Aţi răspuns excelent! Cum vă numiţi ?

— Francois Le Vent[1]!

— Formidabil ! O.K., pour monsieur Le Vent!

Aventurile unei romanţe

.Versurile unui tînăr inginer, George Popovici, mi-au inspirat o romanţă intitulată simplu : „Iubita mea romanţă[11].

' Le Vent = vîntul.

Cum tot o tînără speranţă braşoveană avea nevoie de un cîntec de acest gen pentru a participa la un concurs, am fost rugat şi am acceptat să-i încredinţez romanţa. Ba, mai mult, am fost convins să închid partitura într-un plic mare, în care am introdus un plic mai mic cu un motto, numele şi adresa autorilor, – şi le-am expediat la Tîrgovişte, la Centrul de îndrumare a creaţiei, pentru concursul „Crizantema de Aur”.

Au trecut două-trei săptămîni, dar nici un răspuns 1 Eram convins că lucrarea mi-a fost respinsă. La insistenţele tinerei soliste, i-am permis să cînte romanţa, pe care am pus-o însă sub pseudonimul Vlad Vla- dimir.

Interpreta a obţinut cu acest cîntec „Premiul special al U.T.C."

Eu ? Anonimul.. . Vladimir !

Cei din juriu au remarcat cîntecul şi s-au mirat că autorul melodiei n-a participat la concursul de ~ creaţie.

Cercetările întreprinse ulterior au dus la concluzia că „plicul[41] mare, voluminos, expediat recomandat- expres ... s-a pierdut !

De aceea, în anul următor am fost solicitat să particip cu acelaşi cîntec din nou la concurs. Am obţinut un premiu (II sau III, nu mai ţin minte), % iar aceeaşi interpretă din Braşov – premiul cel mare „Crizantema de Aur”!

Aventurile „romantice" ale romanţei mele s-au c datorat serviciului poştal de cartare care citind „Centrul de îndrumare" n-a mai descifrat şi restul („a creaţiei") şi l-a expediat la Centrul de îndrumare şi colectare a... zarzavaturilor (!). Vorba lui Shakes- peare, „The Right Thing în The Right Place'[1 1].

Iar pentru ca „reparaţia" să fie totală, Centrul de îndrumare a creaţiei – nu a

zarzavaturilor, de data aceasta ! – din Tîrgovişte a tipărit sub titlul „Iubita mea romanţă" de Ed. Deda, o altă romanţă, cu o altă melodie, alte versuri şi alt autor. Cine o fi oare ? ,

Noroc că Editura muzicală, într-un album „Edmond Deda, Melodii alese", o publică pe cea reală.

Posteritatea este asigurată ... ,

„Drum bun”

înregistram la Radio, în studioul 8 – printre " altele – şi noi variante, noi aranjamente orchestrale ale unor şlagăre care încîntaseră tinereţea părinţilor, chiar a bunicilor şi – de ce nu ? – propria noastră * copilărie : „S-a stins pe drum un felinar", „Mînă birjar" şi „Aşa începe dragostea", dacă nu mă înşel. Apoi, în plină vervă, atacasem frontal a patra melodie, şlagărul „Drum bun" al lui Gherase Dendrino.

Spun „atacasem" pentru că – pe lîngă orchestraţia plus formaţia dirijată de mine – preluasem şi interpretarea vocală, solistul iniţial programat neputînd veni la imprimare din cauza unei laringite acute.

— Mulţumesc ! E-n regulă ! auzii din cabină vocea ‘ regizorului muzical.

— Iţi mulţumesc şi eu, dragă Deda, răsună un alt glas care mi se păru cunoscut.

5 Lucrul potrivit la locul potrivit .-: -

Părăsind studioul, intrai în cabina tehnică, pentru a asculta înregistrarea. Lîngă uşă, stătea modest —• ca de obicei – maestrul Gherase Dendrino.

— Deci dumneavoastră eraţi, maestre 1 V-am masacrat melodia ...

— Da, de unde, dragule. Âi cîntat-o atît de frumos, < încît mi-au revenit în memorie chiar momentele care m-au determinat să compun acest cîntec.

... Eram tînăr, foarte tînăr. Făceam corepetiţie la „Cărăbuşul” lui Tănase, scriam muzică de balet, ’ uneori şi dirijam. Dar – cel mai grav lucru – mă îndrăgostisem foc, pîrjol, scrum, de o fetişcană din balet, cu veleităţi de vedetă. Numai ce o vedeam şi păleam, precum „Albă ca Zăpada”. îmi pierea glasul şi încremeneam cu bagheta în mînă! Noroc că orchestra mergea singură înainte.

— Amor, amor, pricep şi eu că nu-s de lemn – Tănase, da’ meseria-i, meserie, bă Mitică, mă admonesta Tănase. Mie să nu-mi dai spectacolul peste cap, că spectatorii n-au nici o vină de amoarele tale ! ? Scurt pe doi 1

— Lăsaţi-l, don’ director, că am fost şi noi odată tineri, intervenea – inutil – recuzitorul Cartală.

Fata părea a nu fi rămas indiferentă şi, într-un amurg romantic, în preajma concediului, am plănuit să plecăm la Sinaia, sus la cabană.

— Numai noi doi, scumpo ! ziceam eu.

— Da’ coborîm şi pe la Cazino, iubirea mea – , adăuga ea.

în preziua plecării, cu camera închiriată, cu valizele făcute, cu biletele de tren în buzunar, sînt luat _ cu „Salvarea” de la teatrul direct pe masa de ope- ~ raţie. Diagnostic : apendicită perforată, cu pericol de peritonită. Iar pe vremea aceea nu existau nici măca
rsulfamide. M-a salvat mina de maestru a profesorului Hortolomei.

După operaţie a venit la mine imediat fetişcana din balet, spunîndu-mi că nu vrea să plece fără mine.

— Te rog insistent să te duci la Sinaia, să respiri aerul ozonat al pădurilor de brad. Numai aşa am să mă fac eu bine. Şi ştii, cînd m-am trezit după anes- : tezie, ţi-am şi compus un cîntec. „Drum bun” (şi nu uita că te iubesc)...

După o lună, cînd ieşii din convalescenţă şi se > isprăvi şi concediul, m-am dus glonţ la teatru, deşi eram slăbit de-mi numărai coastele. Cu inima plin
ăde dragoste, de-abia aşteptam să-mi revăd iubirea. Şi-am revăzut-o, dragă Deda! Dar cu un colier superb la gît, şi cu o haină de blană nemaipomenită. Am încercat să-i spun: „Eu sînt, eu, iubito ! ...” dar văzînd un monoclat lingă ea, cu care desigur petrecuse concediul la ruletă, printre coniferele cazinoului, am bîlbîit în gînd un „lua-v-ar dracu” (ceea ce de alti al – figurat'— li s-a şi întîmplat) şi m-am dus la treaba mea, în orchestră.

L:pă spectacol, am găsit în buzunarul paltonului cît.»a rînduri:

„Drum bun,
N-ai fost tu singuru-nşelat, Eu, mai de mult, m-am consolat:
Drum bun...”

Să fi fost Nae Roman autorul lor ?

Alba ca Zăpada şi cei şapte... compozitori

E mare lucru să fii inimos. Să-ţi placă să vezi numai figuri surîzătoare de oameni mulţumiţi în jurul tău.

Cu o singură condiţie : să nu fii director. Şi încă, de teatru !

— Meştere Deda, nu te tentează să scrii muzica la „Albă ca Zăpada[11] ?

— Pe cine n-ar tenta! Dar gîndeşte-te, nene directore, că o omenire întreagă care a văzut filmul lui Walt Disney are în urechi, în memorie, în fibre, muzica originală, splendida muzică a lui Frank

Churchill (o simplă coincidenţă de nume). Mă gîn- desc, şi apoi am să-ţi dau un telefon.

Am creionat cîteva teme, care nu mi-au displăcut şi i-am confirmat hotărîrea de a scrie muzica la această piesă. Ba am primit şi un mic aconto. Am aşteptat să înceapă repetiţiile.

Pe stradă mă întîlnesc cu prietenul Aurel Giro- veanu.

— La ce lucrezi ?

— La „Albă ca Zăpada[11], comanda teatrului, îmi răspunde el.

— Ai aflat că am scris muzica şi glumeşti, desigur ?

— Nu ! Am primit comandă.

Ne-am despărţit contrariaţi.

La Uniunea Compozitorilor, îl văd pe Paul Urmu zescu.

— Noroc, Paule ! Ce mai faci ?

— Muzică ! Scriu partitura la „Albă ca Zăpada[11].

Am luat un diapezam (îl port la mine, pentru orice eventualitate) şi am plecat mai departe.

încă trei compozitori aveau aceeaşi ocupaţie. O fi vreun concurs ?

Dau telefon la teatru. Nici vorbă !

M-am dus totuşi la ei. în uşa directorului mă întîlnesc cu un tînăr actor şi, în timpul liber, compozitor.

— Ce faci, mînzule ? îl întreb eu.

— Am terminat muzica la „Albă ca Zăpada[1]'. Azi, la repetiţie, le-a plăcut colegilor.

— Bravo ! în jocul acesta tocmai lipsea al şaptelea !...

— Nu pricep ! îmi răspunse „mînzul".

— Foarte simplu, dragul meu! Walt Disney

acreat „Albă ca Zăpada şi cei şapte pitici". Teatrul vostru a adus un mic amendament : la voi se montează „Albă ca Zăpada şi cei şapte ... compozitori[11] 1

A trecut şi asta ! ...

Muzica şi... cardiologia

(sau de la „Of, inimioară la „Inimă nu fii de piatră")

Premieră la Teatrul „Ion Vasîlescu".

La repetiţia generală, cu toţii ne-am dat seama că actul al doilea este văduvit de un şlagăr.

Obsesia de totdeauna a regretatului Ion Vasilescu ne-a cuprins şi pe noi.

Cineva îmi oferă un text: „Cîntă chitară!"

; * Am compus cîntecul. Versurile însă mă enervau. Iar chitara ! „O chitară cînta", „Chitarele dragostei", „Cîntă chitară" etc.

- A doua zi mă văd la teatru cu Hary Negrin. – îţi place muzica asta ?

i Şi-i cînt melodia, fără text, doar cu la-la-la.

Hary, gîndeşte o clipă, apoi murmură, fredonînd pe începutul meu de refren „Of, inirhioarăj".

— Hai să intrăm undeva să stăm liniştiţi.

Nici azi nu ştiu unde am nimerit; circiumă sau cofetărie ? Mi-amintesc doar că pînă mi-am golit paharul de Pepsi, textul era gata.

i - — „Of, inimioară !" iată – sperăm – şi şlagărul

actului al doilea !

i A doua zi, comisie la Radio ! Prezint cîntecul. Sînt

< * chemat la sfîrşitul dezbaterilor şi şeful creaţiei – t v un compozitor foarte simpatic şi înzestrat – îmi spune

:— Maestre ! Q,Hopa ! Nu miroase a bine", gîndeam eu). Dumneavoastră ne-aţi obişnuit cu lucrări de o factură superioară. De aceea am ramas chiar surprinşi – cam neplăcut, ce-i drept – de cînteceiul prezentat astăzi. Noi vă aşteptăm cu lucrări valoroa-

se, aşa cum ne-aţi onorat pînă acum.

— Nu face nimic 1 i-am răspuns, încercînd să par cit mai indiferent.

După o lună, concurs la Berlin !

Ţai'a noastră este reprezentată de Nicolae Niţescu, cu „Of, inimioară 1” căruia i se decernează Premiul 1 (compoziţiei şi interpretării).

A doua zi sună telefonul. Sînt chemat.la Radio. Acelaşi „model de politeţe" mă roagă să-i aduc urgent cîntecul „Of, inimioară !".

Şi aşa a ajuns cîntecul la Radio.

La Festivalul internaţional de la Braşov, iniţiat în acea vreme, Margareta Pîslaru a dorit să cînte „Of, inimioară !", dar a fost refuzată categoric.

în anul acela şi în anii următori, cîntecul apare în caietul „80 de melodii" editat de Uniunea Compozitorilor.

I-am făcut şi versiunile în limba engleză, „Of, inimioară", devenind „Oh, doctor Barnard !" (în acelaşi album mai'scrisesem încă paisprezece versiuni engleze la cîntece ale colegilor mei de breaslă).

Aleasă de patru, cinci, şase interpreţi la fiecare ediţie a Festivalului de la Braşov „Of, inimioară !”, de data aceasta poliglotă, a obţinut de două oii Premiul I (aur), o dată Premiul II (argint) şi de două ori Premiul special „ale tinereţii". Iar un alt cîntec tot „cardiologie", „Inimă, nu fii de piatră!”, compus de mine pe versurile aceluiaşi Hary Negrin – Premiul III (bronz)

.

La Festivalul de la Mamaia – 1969 – unde cu un an în urmă cîntecul „Of, inimioară[1]' fusese respins ca lipsit de valoare, i s-a acordat, ca o recunoaştere a valorii, Premiul al... III-lea !

*

Şi pentru că sîntem în domeniul „cardiologiei" mu- ' zicale, vă cer permisiunea să reproduc scrisoarea primită de mine din partea celebrului chirurg dr. Chris- tian Barnard, după primirea şi audierea cîntecului dedicat lui, în engleză : „Of, doctor Barnard !”.

Scumpe D-le Deda,

Vă mulţumesc pentru discul cuprinzînd cîntecul „Oh, Dr. Barnard ! „.

L-am ascultat şi mi-a plăcut foarte mult. De aceea nu mă mir că a obţinut cinci premii internaţionale şi un premiu naţional.

Vă rog să acceptaţi felicitările mele pentru realizarea dv. ' - *

Cu cele mai bune urări,

Al dv., sincer,

Dr. Christian Barnard

Cu Charles Trenet

Mă aflam la Festivalul internaţional de la Braşov cu invitatul „hors concours" Charles Trenet, compozitorul şi interpretul de faimă mondială. Mă măgulise cu unele aprecieri amabile la adresa uneia din

melodiile mele cu. care cîţiva interpreţi colecţionaseră „Cerbii".

în ziua următoare galei ne-am întîlnit din nou. Am început să fredonez cîntecele sale nemuritoare „La mer", „Un seul couvert, please James", „C’est la vie", „Boum”. M-a întrerupt, mulţumindu-mi, apoi a început confidenţele :

— Ştii, dragul meu coleg, eu am fost mai întîi învăţător la o şcoală elementară. Şi într-o zi m-am lăsat !

Nu prea eram înzestrat cu răbdare. Ştii ce m-a determinat ? în clasa a IV-a aveam o podoabă de elev. Repetase fiecare clasă. Se numea Theo şi nu ştiu mai cum.

La un examen oral, inspectorul şcolar are „geniala" inspiraţie să-l cheme la tablă pe Theo – genialul cu mustăcioară – ce părea mai în vîrstă ca învăţătorul:

— Theo !

Acesta privi speriat în jurul său.

— Da, de tine e vorba. Vino la tablă.

— Îhî! îngînă el şi rămase pe loc.

— Vino aici.

— îhî!

Şi, împins de colegi, sosi lîngă inspector.

— Cît fac 2X2?

— îhî!

— Dar 2 şi cu 2, cît fac?

— îhî!
— Dar Franţa, în ce continent se află ?
— Îhî ! Ştiu ! în Atlantic !
_Of ! Fiindcă veni vorba, tu ai auzit de America ?
— Îhî! America ? Aia cu cow-boys ?
— America, Theo, cu cow-boys, cu zgîrie nori, cu gangsteri.
— Îhî! ...
— Spune-ne măcar cine-a descoperit America, interveni! eu în culmea exasperării. Cine ?
— Îhî!
— Cristofor Columb ! urlă inspectorul.
Theo se întoarse pe călcîie şi se îndreptă spre banca lui.
— Unde te duci, imbecilule ?
— Păi, n-aţi strigat pe următorul ? îhî!
Am demisionat. Mai aveam un an de Conservator. Bani, de unde ? De aceea m-am angajat piccolo la un bistro pe Montmartre.
într-o zi însorită de mai, se aşează pe terasă la o masă un american şi comandă o bere. în răstimpuri mai făcea cîte o fotografie. La un moment dat se apropie de el un tînăr şi-i arată ceva pe masă spre paharul de bere :
— Fourmi ![5]
— No, For me ![6] răspunse americanul privind elocvent spre paharul de bere.
— Non, Fourmi! insistă tînărul francez.
Şi continuară astfel pînă cînd americanul, furios, îi aplică o directă tînărului. Acesta se ridică şi plecă, bolborosind ceva uşor descifrabil şi deloc plăcut.
M-am apropiat de masă şi cu şervetul am dat jos în iarba de alături, micuţa vietate, explicînd turistului confuzia.
— Oh, I'm very sorry! (îmi pare foarte rău !). Şi plecă şi el amărît.
în ziua următoare, cam pe la aceeaşi oră, americanul reveni comandînd două pahare de bere, în speranţa revederii „victime?[7] sale.
Poate vine şi tînărul de ieri şi vreau să mă împac cu ei I precizâ turistul.
Intr-adevăr, după cîteva minute apăru şi francezul nostru, un vechi client. Americanul, jovial, se ridică în picioare şi cu un gest elocvent îl invită ;
— Come here ! Come here ![3]
Come hier ?[4] Oh, non! şi fugi ca un veritabil campion.
În încheiere Charles Trenet fredonă :
„C'est la vie, qui va toujours.
Vive la joie, vive l'amour !"

Fără-asemănare

„Sara pe deal", „Mai am un singur dor", „De ce nu-mi vii", „Pe lingă plopii fără soţ"...

Fără asemănare şi fără egal au rămas şi vor ră- mîne peste veacuri versurile marelui poet, versuri cărora – ca un adevărat muzician al poeziei şi poet al muzicii – le-a dăruit cu o bogată generozitate toată frumuseţea şi incantaţia graiului românesc.

„Prin toate fibrele fiinţei lui – spunea Ion Slavici – Eminescu cîntă natura şi iubirea, pădurea şi izvoarele, păsările şi astrele ; cîntă pînă şi masa lui de brad, iar el cîntă scriind[1]'.

M-a fermecat melodia versului eminescian – mărturisea George Călinescu. Cel care a scris „Sara pe deal" nu este numai un poet ci, în acelaşi timp, un mare compozitor. Eminescu a făcut din versuri muzică şi, din muzica versurilor, sens profund ! ...". .„E foarte greu de compus pe versurile marelui Eminescu[11], spunea George Enescu ; tocmai pentru că ele conţin, structural, atîta muzică. De aceea, paradoxal, o altă muzică, oricît de izbutită, riscă să apară în postura penibilă a musafirului nepoftit[11].

Finalul „Simfoniei a V-a" a lui George Enescu – lucrare elaborată în faza de schiţe şi găsită după dispariţia acestuia – se întemeiază pe versurile poemului eminescian „Mai am un singur dor".

Versurile lui Eminescu au tentat şi pe unii lăutari să le pună pe muzică. Eminescu, care-i îndrăgea – amintindu-i de Barbu Lăutaru – al cărui cîntec îl interpreta deosebit de frumos – îi asculta cu atenţie, îi săruta pe cei ce izbutiseră să-i interpreteze la

5 Fourmi – furnică (în franceză).
6 For me – pentru mine, al meu (în engleză).
7 Ca şi ieri I (în franceză).

vioară versurile, dar se supăra foc pe cei ce i le maltratau.

Astfel, unui „gurist”, care-i chinuia cumplit şi cu încăpăţînare romanţa „De ce nu-mi vii”, i-a temperat avîntul antimuzical, răcorindu-l drept în creştet cu conţinutul unei halbe cu bere, spre a reaminti împricinatului că nu e niciodată bine să te joci cu Arta, atunci cînd creatorul îi conferă adevăr şi flacără veşnică, în timp ce interpretului aceste atribute îi sînt străine...

Remarcabilul său simţ muzical a fost moştenit – o spunea însuşi poetul – de la părinţii săi. Mama lui avea o voce fermecătoare, iar tatăl era un virtuoz al flautului.

Cîntecele populare – fie cele de lume, lăutăreşti, fie doinele ce le îngîna cu dor şi glas tremurat de emoţie – Mihai Eminescu le-a deprins de copil.

Dragostea pentru folclor, pentru versul şi cîntecul popular, nu l-a părăsit nici o clipă a vieţii sale.

Eminescu asimilase melosul popular. Muzicalitatea versului său este o rezultantă firească a unei îndelungi meditaţii asupra folclorului.

„Farmecul cîntecului popular românesc – nota poetul într-un articol scris în limba germană – constă în faptul că el dă simţirii şi gîndirii expresia cea mai directă, devenind astfel o limbă a sentimentu- lui”. (Idee reluată mai tîrziu de George Enescu în discursul ţinut în 1933 cu ocazia primirii sale la Academia Română.)

În „Curierul de Iaşi” (mai 1876), poetul a publicat cîteva din culegerile sale folclorice lăutăreşti, între care unele prelucrate de el, ca de pildă, următoarele versuri în care umorul ironic, gluma specifică spiritului popular, are o savoare aparte :

„Cine oare-a cunoscut Grădină fără cărări, Dragoste fără mustrări, Grădină fără pîrleaz, Dragoste făr-de necaz ! ...

- Cit îi ţara şi îi lumea

Nu-i nevastă ca şi-a mea! Pentru ochii ei ca murele Ocolii pădurile ...”

În notiţele şi îndreptările sale se află cîntece de inspiraţie lăutărească, înnobilate de pana sa :

„Astăzi sînt setos de forme !

Urmăresc aprins cu ochii

> I

încreţirea trădătoare

.4 *subţirei tale rochii.*

Gărgăuni prin cap îmi umblă... lată unul dintre mulţi: Subţiorii să-i văd braţul Şi piciorul tău, desculţ ...”

Doina dedicată Veronicăi Micle este scrisă în stilul rapsozilor :

„Alei, Veronică dragă, Uite frunza cea pribeagă E ca viaţa noastră-ntreagă; Alei, dulce Veronică Despărţirea rău ne strică. Viaţa trece, frunza pică ...”

Şi poetul le cînta cu toată dragostea şi simţirea [sa] vibrantă. „Regret amarnic că n-am învăţat muzica- – îi mărturisea el Veronicăi Micle.

Eminescu a deprins muzica, ascultind-o cu atenţia sporită de haiu-i înnăscut, de la muzica populară şi de la vodevilurile şi operetele companiilor teatral- muzicale unde a slujit ca sufleur, iar mai tîrziu chiar ca maestru de co., precum şi de la recitalurile şi concertele simfonice – spre care l-a îndreptat prietenul său Ciprian Porumbescu, sau Veronică Micle – o bună pianistă şi excelentă interpretă a lui Chopin, a cărui creaţie o adora.

Desăvîrşirea educaţiei sale muzicale a dobîndit-o în perioada în care se afla la Viena, unde a asimilat cu nesaţ nu numai creaţia titanului Beethoven, dar şi valsurile lui Johann şi Eduard Strauss, interpretate chiar de orchestra lor, în grădina restaurantului „O- bermayer” de pe malul vienez al Dunării albastre.

Chemarea sa către muzică i-a ascuţit şi simţul şi gustul critic, pe care şi le-a exprimat în scris, cu privire la acest domeniu al artelor.

Cronicile sale muzicale dovedesc o adîncă pricepere şi discernămînt în aprecierea şi interpretarea faptului artistic.

Eminescu avea un respect neţărmurit pentru actul muzical, pentru interpretarea unei arii sau a unei fraze. Aplauzele anticipate ale publicului îl enervau cumplit, pentru că – acoperind finalul – deştrămau farmecul muzicii, anulau concluzia artei.

Ca sufleur în trupa lui Iorgu Caragiale, poetul a fost de toate : actor, cîntăreţ, regizor. Talentul său l-a promovat mai apoi în trupa de mare prestigiu a lui Mihai Pascally şi apoi la Teatrul cel Mare, la Teatrul Naţional din Bucureşti.

în pauză sau după spectacol, poetul părăsea culisele sau cuşca sufleurului şi relua unele pasaje muzicale sau fraze a căror interpretare l-a nemulţumit.

Cu o asemenea ocazie, Eminescu părăsi scena şi în culise reeditä finalul unei arii, urmat de o frază ce fusese spusă incorect de către unul din interpreţi. „Ah, eşti un laş şi te voi pălmui !". Tocmai cînd termina de pronunţat această replică, maltratată în spectacol, poetul se trezi faţă în faţă cu actorul în cauză şi, nepierzînd ocazia de a-şi exprima pe viu opinia, îi aplică pe loc sancţiunea sugerată de textul buclucaş.

Amintirile contemporanilor lui Eminescu cu privire la vocea poetului abundă.

Folcloristul Gh. Kirileanu relatează că „Eminescu cin ta frumos cîntecele populare şi avea un glas dulce, de-ţi dădeai şi cămaşa să-l asculţi".

Tenorul Constantin Bărcănescu menţionează că avea „o voce mică, dar dulce şi mlădioasă, iar cuvin-
tele erau cîntate cu o expresivitate şi un accent de care ar fi fost gelos şi cel mai mare cîntăreţ".

Alexandru Vlahuţă notează în amintirile sale că „Eminescu avea un glas profund, muzical... într-o surdină dulce, misterioasă, care dădea cuvintelor o vibrare particulară, ca şi cum veneau de departe, dintr-o lume necunoscută nouă" ...

... fără-asemănare Şi jără egal Versurile sale Şi sara pe deal

Ion Vasilescu şi „Ţărăncuţa"

Mi-amintesc şi acum, cu emoţie, după patruzeci şi ceva de ani, un moment al creaţiei vasilesciene.

Eu aveam atunci doar 16 ani şi vreo patru melodii de încercare, pe care i le cîntasem maestrului.

— Vezi, mînzule, mi-a spus la un moment dat Ion Vasilescu. Muzica noastră trebuie să releve elementul esenţial al naturii : sinceritatea. Cîntecul trebuie să vorbească singur, de la sine, chiar dacă n-are vorbe.

— Ştiţi, maestre, eu cred că dintre pictorii noştri de frunte, acel care a ştiut să desprindă din natură tocmai această trăsătură esenţială a fost Nicolae Grigorescu.

— Da. De acord, dar să nu-i uităm însă nici pe Luchian, nici pe Andreescu ...

— M-am uitat la tabloul cu ţărăncuţa asta cu ochii galeşi, de lîngă pianul dv. Parcă părăseşte rama tab-
loului lui Grigorescu ; parcă v-ar vorbi, ca un mesager al naturii, al vieţii !.

— Iar eu, dragul meu, zise maestrul Vasilescu i-aş răspunde cam aşa :

„Ţărăncuţă, ţărăncuţă

Cu bujori în obrăjori, la-la, la...", mă rog restul vorbelor le las în seama poeţilor.

S-a petrecut aievea ? Am visat oare...

Şlagărul se cîntă cu acelaşi succes şi azi 1

„Samba de la Las Vargas"

Dansul popular latino-american „Samba" a devenit un ritm şi un dans răspîndit pe toate meridianele Terrei.

în Brazilia, el prilejuieşte anual cea mai importantă sărbătoare populară. Săptămîni în şir, milioane de oameni dansează şi cîntă. Entuziasmul se soldează de cele mai multe ori cu sute de victime. Dar bucuria acestei serbări tradiţionale stimulează mai departe dansurile şi cîntecele Sambei.

Pe la mijlocul secolului trecut, în plină luptă de eliberare a ţării de sub jugul colonial spaniol, într-un moment cînd bătălia părea pierdută de insurgenţii argentinieni, stegarul Las Vargas i-a readus pe luptători în linia de atac intonînd populara sambă.

Stimulaţi de eroismul stegarului şi de cîntec, luptătorii pentru libertate s-au repliat, au declanşat contraatacul, înfrîngîndu-i pe spanioli în acordurile „Sambei" ce poartă de atunci numele lui Las Vargas.

Mărul discordiei

Melodiile „dixieland" au rămas la „modă" şi azi, după aproape o sută optzeci de ani de la apariţia^ lor.

Istoricii jazzului le atribuie formaţiilor de suflători de culoare din New Orlăans. Tot după opinia unor muzicologi, denumirea ar proveni fie de la moneda de *dix* francs – din fosta colonie franceză Nouvelle- Orleans (Louisiana – S.U.A.) – fie de la numele unui latifundiar din sud – *Dixon* (Dixon-land sau Dixie- land, „ţinutul lui Dixie") sau, mai probabil, de la *dixie* – linia de demarcaţie între Nord şi Sud.

Cel mai cunoscut cîntec *dixie,* „I'm born în Dixieland" scris de un oarecare J. Foster, a apărut în 1855, cu cîţiva ani înaintea izbucnirii Războiului american de secesiune.

Cîntecul a devenit repede şlagăr, iar după cîţiva ani de la lansarea lui toate

fanfarele Nordului şi Sudului îl intonau, cînd soldaţii mărşăluiau spre front. Toate localurile, reuniunile, salonurile sau balurile începeau şi se încheiau cu cîntecul lui Foster.

în 1865—1866, prin victoria Nordului, ostilităţile au încetat, iar pacea s-a încheiat la Washington în prezenţa preşedintelui Lincoln. La sfîrşitul ceremoniei, fanfara armatei Nordului a intonat cîntecul. Indignată şi, în replică, fanfara sudiştilor a atacat aceeaşi melodie.

Pentru a evita un scandal inerent, Lincoln a propus ca să-l intoneze fanfarele reunite. Dar, cine să le dirijeze ? Un sudist ? Un nordist ? Cine, ca să nu le lezeze orgoliul ? Nici Foster n-a fost acceptat, fiind originar din New Orleans. Lincoln i-a împăcat pe toţi, dirijînd el însuşi fanfarele reunite.

Şi pacea a fost semnată...

între versuri şi muzică

Un băietei de vreo doisprezece ani, încîntat de felul cum a cîntat, la un concert dat în Sala de muzică din Weimer, un copil pe atunci în vîrstă de şase ani se duce în culisele scenei pentru a-l felicita.

în cabină tocmai se petrecea o scenă puţin asrea- bilă : Leopold, tatăl şi totodată impresarul genialului copil-minune, administra odraslei o mică bătaie.

— De ce-l bateţi, domnule ? întreabă băieţelul. A cîntat atît de frumos propriile sale compoziţii! Un lucru atît de dificil ! ,. ..

— Ba e foarte uşor ! îl lămuri copilul, oprindu-se din plîns. încearcă şi tu să compui, şi-ai să vezi ce simplu e.

— Dar, eu compun versuri, îi răspunse băieţelul.

— Versuri ? Bine, dar aceasta mi se pare, într- adevăr, un lucru foarte greu !

— Nici vorbă ! E de-a dreptul un fleac. încearcă, şi-ai să te convingi. „Auf wiedersehen" !

Şi se despărţiră siguri de spusele lor. Aveau şi dreptul.

Poetul de .doisprezece ani era Goethe !

Micuţul muzician de şase ani era Mozart !

Şi undeva, aceeaşi minunată Euterpe. •

Mozart diletant

„Nxi e simplu a crea, Din zori ptna-n soare-apune. însă-i simplu-a critica, Chiar de n-ai nimic a spune

.Stai în loja ta comod. . ?

Sau acasă în halat

Şi-njurînd ca up năred. Pe artist l-ai terminat 1 .. .ª

Aceste versuri, pe care am încercat să le redau, cît mai fidel, au fost scrise de Mozart pe una din cele mai cunoscute teme ale sale – pe care tot el le-a numit „şlagăre". Este vorba de „Cîntec de leagăn", (Do-do-sol-sol-la-la-sol).

Versurile reprezintă nu atît o opinie a sa despre critici – nici măcar vreo pretenţie de poet – cît o amărăciune justificată de nişte afirmaţii făcute de unii cronicari „teribilişti" – specie în veci nepieritoare – care scriau cam în genul acesta :

„Muzica piesei cu cîntece, pompos denumită „opera", *Don Juan* de numitul Mozart, este trasă de păr, greoaie, trenantă, iar orchestraţia este total nepotrivită, pe-alocuri de-a dreptul diletantistică" (părere emisă, în 1791, de criticul muzical de la «Journal der Berlin»),

„Uvertura operei *Păpirea din Serai* este scurtă şi de o naivitate de neconceput. L-aş sfătui pe domnul Leopold Mozart, tatăl pseudocompozitorului citat, să-i administreze fiului o chelfăneală zdravănă, pentru a ne scuti pe viitor de asemenea audiţii" (un alt „cronicar" muzical al timpului).

Iată şi alte asemenea „perle" de specialitate apărute în „Revue musicale" şi „Musikalische mont- schrift". '

..Cvartetul în Do-major de Mozart e plin de erori grosolane, torturînd urechile rafinate".

„Simfonia în Sol-minor de Mozaţt este o lucrare slabă, banală, lipsită de inventivitate melodică".

Cea mai penibilă pare însă a fi încheierea „zdrobi- toare"a unui alt aşa-zis critic cu urechi „ultrarafinate" : „Criticii dotaţi cu oarecare gust şi cunoştinţe, nu-l pot socoti pe Mozart compozitor, ci, cel mult, un diletant lipsit de autenticitate şi fineţe. Cea mai bună dovadă – scria -«eruditul» critic – o constituie *Eine kleine Nacht Musik.* lucrare ce poate fi suportată cu stoicism doar de nefericiţii lipsiţi de simţul auzului*.

Sărmană sporovăială acoperită de colbul uitării ! Sînteţi cronici rămase doar ca mărturii ale ridicolului, citate în anecdotica muzicală datorită versurilor ce vi le-a dedicat geniala voastră „victimă*, MOZART!

Măgari şi „măgari"

Tudor Muşatescu se plimba într-o zi la braţ cu Ion Vasilescu. Puneau la cale o nouă comedie muzicală, iar ca loc de taifas productiv aleseseră grădina zoologică. Alegerea nu fusese întîmplătoare. Amîndoi iubeau animalele. Poate pentru că acolo găseau acel „fair play" natural, instinctiv, pe care-l întîlneau destul de rar.

— Ştii, Tudorică, mă gîndesc că n-ar fi rău să scriem ceva, un fel de comedie satirică, în genul fabulelor lui La Fontalne.

— E o idee ! Dar, vezi tu, Ionele, deşi mare a fost La Fontaine, n-a prea avut totdeauna dreptate în fabulele lui. De pildă : „Greierele şi Furnica*. Primul e leneşul care cîntă toată vara, iar iarna cerşeşte – chipurile – la uşa furnicii, aceasta din urmă personi- ficînd hărnicia, cu care a acumulat vara hrană pen- tu iarnă. Ei, bine, nu sînt de acord. În primul rînd,
greierele cîntă pentru că mama-natură l-a înzestrat cu acest dar deosebit. A cînta cere pasiune, talent, muncă. Şi apoi o noapte de vară, fără ţîrîit de greieri şi cîntec de privighetoare, ar mai fi inspirat oare atîţia şi atîţia pdeţi ? Iar furnica ? Munceşte, nu zic nu. Dar ..cui prodest*, cui foloseşte, cum spuneau strămoşii noştri latini. De ce nu s-a gîndit^La Fon- taine la albină. Şi ea munceşte din zori pînă-n~ apus. Dar mierea, minunata miere, prima dulceaţă din lume, fabricată de această harnică gospodină, nu justifică oare din plin eforturile ei ? !

Privirea lui Vasilescu se opri o clipă asupra sacoşei pe care o purta Muşatescu. Din ea apăru gîtul lung al unei sticle cu vin din miere.

— M-ai convins, Tudorică ! Ai dreptate, spuse zîm- bind compozitorul.

Deodată cîţiva derbedei, care se distraseră pînă atunci, aruncînd cu pietricele în maimuţe, găsiră un nou amuzament, lovind cu picioarele doi măgăruşi ce păşteau liniştiţi.

Unul dintre ei se întoarse brusc şi începu să proiecteze copitele din spate în banda de haimanale, care fugiră în răgetele măgăruşilor.

— Ştii, Ionele, ce şi-au spus măgăruşii acum ? ..Noi n-am dorit niciodată să fim oameni. Atunci, ne întrebăm. în măgăria noastră, de ce oare unii oameni ţin, cu orice preţ, să fie măgari ? !

Tot în amiaza acestei duminici, se auzi de alături, din grădina unui restaurant cu mititei, o voce care chinuia cumplit unul din şlagărele lui Vasilescu : „Azi noapte te-am visat*.

Unul dintre măgăruşi se apropie de Vasilescu şi-l privi melancolic.

— Ai ghicit, Ionele, ce vrea să-ţi spună măgăruşul ?

— Ce Tudorică ?

— Ciuşul gîndeşte aşa : „De multe ori mi s-a în- tîmplat să fiu vesel şi să cînt. Oamenii au spus, totuşi, că rag. Şi cu toate astea, cînd rag alţii de-ai lor – ei pretind că interpretează.....muzică uşoară[11].

— Dar văd că pricepi bine limba măgarilor, spuse amuzat Vasilescu.

— Ce să-i faci, dragă Ionele ! Am avut adeseori de-a face cu ei 1 ...

Cheia Euterpei

Premiera operei „Nunta lui Figaro" a lui Mozart a constituit un adevărat triumf al artei acestui genial slujitor al Euterpei.

Toate cronicile de specialitate îi confirmau elogios sucesul.

Un singur cronicar, de la gazeta „Wiener Zeitung", încheia astfel articolul : „Păcat că un asemenea mare compozitor este de fapt un analfabet muzical" (! ?).

Motivul : Mozart scria cheia de sol pe dos – adică, în loc să înceapă cu acolada care îmbrăţişează linia a doua a lui sol, şi, urcînd pe portativ, să coboare pe verticală încheind cu un punct, începea invers respectiv de la punct!

Cheia ieşea perfect, doar desenul ei era făcut în mod netradiţional.

Beethoven, aflat atunci la Viena, citind articolul, veni într-un suflet la compozitorul pe care-l adora.

— Auzi, măgarul! urlă nestăpînit Titanul. îl provoc la duel şi-l udd

!Şi, fără a mai aştepta vreun cuvînt din partea lui Mozart, ieşi pe uşă ca o furtună, revenind apoi .cu cronicarul pe care-l ţinea de gulei.

— Ţi l-am adus pe acest calomniator !

— Dar, dragă Ludwig, nu ai dreptate, căuta să-l tempereze Mozart. Intr-adevăr, de

mic copil m-am obişnuit să desenezi astfel cheia lui sol.
Şi Mozart desenă frumos – dar începînd de-an- doaselea – cheia lui sol, după care se distră compu- nînd la repezeală, în două-trei secunde, începutul „Micii serenade" (Eine kleine Nacht musik)

.Beethoven solfegiă încîntat tema improvizată de Mozart, apoi se adresă cronicarului :

— Şi acum, stimate domn, arată-i dumneata lui Mozart cum se desenează o cheie de sol.

Cronicarul se conformă.

— Nu, nu aşa, mein lieber Herr Nix (stimate domnule Nimeni). După cheia sol pe care ai binevoit s-o caligrafiezi atît de „gigea", ca orice copil de grădiniţă, scrie şi dumneata mai departe ceva, măcar ᶜ^®ᵛᵃ ⁿºte> ceva care să rămînă oamenilor, ceva care să-i bucure, să le mîngîie sufletele 1

— Dar... nu mă pricep, bîigui criticul.

— Dacă nu te pricepi, pu mai mînji cu noroiul cernelei tipografice a unchiului dumitale, talentul şi opera altora !

Şi Beethoven îi făcut criticului un vînt încurajator pe cele şaizeci şi cinci de trepte care duceau la parter.

— De ce l-ai îmbrîncit, Ludwig ? îl întrebă Mozart, milos. Săracul, mănîncă şi el o bucată de pîine 1 ...

Se mai întîmplă şi a-a-a-şa

Marele dirijor Arturo Toscanini avea un mare defect : îşi ieşea, din pepeni foarte uşor. Şi atunci, dar numai atunci, se poticnea la vorbă.

într-un concert dat de orchestra simfonică din New York, el trebuia să-l acompanieze pe celebrul violonist Yascha Heifetz care cînta „Concertul pentru vioară şi orchestră" de Ceaikovsld.

Furat de temperament, solistul – după ce fermecă publicul cu romanţa plină de poezie din Andante. —
intră tumultuos în Allegro, pe care-l goni ca un bolid, urmărit cu desperare de Toscanini.

Cuprins de furie, dirijorul lăsă jos bagheta inten- ţionînd să spună violonistului : Ai înnebunit Yaşa ? Ce-i cu viteza asta ? Ta-o mai domol că nu sîntem la curse! Dar din cauza bîlbîielii n-apucă să spună decît:

„A-a-a-i în-ne-bu-nit la-ia-şa ? Ce-i cu vi-vi-vi- te-za a-a-sta”>ₓ

Şi concertuT se termină.

„A fost un succes ne-ne-bun !”, povestea uneori amărît Toscanini. Deh ! Ca-pri-pri-ciile pu-pu-pu- blicului!

Povestea de sus mi-a istorisit-o – în vreo două ore – maestrul Emanoil Elenescu, care nu uită să adauge :

„Deh ! Da ... da ... dacă ar fi avut To-To-Tosca- nini dicţia mea ...”

Serial

— Ce lucrezi, Gigi ? Sau tot „discret[11] ai rămas ?

— Nici vorbă, dragă Edmond ! Dar nu m-am decis ''încă, răspunse George Grigoriu. Citesc un scenariu de serial englezesc – un fel de co-coproducţie.

— Şi cum ţi se pare ?

— Să-ţi citez un scurt dialog al unui episod stas :

— Jimmy, ai rupt logodna cu Mary ?

— Da. Pur şi simplu, nu m-a mai vrut !

— Trebuia să-i vorbeşti de unchiul tău cel bogat.

— I l-am şi prezentat !

-Şi?

— Şi. . . Mary a devenit acum mătuşa mea !” şi... aşa mai departe. Cum ţi se pare ?

—> Nici mai bun, dar nici mai rău ca altele.

— Da, dar în episodul unnător...

— Ce se mai întîmplă ?

— Jimmy se însoară cu văduva, cu mama fostei sale logodnice, Mary, actualmente şi mătuşa, dar şi fiica lui ! Iar în episodul al treilea, Mafia aflînd că Jimmy este unicul moştenitor al mătuşii sale, Mary, care fiind şi fiica lui prin alianţă, a devenit – la rîn- du-i – unica lui moştenitoare, trimite două „gorile*[4] mascate cu ciorapi nylon pe faţă şi...

— Taci, Gigi ! Te rog nu-mi mai povesti mai departe. Şi aşa sufăr de tahicardie paroxistică, adică, de palpitaţii. Totuşi, m-ai făcut curios ; ce titlu poartă serialul ăsta ?

— „Amor platonic !”...

O lacrimă şi-un zîmbet

S-a împlinit veacul, de cînd, într-o primăvară, o floare a muzicii româneşti, care abia deschisese petalele, s-a ofilit, iar tulpina ei s-a aplecat şi s-a lipit de pămîntul pe care l-a îndrăgit şi l-a cîntat cu atîta căldură, frumuseţe şi duioşie : C i p r i a n Poru m- b e s c u.

Ne-a părăsit la 29 de ani, dar cîte n-a făurit el în scurta-i trecere prin viaţă !

Născut în Stupea bucovineană, învaţă lă Conservatorul din Cernăuţi şi apoi la cel din Viena. Pe lîngă muzică, absolvă şi Facultatea de filozofie.

Compune fără răgaz, încrustînd pe portativul creaţiei sale bogăţia folclorului nostru. Atras de literatură, se avîntă în publicistică, scriind articole străbătute de un cald patriotism în „Gazeta Transilvaniei". Ţine conferinţe, concerte-lecţii, de la Viena pînă la Braşov.

Atras de frumuseţea de basm a Braşovului şi a minunatelor sale împrejurimi, Ciprian Porumbescu se stabileşte aci între anii 1881—1882, activînd ca dirijor al corului „Reuniunea română de gimnastică şi cînturi", al corului din Scheiul Braşovului, şi ca profesor de muzică.

La Braşov compune – fapt mai puţin cunoscut – „Hora Braşovului", tipărită pentru pian în anul 1882 de Editura Nicolae Ciurcu, şi piesele pentru cor „Tu, Ileană dintre brazi" şi „Cît îi Ţara Românească" – pe propriile-i versuri. Tot la Braşov desăvîrşeşte opera sa „Crai nou", pe un libret de Vasile Alecsan- dri. Dragostea sa pentru frumuseţile montane transpar din ariile „Pe plaiuri de munte" şi „Bîr oiţă de la munte".

Deşi liric prin excelenţă, plin de duioşie în crea- ţia-i muzicală, paradoxal, Ciprian Porumbescu a fost un om de spirit, un umorist! El a fost autorul libretului savuroasei sale comedii muzicale „Candidatul Linte".

Ba, mai mult decît atît, Ciprian Porumbescu editează revistele umoristice „Leuşteanul", „Cocoveica Arboroasei" şi „Pipăruşa".

Una dintre replicile sale acidulate, rămasă faimoasă, a fost prilejuită de o întîmplare petrecută la Viena.

La un concert, dat de celebra orchestră de valsuri a lui Johann Strauss, o doamnă a ţinut morţiş să-l cunoască pe tînărul Porumbescu, care aplauda impetuos lucrarea lui Johann Strauss, „Ecouri din Vala- hia", compusă după turneul întreprins în Ţara Românească.

Incîntată de farmecul lui Porumbescu, l-a invitat în seara următoare la opera „Don Juan" de Mozart.

Tot timpul reprezentaţiei însă doamna i-a vorbit fără încetare !

La despărţire, l-a rugat să-i accepte o invitaţie de a audia şi opera „Carmen" de Bizet.

— Cu plăcere, doamnă, mai ales că în această operă încă nu v-am auzit... vorbind ! replică prompt Ciprian Porumbescu.

Spontane

Deseori, Ion Vasilescu era deranjat acasă de diverşi, care, convinşi fiind de „marele", dar necunoscutul lor talent componistic, îi cereau părerea şi, totodată, sprijinul pentru o lansare „senzaţională" !

Odată, un tînăr, al cărui unic talent era de a pisă- logi pînă la exasperare, veni lîngă pianul lui Vasilescu.

— Maestre, aş vrea să vă cunosc opinia despre aceste douăzeci de lucrări ale mele.

— Vai, dragul meu, dar e destul de dificil...

— Nu face nimic, maestre ? Eu vi le cînt, iar dumneavoastră le ascultaţi.

— Păi... tocmai în asta constă, dificultatea ! mărturisi Ion Vasilescu.

« *

Maria Tăna^e era o pasionată a drumeţiei, a drumeţiei veritabile, cu desaga în spinare, cu mămăli- ga-n traistă şi cu popasuri la iarbă verde

.Departe de decibelii şi tensiunile vieţii moderne, ambianţa naturii era o bucurie a sufletului. Cintecul nădurii susurul izvoarelor, freamătul tainic al frunzişului ’ ciripitul – cînd vesel, cînd nostalgic – al mierlelor, se interferau într-un tîrziu cu glasul unic al Măriei. . .

Nu rareori se întîmpla sa-l ia şi pe Faiamiţa Lam- ^ bru cu ea. O bucurau cîntecele lui, îngînate discret şi cu atîta virtuozitate la acordeon, glumele lui spontane, de un umor autentic.

— Vezi, măi Fărâmiţă, de aci, din codrii ăştia, din – apele astea în care s-au oglindit cîndva şi chipurile moşilor şi strămoşilor noştri, au izvorît cîntecele astea, ale tale, ale mele, ale tuturor oamenilor.

— Da, coană Maria, da’ eu unu, nu mă oglindesc 1

— De ce Fărîmiţă ?

— Să nu cumva să turbur apele, coană Maria.

în jurul unui proverb *

„Nu-i pentru cine se pregăteşte, ci pentru cine se nimereşte[11] spune un vechi proverb. De multe ori se întîmplă şi în muzică acelaşi lucru.

Cînd compozitorul Franz Schubert a compus celebrul său „Păstrăv[11] (Die Forelle) nu şi-a imaginat că acesta va deveni deopotrivă lied şi cvartet, ba chiar va fi introdus şi în „Casa cu trei fete[11].

*

Nicuşor Kirculescu, ascultînd lucrările de jazz şi de muzică uşoară – orchestrate simfonic – ale lui George Gershwin, a scris – în urmă cu 20 de ani – [un]

concertino pentru pian şi orchestră – cu intonaţii româneşti – intitulat „Moment muzical[11]. Şi l-a scris ! Şi încă bine ! Dar nu s-a cîntat! Niciodată însă nu şi-a închipuit că un fragment din această creaţie se va folosi, fără ca nimeni să ştie că o vorba de lucrarea sa (inclusiv redactorii acestei emisiuni), ca semnal al „Teleenciclopediei". Şi mai ales că abia zece ani după audierea săptămînală a fragmentului din „Momentul său muzical[11] la emisiunea T.V. se va trezi şi interesul unor muzicieni, care au introdus, în sfîrşit, lucrarea în programul cîtorva filarmonici din ţară.

*

într-un film muzical, „Serenada[14], avînd ca protagonişti pe Jeanette Macdonald şi Nelson Eddie, acesta din urmă- sosea călare pe un măgăruş la fereastra iubitei sale, căreia îi cîntă (iubitei, nu ferestrei) o celebră serenadă „Donkey Serenade[11] (Serenada măgarului) devenită şlagăr mondial.

Pînă aci nimic neobişnuit. Dar nici acum nu-mi pot explica de ce ilustratorul muzical a folosit ca semnal al televiziunii, precedînd „Timpul probabil[14]... „Serenada măgarului[1]'. Coincidenţă ? !

„Violon d’Ingres”

— Noroc, Deda !

— Noroc, Cataif!

— Nu m-ai uitat, compozitorule.

— Nu te-am uitat, Cataif, deşi au trecut vreo patru \
decenii de cînd nu te-am mai întîlnit pe la colţurile de stradă, mînjit de frişca prăjiturii tale preferate.

— Măi, ce memorie ! Tot cu muzica ?

— Tot 1 Da’ tu ?

— Cu ingineria ... Poduri, şosele.

— Da’ ce-i cu tine, mă Cataif ? Tu care; – în liceu – erai un băiat dulce, vesel, te văd acum cătrănit rău, de parc-ai fi ascultat la Radio „pastila[11] mea de anecdotică muzicală 1

— Să vezi, Deda. Fiu-meu ăl mare e inginer ca şi taicâ-său. Cel mic însă e cu muzica, aşa, ca tine. Dar nu cu pianu’. Nu ! Să-l auzi „Balada” lui Ciprian, te topeşti. L-a auzit şi Voicu.

— Şi ce-a spus ? - <
. – Nu ştiu, că i-am format numărul de telefon, şi cînd a răspuns „Allo”, fiu-meu a început să cînte „Bălada”. Dar cînd să-l întreb pe Voicu ce părere are, se întrerupsese telefonul. Ştii cum e cu centrala aia nouă 1

— Mă rog, şi de ce eşti supărat ?

— Păi, a dat băiatul examen de admitere la Conservator şi închipuieşte-ţi, măi, Deda, că fiu-meu n-a fost primit. Auzi, măi ? Nu l-au primit, el care cîntă „Balada[11] de te topeşti, nu altceva 1

— S-or fi topit şi ăia din comisie, măi, Cataif. Dar să ştii că istoria muzicii cunoaşte cîteva gafe celebre ale unor comisii, încercai eu să-l consolez. Uite, de pildă, celebrul bas Şaliapin, cînd era ca fiu-tău, a dat examen de admitere la Conservatorul din Kazan. Odată cu el a dat – mai mult în glumă – Maxim Gorki, prietenul său din copilărie. Cine crezi că a intrat ?

— Şaliapin, firește !

— Da’ de unde ! Şaliapin a fost respins,, ca lipsit de calităţi vocale. în schimb, a reuşit Maxim Gorki. Viaţa, care le îndreaptă pe toate, a făcut din Gorki un mare scriitor şi din Şaliapin basul de renume mondial. Sau alt exemplu : celebrul savant Albert

Einstein, un pasionat diletant al viorii şi virtuozul Yascha Heifetz au dat de o comisie de admitere în conservator asemănătoare, care, respingîndu-l la vioară pe Heifetz, l-a primit în schimb, cu entuziasm, pe Einstein. Ceea ce nu l-a împiedicat pe Heifetz să devină un mare violonist şi nici pe Einstein să emită celebra teorie a relativităţii. E drept, însă, că pasiunea pentru vioară a savantului Einstein a rămas un fel de „Violon d'Ingres"[8] pentru el.

— Exact, măi Deda. Aşa o vioară are şi fiu-meu.

— Cum adică, măi Cataif ?

— Da. La început am vrut să-i fac rost de un Stradivarius sau de un Guarnieri, o vioară celebră. Imposibil. Noroc cu Repetilă !

— Cine ? Ionescu ? Repetentul ăla din a şaptea ?

— Da, mă. El şi-acum se ocupă cu „diverse[44]. Te salvez eu, mi-a spus Ionescu-Repetilă. Ce Stradivarius, ce Guarnieri ! Fleacuri ! îi procur lui fiu-tău un „Violon d'Ingres[44]. Ştii tu, vioara aia franţuzească, faimoasă măi, auzi !

- Şi?

— Şi mi-a procurat. E cioplită marca şi pe căluşul viorii. „Violon d'Ingres[44]. Am citit cu ochii mei ! Şi cu o astfel de vioară să-l respingă pe fiul meu ? Păi cum să nu fiu supărat, măi Deda ?

„Sărbătoarea veseliei"

— Mă Mitică ! spunea C. Tănase. Mie să nu-mi mulţumeşti ! Am făcut şi eu^ acolo,, cîte ceva bun că sînt destui cei care se ocupa cu viceversa^ .

Aşa obişnuia marele Constantin Tanase sa răspundă celor care-i mulţumeau pentru cîte un bine, din nenumăratele „comise" de nea Costica.

în însemnările Teatrului Naţional figurează şi «Sărbătoarea Veseliei". Aceasta a avut .loc la 25 februarie 1935, cînd maestrul Tănase a împlinit 55 de am de viaţă şi 30 de teatru. [1]

Au vorbit I. M. Sadoveanu, directorul general ai teatrelor. N. Vlădoianu a declarat ziua drept „Sărbătoarea Veseliei". Nicuşor Constantinescu a dat dru^ mul în sală la 30 de porumbei – ai căror strănepoţi poposesc şi astăzi în Pasajul Comediei. Maestrul C. Nottara, fostul lui profesor, i-a trimis o telegramă prin care îl felicita pentru tipul de actor creat, ca şi pentru noul gen de teatru – unic, în felul său, în Europa.

În răspunsul său, Constantin Tănase şi-a stăpînit cu greu lacrimile şi a amintit, printre altele, că a crescut în teatrul „Cărăbuş[11] mari talente româneşti, a adus alături de ei, şi mari actori străini, nu pentru că ai noştri n-ar fi la fel de buni ci, dimpotrivă, ca prin graiul acestora să facă cunoscută lumii întregi valoarea teatrului românesc.

— Şi cu asta, basta, mă Mitică! Aşa că, fără „mersi[11], că dau apă la şoareci şi nu-mi stă bine ! Lumea aşteaptă de la mine s-o înveselesc, s-o fac să rîdă. Păi, cu lacrimi în ochi vrei s-o-nveselesc eu ? N-am dreptate, măi Mitică ?, a încheiat el. Am plîns destul. E momentul să rîdem. Păi, nu ? Păi, da !

„Testamentul"

Săgeţile ascuţite, pline de sarcasm şi de o inega- • labilă vervă satirică, din cupletele lui Constantin Tănase nu l-au ocolit nici pe marele cărturar Nicolae lorga.

Departe de a-l supăra, ele îl amuzau şi nu rareori ilustrul savant putea fi văzut în loja teatrului „Cărăbuş[11].

Intr-o seară, după vizionarea spectacolului, lorga îi spuse nelipsitului său amic, profesorul Munteanu- Rîmnic :

— Vezi, dragă, Tănase ăsta mă comicăreşte .el la „Cărăbuş[11] şi pe toate scenele provinciei, dar îmi face o „reclamă[11] de-au ajuns să mă recunoască pînă şi

copiii, cînd apar lungan şi cu barba în vint. Tănase x nu se lasă, mă imită şi tot zice .

„La Sorbona '•inel vorbeşte Toată lumea-aeremeneşte. ' La Paris este unic Lingă el şi Turnul Etffel! Pare mic, Ca un pitic ...

Cursurile-i par să jie ■ Un prilej de bucurie !

Toţi studenţii jubilează Conferinţa-i luminează 1 Şi-i atît de omagiat Că pe braţe e purtat, Cind pe umeri il ridică E prea-nalt 1 Plafonu-l strică 1"

Discuţia începută pe tema „Cărăbuşului[11] s-a purtat apoi în jurul piesei „Testamentul[11] :

— Am promis piesa Naţionalului de la Cluj. Mîine plec, şi joi sînt înapoi.

—■ Bine, dar am înţeles că nici n-aţi început s-o- scrieţi! obiectă îngrijorat Munteanu-Rîmnic.

---

8 Violon d'Ingres = o pasiune în afara profesiei, nicidecum marca unei viori.

— Nu-i nimic ! În tren, în zece ore – dacă nu mă deranjează nimeni – am timp s-o şi semnez.

în tren, lor ga găseşte un compartiment de clasa I liber. Încîntat, lasă storurile, trage măsuţa, aşază filele albe, scoate condeiul şi pînă la Ploieşti scrie prologul şi jumătate din actul I.

în. gara Ploieşti se deschide uşa şi intră un cetăţean cu permis C.F.R. clasa I, aşezîndu-se într-un colţ.

Profesorul îi aruncă o privire piezişă, nemulţumită. Dar văzîndu-l paşnic, îl lasă în pace şi continuă să scrie la actul I.

La Breaza, deodată, cetăţeanul ceru voie să stingă lumina.

Nu te supăra, drăguţă, dar vezi că trebuie să termin „Testamentul[11].

Da' mai aveţi mult ? Că mie mi-e somn.

— Nu, dragul meu, încă 2—3 acte...

, / Eh, dacă aveţi toate actele în regulă, e păcat să / nu vi-l terminaţi.

Fără a sesiza *qui-pro-quo-ul,* lorga continuă să scrie, replică după replică.

Pe la Sinaia, cetăţeanul, ca să-i treacă somnul, începu să fumeze.

— Ştiţi, eu nu sufăr fumul de tutun, aşa că vă rog să renunţaţi, sau să fumaţi pe culoar, i-a spus lorga, în timp ce continua să scrie la piesă.

Cetăţeanul, înţelegător, stinse ţigara. După un sfert de oră de linişte, tot ca să-i fugă somnul, începu să fredoneze un cîntec de-al lui Vasilescu, „Mi te-ai lipit de suflet, ca marca de scrisoare[11] !

Cîntecul era frumos, lorga îl ştia de la revistă şi de la Radio. Era un nou şlagăr.

Atmosfera ar fi fost, în cele din urmă, agreabilă şi deloc stînjenitoare pentru activitatea creatoare a lui Nicolae lorga, dacă cetăţeanul n-ar fi avut o manie, deloc neobişnuită : aceea de a cîntă cumplit de fals. Fals, cu pasiune şi cu un zel, demn de o cauză mai bună.

— Ce ai domnule cu mine ? ! izbucni lorga. Mi-ai afumat compartimentul ca pe-o şuncă, m-ai interogat cu privire la „Testament" de parc-ai fi dumneata directorul teatrului şi, pe deasupra, cînţi şi fals, o melodie aşa de frumoasă 1 Ştii dumneata cine sînt eu

?Omul îl privi cu luare-aminte, şi-i răspunse, nedumerit :

— Nu ! Dar, la urma-urmei, cine sînteţi ?

lorga, care se ştia cunoscut nu numai prin activitatea sa, dar şi prin numeroasele fotografii şi caricaturi din ziare, ba chiar şi din cupletele lui Tănase, izbucni :

— Bine, nene ! Dacă nu citeşti cărţi, nici ziare, cel puţin ai fost la revistele lui Tănase ? !

— Domnule, te văd om serios, cu barbă respectabilă de faţă bisericească, văd că-ţi faci şi testamentul... Şi cînd colo, îţi umblă gîndul la alea decoltatele de la revistă ! îi replică indignat cetăţeanul, mă- surîndu-l din cap pînă-p picioare. Şi eu, care doream să-ţi ţin de urît! Sal'tare, dom'le, sal'tare ! şi părăsi imediat compartimentul.

lorga privi o clipă nedumerit, apoi observînd că trecuseră de Braşov, se puse aprig pe lucru.

A doua zi, s-a prezentat la Teatrul Naţional din Cluj, predînd personal directorului drama în patru acte şi un epilog, cu titlul provizoriu „Testamentul".

La premieră, publicul a putut citi în programul de sală şi un mic rezumat al întîmplării relatate de noi.

O lectură „originală"

Acum aproximativ douăzeci şi cinci de ani eram în turneu – unul din primele mele turnee de estradă, de fapt, un concert de muzică variată, în care spectatorii aveau un fel de „De toate pentru toţi şi toate gusturile". Ei puteau asculta „Prologul" din „Paiaţe", în interpretarea regretatului Petre Ştefănescu-Goan-

gâ, alături de ultimele şlagăre cîntate de apreciati interpreţi de muzică uşoară sau de cintecele lăutăreşti ale lui Sarasate, fugărindu-se şăgalnic sub vreun arcuş fermecat.

în pauza spectacolului, ca şi în vagonul de turneu auzeam o etern prezentă întrebare a instrumentiştilor :

. – ;\i adus cărţile ?

.— Bineînţeles !

/ – Ce cărţi, dragă ? întrebam eu.

/■ – Cărţi, maestre ! Cărţi : Sadoveanu, Caragiale, Cezar Petrescu ! Doar sîntem intelectuali, nu ?

Din cuşeta mea auzeam o voce pătrunzătoare adre- sîndu-se unuia dintre

dansatori :

— Ai adus broşurile ?

— Şi încă ce broşuri ! Le-am luat de la Focşani.

încîntat de preocupările literare ale colectivului pe care-l conduceam, mă simţeam totodată jenat, într-o . vădită inferioritate : nu aveam la mine decît două romane, din care abia ciuguleam cîteva fraze, înainte de a adormi după cele opt ore de scenă, de spectacol, de emoţii ş.a.m.d.

La una din reprezentaţii – mi se pare că ne aflam la Vatra Dornei – venise rîndul solistei „cap de afiş", adică al vedetei.

în locul ei, m-am trezit în scenă cu Bebe, care îşi epuizase repertoriul cu o jumătate de oră mai devreme.

Fără nici o explicaţie, fără a aştepta o introducere de orchestră la una din piesele de rezervă – de „bis", cum le spunem noi-— Ştefănescu-Goangă a început să cînte şlagărul lui Mălineanu „Din zi în zi", melodie ce urma să fie interpretată de vedeta feminină, la punctul respectiv de scenariu.

Uluit, l-am acompaniat la pian, mai întîi singur apoi cu secţia ritmică --- bas, ghitară, baterie.

Publicul l-a aclamat pentru neaşteptata şi originala sa interpretare. La ieşirea din scenă, trecînd pe lîngă mine, mi-a suflat la ureche :

— Ce să fac, maestre ? A trebuit să salvez situaţia. Vedeta stă în culise şi plînge ! ...

— Să ştii că l-a citit pe Goethe, „Suferinţele tînă- rului Werther", i-am spus eu, în splendida şi nu mai puţin penibila mea candoare de acum ... zeci şi cinci de ani...

La pauză, intru în cabină cu gîndul s-o consolez. Deodată, mă pomenesc luat drept arbitru :

— Ce bate mai tare, şefule ? Un ful de aşi, sau o chintă royală ? Ajută-mă, te rog, altfel îmi pierd toată leafa ! mă imploră vedeta, oprindu-se o clipă din plîns. '

Descumpănit, seara după spectacol am intrat în cuşeta unui actor, amatorul de broşuri, convins că voi găsi înţelegerea necesară.

— Şefule, mi se adresă direct. Nu serveşti din broşura asta ? Mi-a adus-o Milican (era organizatorul turneului) de lă Iaşi. Cotnari veritabil, de la „Bolta rece". Gustă te rog !

Ca să nu apar chiar căzut din lună, am gustat: era dulce; am zîmbit amar şi am plecat fredonînd cupletul, cu voit dezacord între subiect şi predicat :

; „Unde e iluziile mele Care le-am avut ?

Toată biblioteca din ele

Toată s-a ... băut !ee

... Şi dă-ne nouă aplauzele de toate zilele

• Un turneu muzical seamănă teribil cu drumeţia capricioasă a lui Euterpe.

Deşi repertoriul rămîne în general acelaşi, iar scenariul – exceptînd cazurile de forţă majoră – se respectă cu străşnicie, publicul – în fond, consumatorul creaţiilor artistice – se schimbă de la oraş, la oraş, de la o reprezentaţie la alta, ceea ce impune în unele cazuri şi adaptarea adecvată a interpretării.

Eram la Făgăraş. Sala plină. Freamăt în foaier, ca şi în cabinele interpretilor.

La jumătatea uverturii, orchestra fiind pe scenă, s-a ridicat coi tina pe aplauze. Interpreţii au cules din primele minute ovaţii, bisuri, mă rog, un succes remarcabil.

La un moment dat. observ. în sală un spectator care aducea puţin cu Marcello Mastroianî, care, spre deosebire de tot restul publicului, nu aplauda niciodată. Ba, mai mult, la fiecare melodie de succes sau replică de haz făcea nişte primase care sugerau dezaprobare, dezgust sau amîndouă.

La pauză toată trupa era în alertă.

— Ce facem, fraţilor, cu spectatorul acela ?

— Să-i dăm banii înapoi pe bilet şi să ne lase în pace.

— Ne indispune şi no strică toată reprezentaţia !

— Să facem abstracţie de el şi să desfăşurăm spectacolul normal, conchise unul din interpreţi.

Intr-adevăr, toţi interpreţii au jucat şi au cîntat excepţional, deşi grimasele respectivului^ spectator exprimau în continuare aprecieri contrarii.

După spectacol am răsuflat, uşuraţi. Bine că s-a terminat

!Deodată, cine apare în culise ? Spectatorul, cu pricina, cu un buchet imens de flori, care în mîna lui semăna însă mai curînd cu o jerbă funerară. /

— Vă rog să mă iertaţi că vă deranjez ! Ştiu că sînteţi obosiţi, dar mi-am permis să vin aici pentru a vă felicita şi a vă mulţumi din toată inima pentru minunatul spectacol la care am asistat. Sînt pur şi simplu entuziasmat.

— Bine domele, atunci de ce ne-ai fiert ca pe nişte' găini bătrîne şi te-ai strîmbat la noi tot timpul ? a sărit unul dintre actori.

— Aşa mă manifest eu, s-a scuzat spectatorul.

Apoi ne-a invitat pe toţi acasă la el, la o şezătoare literâr-muzicală.

învăţat cu formula, am luat de ta Gostat şi eu o „broşură" de Murfatlar şi alta de Drăgăşani, cu gîn- dul de a-mi prezenta contribuţia „literară".

Şezătoarea a fost un veritabil cenaclu literar- muzical. Regretatul Ştefănescu-Goangă a recitat „Scrisoarea a III-a" a lui Eminescu şi versuri din Baudelaire ; Nae Roman şi Bimbo Mărculescu au improvizat pe loc versuri pe rime sau cuvinte izolate date de asistenţă – moment care a intrat ulterior ca „număr special" în spectacol, iar Dorina Drăghici a' interpretat, cu sensibilitate şi căldură, două cîntece pe versuri de Eminescu şi Coşbuc.

în schimb, „broşurile" mele bachice mi-au făcut tocmai mie, consumatorul asiduu de apă minerală, o nedorită faimă de beţiv !

Noaptea tîrziu, în drum spre vagon, Ştefănescu- Goangă m-a dojenit discret pentru concluziile mele pripite.

Ce să-i faci, tînărul meu prieten ! Şi La Fontaine ne spune că „uneori aparenţele înşeală[4];

.' Nae Roman şi Bimbo Mărculescu mi-au trimis un ■ catren adecvat faptei mele :

„Pe strada Sfintu Sipiridon
S-a răsturnat un car cu mei.
Ai pus gheaţa la sifon ?
Cit e ceasul, dacă vrei ? !
Nu mai ştiu băieţi, că mi-a stat".

Toţi trei ?

Cu prilejul unuia din tuineele teatrului „Tănase" la Paris, la sala „Olympia" Biuno Coquatrix – directorul acestei săli – a prepus într-o zi de „relache[11] vizitarea Versailles-ului.

■
&
«şi

însoţit de regizorul N. Dinescu, directorul teatrului < | bucureştean, şi de cîţiva actori, Bruno şi-a asumat şi rolul de ghid.

Intrînd în dormitorul foştilor regi francezi, le explică oaspeţilor :

— Iată, dragi colegi, în patul acesta au dormit regii Ludovic al XlV-lea, al XV-lea şi al XVI-lea. *

— Şi au încăput toţi trei în patul ăsta, nene ? întrebă, nevinovată, Zizi Şerban.

La Naţional

Comitet de lectură, cu nişte zeci de ani în urmă

Un autor celebru – nu prin talent, ci prin „pile*[1] £ j – rămas pînă azi necunoscut, îşi citea „capodopera** în faţa căscăturilor nedisimulate ale unor actori.

George Vraca aşteptă disciplinat terminarea lec- * turii, apoi spuse :

— Eu, dragilor, accept să joc în piesa asta. Dar, cu o condiţie !

— Care maestre ?

— Să apar invalid, olog, ciung şi fără un ochi!

— De ce, maestre ? Rolul este cu totul altul, încercă să explice autorul.

— De ce ? Foarte simplu ! Ca atunci cînd specta- * j torii vor năvăli pe scenă şi vor arunca în noi cu tot zarzavatul din Piaţa Matache Măcelarul, să le pot spune : „Fie-vă milă, oameni buni, de un biet invalid aflat la cheremul unui autor lipsit de talent**.

•Răbdare

Duke Ellington privea calm, de peste trei ore, la bunul său amic, Louis Armstrong, care era în zi de ghinion 1

Intr-un tîrziu, pasionatul pescar amator, l-a întrebat :

— Tu n-ai vrea să pescuieşti, Duke ? Am o undiţă de rezervă.

— Mulţumesc, Louis, dar ştii că n-am nici un dram de răbdare ! ...

Mutiple chemări

Ion Vasilescu s-a făcut remarcat în calitate de creator, fiind premiat pentru o lucrare de muzică de cameră, dar compozitorul. Ion Vasilescu s-a consacrat datorită cîntecelor sale de muzică uşoară.

*

Grigoraş Dinicu părăsea uneori estrada restaurantului pentru a interpreta la Ateneu concertele de Mendelsohn şi Max Bruch sub bagheta lui George Enescu şi George Georgescu.

*

Marele Johann Sebastian Bach – muzician din tată în fiu – a reuşit să facă nu numai muzică ci şi... închisoare ! El a fost închis, din ordinul prinţului, timp de 4 săptămîni, cum menţionează un ac
tofícial din 6 noiembrie 1717, pentru îndrăzneala de a fi înaintat demisia din'funcţia de muzician al Curţii. Pînă la urmă cererea i-a fost acceptată,' iar Bach, – care nici în închisoare nu şi-a uitat pasiunea şi n-a fost uitat nici de Euterpe – a scris 48 de corale în 4 săptămîni. Ba, să nu uit, a compus şi .Cantata cafelei'[1] – de dorul cafeluţelor care îi cam lipseau în celulă, tot din ordinul „grijuliu[11] al Alteţei sale.

Cantata i-a dedicat-o prinţului într-o scrisoare plină de ... smerită ironie.

Compozitorul Richard Wagner – care s-a impus cu multă greutate din cauza inovaţiilor în orchestraţie şi a introducerii leit-motivului în muzica de operă – a fost şi un înzestrat autor de eseuri filo- j, zofice, biografii, pamflete, precum şi creatorul libretelor propriilqr sale opere.

Un cronicar – din colecţia „prietenilor" săi – scria : „Cînd îi aud muzica, îl prefer pe scriitor, iar * cînd îi citesc eseurile,- înclin spre compozitor. Cînd le ascult însă pe amîndouă, mă întreb de ce oare dl. Wagner nu se mulţumeşte să întoarcă paginile partiturilor de pian ale marelui său prieten Franz Liszt ?”

Din fericire, Wagner nu l-a ascultat, iar azi, ca şi ieri, ca şi mîine, o lume întreagă ascultă cu aceeaşi pasionată admiraţie „Tannhăuser" sau „Lohengrin".

*

Compozitorul Joseph Haydn, autor a peste 700 de ♦ lucrări, printre care 104 simfonii, fiul unor modeşti ţărani din Tirol, a fost mai întîi... valet.

Intr-adevăr, pasiunea pentru muzică l-a determinat să se angajeze ca simplu valet al unui compozitor italian, Nicola Porpora, care, în schimbul serviciilor sale, i-a dat preţioase îndrumări muzicale.

Doctorul Borodin, profesor la Academia de medicină, doctor şi chimist de reputaţie internaţională, se întorcea într-o seară acasă, puţin cam obosit. în poartă îl aştepta cineva.

— Sînteţi medic ?

— Da !

— Vă rog să veniţi pînă alături. Compozitorul Rim- sky Korsakov este bolnav.

— E vecin cu mine – vă însoţesc cu plăcere.

De la uşă, o sing"ră privire aruncată feţii de jăratec a bolnavului a fost suficientă. Pneumonie !

Rimsky Korsakov blestema de zor.

— Eu am aprindere de plămîni şi cretinul de doctor – care a fost înaintea dumitale, mi-a dat sare amară !

— N.u-i nimic, răspunse Borodin. Vă pun eu pe picioare.

în două săptămîni Rimsky Korsakov se însănătoşi. Era fericit.

— Cum să-ţi mulţumesc, dragă doctore ?

— Aş vrea, răspunse îmbujorat Borodin, să vă cînt la pian ceva din compoziţiile mele. Ştiţi, eu sînt un simplu amator.

Resemnat, Rimsky acceptă, dar după ce auzi lucrările izbucni:

— Ce dracu îţi pierzi vremea cu medicina, cînd ai asemenea talent ?

— Nu-mi pierd vremea – din moment ce fe-am făcut pe dumneata sănătos! răspunse doctorul Borodin.

Iar în curînd – datorită îndrumărilor lui Rimsky Korsakov – s-a auzit în întreaga Europă de compozitorul Borodin, autorul – printre altele – al operei „Cneazul Igor".

Surprizele Euterpei sînt fără număr.

Sviatoslav Richter a terminat Conservatorul, clasa de pian, abia pe la 28 de ani, pentru că, pînă atunci, ' strălucise dramaturgul Richter, autorul a numeroase şi

valoroase piese de teatru.
*

Puţină lume ştie că scriitorul şi filozoful francez Jean Jacques-Rousseau a fost şi un slujitor al Euterpei.

A studiat muzică din frageda copilărie şi a compus „Ghicitorul satului[11], o operă pastorală de mare succes, apoi opera „Muzele galante", peste 100 de romanţe şi duete, precum şi un „Dicţionar muzical", valoros prin consideraţiile sale de estetică muzicală.

Scriitorul Romain Rolland, autorul romanului „Jean Cristophe" („Viaţa unui compozitor") a fost şi un apreciat muzicolog, biograf al marilor Beethoven, Mo- zart, Wagner, Richard Strauss, Debussy.

Marele scriitor şi dramaturg irlandez George Ber- nard Shaw – a fost ani de zile cronicar muzical al ziarelor „The Star" şi „The World", semnînd Como di Bassetto, denumirea unui instrument de suflat.

_ întrebat odată de ziarişti, ce anume l-a determinat să se ocupe de muzică, el le-a răspuns :

„Dragii mei, acum cîţiva ani, ieşind de la Club, am luat de la garderobă, din greşeală, bicornul unui amiral. Pe stradă tocmai trecea un cortegiu funerar. Luat drept cioclu, mi se ordonă să trec lingă sicriu ! N-am protestat. După 100 de metri mi-am scos bicornul de pe cap şi am redevenit eu însumi. Or, dacă un bicorn a fost suficient pentru a mă transforma într-un excelent dricar, de ce oare un pseudonim instrumental să nu-mi permită să devin un bun cronicar muzical, scumpi colegi ?”
*

Şi Ion Luca Caragiale mărturiseşte, într-un catren de îndrăgostit, dorinţa de a se face – nici mai mult, nici mai puţin – decît... toboşar. Nu mă credeţi ? Ascultaţi :

„Cînd erai micuţă-n şcoală
Mi-era drag să fiu şcolar Azi, cînd tobă eşti de carte, > Azi m-aş face ... toboşar.
*

în urma unei prinsori, Sonya Henye realizează^ un salt formidabil cu patinele de la optsprezece metri înălţime, de pe o trambulină de schi. ...

Campioana mondială de patinaj artistic a devenit de atunci campioana vedetelor de film din anii 1935 1945.

La performanţa ei a asistat – întîmplător şi un regizor de la Hollywood.
*

Maurice Chevalier a practicat în adolescenţă sportul cu mănuşi. A boxat chiar cu Charpentier – cam-

1După trei medalii olimpice de aur.

pionul Franţei şi, un timp al Europei, într-un meci amical – erau buni prieteni.

Fără- să vrea, campionul a „scăpat" o directă prietenească în nasul interpretului francez, directă superbă din punct de vedere pugilistic, dar

Ynrk^K^{0} °P^^{e} estetică – efectuată la New ”™- ^{r}®^{dat} lui Chevalier o formă *nazală* con- v enabila, pentru a putea reapare în public uncSu^eXh^{3} h -$^{fă}_{+}$^{CUt}”° ^{chirur}S^{ul} Ralph Sinatra, aSa^cHn ^ american Frank Sinatra,

acesta din urma, el însuşi un mare jucător de fotbal american în echipa Universităţii din Yale cinT V^^^ $^{de\ drumuri}$ ~ muzică, sport, medi-
*

Yehudi Menuhin practică pasionat canotajul. El consideră că vîslitul, departe de a dăuna agilităţii degetelor sale, care transformau vioara într-o cutie „magică[11], le acordă vigoare şi permanentă tinereţe, necesare unei bune interpretări muzicale.

El a practicat pe lingă alte sporturi şi... jazzul.

Dovada ?

Duetele sale de jazz cu faimosul violonist Ste- phan Grappelly şeful cunoscutului cvintet „Hot club de France[11], izvorîte de-a dreptul din generoasa dăruire a lui Euterpe.
*

Anthony Quinn a debutat ca boxeur amator, apoi profesionist.-O fractură a maxilarului inferior l-a scos însă de pe ring.

O pierdere, poate, pentru box. Un cîştig net pentru cinematografia mondială.
*

Dacă s-ar institui vreodată un concurs cu premii pentru cei mai buni realizatori de

emisiuni T.V., Tu- dor Vornicu s-ar situa pe primele locuri.

' Profesia de bază ? Ziarist – şi încă foarte bun. Debutul ? Jucător de rugby – excelent.

„Cînd ai talent, îl ai la toate", spunea maestrul Enescu.

*

Sergiu Nicolaescu n-a frecventat măcar un ceas vreun curs de actorie sau regie cinematografică. Dar pasiunea, dublată de talent, a fost mai puternică decît profesiunea. Actor bun – excelent în unele roluri (comisarul Miclovan în „Cu mîinile curate[1]' etc.), regizor de excepţie, Sergiu Nicolaescu mănîncă „Buftea" cu... pîine. Acolo, lingă studiouri, lîngâ

platourile de filmare, laolaltă cu maşiniştii şi mînui- torii de decoruri, acolo – în atmosfera aceea – îi vin ideile de scenariu, de roluri, de creaţie ...

Am pierdut poate un inginer, dar s-a născut un cineast autentic, de o reală valoare.

Şi pentru că sîntem în „lumea concretă'* a inginerilor, să nu uităm că unele din cele mai reuşite înregistrări de jazz – de autentică esenţă folclorică – şi compoziţii de mare fantezie pianistică au fost realizate de arhitectul... Marius Popp.

*

„Moş Gerilă" este şlagăr absolut, cunoscut, fredonat şi iubit de toţi copiii între şapte şi şaptezeci de ani.

Compozitor ?

Arhitectul Enrico Fanciotti!

Metamorfoză

„Numele de afiş, numele[r] de scenă, numele de artist are şi el importanţă, măcar jumătate cît talentul, zestrea asta a naturii**, spunea pe drept cuvîrit Constantin Tănase.

Pseudonimul artistic trebuie să aibă o rezonanţă aparte, să atragă atenţia spectatorilor şi să rămînă în memoria acestora.

Lucrul nu este de loc uşor şi, curios, cei mai puţin inventivi se dovedesc exact artiştii.

Din fericire, fantezia impresarului, a directorului de scenă, sau de trupă au suplinit deseori lipsa de imaginaţie a celor în cauză.

Aşa s-a întîmplat, de-a lungul anilor, cu multe nume înscrise şi în istoria teatrului românesc.

Mitică Georgescu a fost transformat în G. Timică, Constantin Ghibercea în Ghibericon, iar Gogu Duşumea în G. Du Chamel sau, prescurtat, G. Chamel...

Iată şi o operaţie de „metamorfoză" nominală, petrecută cu patru decenii în urmă, în culisele teatrului „Cărăbuş".

Constantin Tănase îl cheamă în birou pe Nae Roman la puţin timp după angajare :

— Mă, Mitică ! Cum te cheamă pe tine ?

— Nae Constantinesou.

— De chemat, te cheamă pe tine Nae Constanti- nescu, mă Mitică, dar nu vezi ce harababură e pe afişul ăsta ? la uită-te : Actor – N. Constantinescu ; Regia artisticăj – N. Constantinescu; Conducerea muzicală – M. Constantinescu. Mai rămîne să mă iscălesc şi eu Tănase Constantinescu, şi gata! Compania teatrală Constantinescu! Păi asta-i treabă, Mitică ?

— Dac-aşa-i numele meu de naştere ! răspunse actorul, contrariat.

— Stai ! Am găsit, mă Mitică ! la spune-mi, unde te-ai născut ?

— La Roman, don' director.

— La Romap ? Bravo, mă, Mitică ! Nae Roman ! Aşa te va chema de azi înainte.

— Păi... don' director !

— Nici un „păi" ! Nici un „don' director" ! Nae Roman ! Asta R-e numele. Şi acu, fugi la tipografie, să-mi facă urgent corectura pe afiş.

După ce Nae Roman ieşi, Tănase se adresă lui Gherase Dendrino, care urmărise amuzat scena .

— Bine că nu s-a născut la Dămăroaia, mă, Mitică . sau în gropile lui Ouatu... Ar fi sunat nu ştiu cum Nae Dămăroaia sau Nae Ouatul!..

.Seara la spectacol, cînd a fost bisat, Nae Roman adăugă cupletului său următoarele versuri :

„Măcar un pic
Eu tot v-o zic :
Fiecare om, mare sau mic,

Are-o manie, sau un mic tic;
Aşa cum are şi nea Costic'
Să mă transforme-ntr-un roman-tic
Acum, la bis,.
Eu tot v~am zis !"

Nae Roman şi Fernanjel

Nu e vorba de o coproducţie cinematografică. Nu, ci de un tic.

Nae Roman cînd vede un lucru de lemn – şi dacă nu-l vede îl caută şi dacă nu-l găseşte şi-l procură – bate în el. Adică în lemn.

A bate în lemn e o superstiţie, absurdă ca toate superstiţiile. Dar la el nu e vorba de o superstiţie. Nici vorbă .' Ci – cum v-am mai spus -— de un tic.

Turneu în ţară. Printre oraşele în care am jucat a fost şi Roman. Nae se simţea ca acasă. Spectacolul se anunţa, după nenumăratele aplauze la scena deschisă, un mare succes. Spre sfîrşitul actului I intră în scenă Bimbo Mărculescu din stînga şi Nae Roman din dreapta. Eu eram la pian. Nae se opreşte lîngă scaunul meu, bate în spetează şi apoi se îndreaptă spre pian, aşezînd palma stingă pe capac, adică pe lemn. Şi aşa a rămas tot timpul sketch-ului muzical.

Aplauze furtunoase. Bimbo iese. Nae încearcă şi el să părăsească scena. Imposibil. Palma rămăsese lipită de pian. Orice efort din partea lui s-a dovedi

tzadarnic. Ajutat de doi instrumentişti am demontat capacul pianului şi numai astfel Nae a reuşit să iasă din scenă servind publicului – entuziasmat de „în- tîmplare" – un „menu original[11] : Nae la ... capac.

Am ieşit repede şi eu. Noroc că urma pauza.

— Ce s-a întîmplat ? l-am întrebat impacientat.

— Ce să fie, maestre ! Fernandel I

— Nu pricep, îngîn eu. Ce să caute Fernandel aici ?

— Nu, maestre, interveni maşinistul şef. Fernandel sau... Fernandez, sau cam aşa ceva, se numeşte lipiciul care s-a scurs pe pian, nu ştim nici noi de unde. Şi Fernandel-ul ăsta e mai al dracului decît cel mai grozav clei.

După mari eforturi şi o sticlă întreagă de acetonă am reuşit în sfîrşit să dezlipim mîna lui Nae de capac, fără a-i desprinde şi pielea.

— Deh ! Te-ai ajuns, Nae ! – Joci cu Fernandel!

— îl omor!

— Pe cine, pe Fernandel ?

— Nu, pe Bimbo I Mizerabilul! Auzi ce farsă şi-a găsit să-mi joace!

— Ei, şi tu, cu bătutul lemnului 1 A vrut omul să te lecuiască.

— Tocmai cu Fernandel ? Putea să mă otrăvească !

Spectacolul a continuat normal. Lucrurile s-au liniştit.

Dar cercetările mele au rămas zadarnice. De ce se numeşte cleiul acela Fernandel sau Fernandez, după unii Prenandez sau Frenandez, sau... ?

Deunăzi trecînd prin comuna Potigrafu m-am întrebat: oare nu s-o fi chemat cîndva „Tipografu[14]!?

Tipografii însă o merită. Vedeta franceză Misstin- guette a fost „botezată[44] astfel de un tipograf. Pe e

ao chema „Tinguette". Pe afiş directorul teatrului „Folies-Bergere" trecuse – politicos Miss Tinguette.

Restul a fost opera ... potigrafului !

„Suflet candriu de papugiu"

Azi, orice carte, articol, conferinţă sau discuţie despre muzica uşoară românească debutează cu : „La început a fost Ion Vasilescu".

Dar şi Ion Vasilescu a avut un început şi nu unul dintre cele mai uşoare.

Ca elev la Craiova, scria – precum unul din înaintaşii săi, loan Ivanovici – marşuri şi cîntece pentru fanfarele militare ale oraşului. Dar dacă Ivanovici – cu un veac mai devreme, le compunea în calitate de şef de muzică militară, Vasilescu le scria fiindcă obţinea în schimbul a 2-3 marşuri metrajul necesar de stofă pentru o uniformă nouă de liceu.

Tema unui asemenea marş i-a plăcut şi lui, în mod deosebit. Iar cînd a ajuns la Bucureşti, n-a pierdut nici o ocazie de a propune cîntecul – fără cuvinte fireşte – la fiecare nouă revistă montată la „Tănase" sau la „Alhambra".

— Mă Mitică, îi spunea directorul „Cărăbuşului", nu-mi veni cu d-astea că nu le cîntă nimeni. Fă-mi şi tu ceva â la „Valencia" sau „Creola".

Chiar şi prietenul său cel mai drag şi – totodată – cel mai apropiat, colaborator, Nicuşor Constantinescu, îi pretindea ceva mai cu greutate.

Şi astfel melodia n-a intrat nici în „Bonsoir Alhambra" şi nici în „Alhambra petrece". Ionel o propunea, Nicuşor o refuza l în sfîrşit, în „Parada papu-
giilor" – cu inima îndoită – Nicuşor Constantinescu s-a hotărît să-i scrie textul şi să-i dea drumul. Fie ce-o fi !

La premieră tremurau de emoţie şi compozitorul şi autorul versurilor.

Lojile şi fotoliile de orchestră erau pline de acel public gata să aplaude numai „cîntecele de import". Dar galeria, studenţii, tineretul, cei dornici să asculte ceva de-al lor, ceva din care să răsune nestăvilitul entuziasm al adolescenţei, al tinereţii fără bătrîneţe, a răspuns fără rezerve mesajului acestei melodii.

Şi succesul cîntecului „Suflet candriu de papugiu" – căci despre el este vorba – a fost nemaipomenit. Fostul marş al fanfarei din Craiova s-a transformat în cîntecul tuturor tinerilor.

La sfîrşitul premierei, Vasilescu a fost purtat, în triumf, pe braţe pînă la restaurantul ,,Modern", unde interpreţii cîntecului său Silly Vasiliu şi Vasile Vasilache l-au cîntat, împreună cu compozitorul, cu consumatorii şi publicul aflat sub ferestrele localului, pînă în zori.

A doua zi, editorul Eşanu vindea notele – tipărite tot de el peste noapte – la o măsuţă instalată în faţa restaurantului „Capşa".

Prestigiosul condei al lui Tudor Teodorescu-Bra- nişte consemna în gazetă apariţia primului şlagăr românesc modern de muzică uşoară, iar revista teatrală „Rampa" reproducea o elocventă epigramă, lansată de Tudorică Muşatescu, la premieră, în foayerul teatrului :

„V-aduc gramatica cea nouă, Cea veche a dat faliment, .7. . .. *Acum se scrie* Vasilescu

Şi de citit, citim talent".

R – Euterpe în vacanţ

ăMaestrul Enescu şi muzica „lejeră"

Nu mă repet. Opinia maestrului Enescu despre acest gen muzical i-a făcut-o cunoscută lui Ion Vasi- lescu, lui Grigoraş Dinicu şi tuturor celor pe care i-a surprins cu părerile sale elogioase despre genul miniatural şi despre „melodişti" – compozitorii de * melodii nemuritoare.

în „amintirile" sale, scrise în 1955, marele nostru artist nu-l uită pe Ion Vasilescu, evidenţiind totodată nesecata inspiraţie melodică a lui Johann Strauss – fiul.

Dar că Enescu a compus muzică ,,lejeră", asta n-am consemnat-o pînă acum.

Yehudi Menuhim declară într-un interviu acordat Televiziunii franceze că : „George Enescu a iubit \ muzica uşoară şi i-a plăcut îndeosebi valsul. Primul cîntec interpretat de el – mi-a mărturisit mai tîrziu – la minuscula vioară cumpărată de tatăl său, Cos- ᴍ tache Enescu, a fost valsul «Valurile Dunării» de Ivanovici, pe care-l cîntă cu un singur deget pe coarda *Mi".*

Şi aş adăuga că „Humoresca pe teme de Johann Strauss" a fost compusă şi dirijată de maestrul Enescu într-un „Festival" la Londra.

Iar în creaţia de acest gen a debutat cu valsurile „Vals Venus" şi „Dunărea curge", în 1888.

în capitala Franţei, Enescu a semnat cu pseudonimul Camille Grozza, „Amăgitoarea" şi „Valsul diabolic", precum şi un „Vals sentimental" care – măr- ^. turisea maestrul – i-a adus la vremea aceea, un mare succes de public

.în recitalul său din 8 martie 1894, la Ateneu, a interpretat „Staccato Valse'ː, pe care l-a atribuit lui Benjamin Godard.

Iar sub autentica-i semnătură, nu putem omite valsul cu melodicitate de şlagăr din „Octetul său de coarde" din anul 1900.

Sa nu roşim, prin urmare, stimaţi confraţi, cînd compunem muzică „lejeră". S-o facă doar aceia care – de dragul unei „mode" pasagere – uită că baza 7 acestei muzici şi a MUZICII, în general, este MELODIA.

Nu e poantă, dar e un adevăr. Cu atît mai evident acum, cînd Euterpe e încă în vacanţă . . . pentru unii !

ị *

i Pălăria

* Pe Calea Victoriei, lîngă „Cărăbuş", Tudor Muşa- tescu s-a întîlnit cu Ion Vasilescu, care tocmai ieşise toropit de oboseală de la o repetiţie muzicală a unei noi reviste a

lui Tănase.

— Cum merge treaba, Ionele ?

— Bine, Tudorică, dacă n-ar fi asa de cald .. .

— Cum, cald, amice ? Peste două zile-i Anul Nou ! .. Dacă tot zici că ţi-e cald, în plin decembrie, atunci hai să ne „răcorim" cu o bere la „Gambrinus".

* După cîteva halbe, şi-au luat pălăriile, îndreptin- du-se spre Universitate.

r Vasilescu mergea îngîndurat. Ca de obicei, încă nu ■* găsise şlagărul adecvat pentru actul al doilea al revistei. Degeaba încerca amicul său să-l dispună cu „muşatisme"

!Deodată, un filfizon impertinent, cu o pălărie de cowboy pusă „oţeşte" pe-o ureche, se opri în faţa lui Muşatescu şi, arătînd spre pălăria acestuia, îl întrebă

— Ascultă, stimabile! Sper că obiectul acela, caraghios pe care-l porţi pe cap, nu-l numeşti... pălărie !

Muşatescu, om de spirit, cu replică fluorescentă, în faţa obrăzniciei rămînea total „interzis" !

— Ei, ce faci pe mutu ? continuă impertinentul.

Vasilescu interveni :

— Dar dumneata, îndrăzneşti să afirmi că obiectul acela dubios pe care-l porţi sub pălărie, se cheamă ... cap ?

Obraznicul a rămas perplex, fără drept de replică.

Apoi, compozitorul luîndu-l de braţ pe dramaturg îi spuse :

— Hai acasă, puişor !

— Hai acasă puişor ? Bun titlu de cîntec, Ionele !

Vasilescu rămase pironit locului.

— Tudorică, cred c-am găsit şlagărul pentru finalul actului al doilea şi începu să fredoneze : „Hai acasă, puişor !" ... Asta-i şlagărul. Precis !

— Dar... cu pălăria ce mă fac ? Hai repede înapoi, la „Gambrinus", poate o mai găsesc. ■ '

— Ce?

— Pălăria mea ! Din greşeală, din grabă, din des- cîntatul halbelor, am luat-o pe-a altuia. Şi asta-mi vine ca o mănuşă... pe cap, nu ca o – pălărie. Avea dreptate individul ăla !

Şi iată cum, dintr-o greşeală, plus o insolenţă, s-a produs geneza, mai întîi a unei scene delicioase dintr-o capodoperă a dramaturgiei noastre „Titanic- Vals" [1] şi, apoi, a şlagărului vasilescîan „Hai acasă, puişor ! „.

1 Scena pălăriei lui Nea Spirache.

1:2

*8*Menuhim şi... Năstase

Aflat în turneu la Paris, celebrul violonist Yehudi Menuhim fu invitat de Revelion la o serată muzicală – dată în cinstea sa – de o doamnă ce se dorea ' protectoare a artelor şi – îndeosebi – a anumitor artişti.

Protejatul ei din seara aceea era un tînăr violonist – George Dupont – bogat în haruri de june-prim, dar tare sărac în ce priveşte talentul violonistic. Fapt care nu-l împiedică deloc să interpreteze în faţa lui Menuhim, două din piesele de rezistenţă ale lui Fritz Kreisler.

— Ce părere aveţi, iubite maestre, despre protejatul meu ? îl întrebă nerăbdătoare amfitrioana pe Yehudi Menuhim

.Menuhim îl privi îndelung pe tînărul violonist, ■ apoi răspunse :

— Seamănă mult.cu tenismanul român Ilie Năs- tase, pentru care – după cum ştiţi – am o mare admiraţie.

— Bine, dar Năstase este oare violonist ? întrebă doamna...

— Fără îndoială, tot atît cît şi protejatul dvs. !

Tot la Paris

La vernisajul unei expoziţii de artă plastică ultramodernă, un vizitator îl întreabă pe vecin :

— Bănuiţi oare de ce au spînzurat tabloul acela atît de sus, aproape de plafon ?

— Din cauză că n-au reuşit să-l găsească pe pictor ! ...

Colorit

i .....

Poetul Al. Vlahuţă era nespus de fericit, cînd în căsuţa lui de la Agapia primea vizita

dragului său prieten Nicolae Grigorescu.

Iar cînd acesta, furat de amintiri, ca şi de frumuseţea molcomă a naturii moldovene, punea mîna pe penel, încîntarea lui Vlahuţă n-avea margini.

într-o zi, pictorul N. Grigorescu a primit vizita unui admirator care, privind cu viu interes lucrarea prinsă-n şevalet, la un moment dat i-a spus

:— Ah, maestre, ce n-aş da să am şi eu minunatul colorit folosit de dumneavoastră 1

— Ai toate şansele, stimabile ! Te-ai aşezat pe paleta mea ! ...

„Vă place Brahms ?”

Evident că da. Iar după vizionarea filmului cu Yves Montând, toţi spectatorii fredonau tema uneia din simfoniile lui Brahms, ca pe orice alt şlagăr.

Odată, totuşi, la Leipzig, după executarea în primă audiţie a Simfoniei I de Brahms, un critic s-a apropiat de compozitor, întrebîndu-l, candid, cum ar putea reţine tema principală.

— De la uşieri, domnule ! Ei au reuşit s-o reţină. Nu-i auziţi cum o fredonează ?

Oh, yes !

Bardul de la Mircești, el însuși melodist înnăscut, avea o nespusă admirație pentru starostele şi cobzarul Barbu Lăutaru, pentru cîntecele lui – cînd triste, cînd vesele, întocmai soarelui de primăvară capricioasă.

— Vezi, tu, Barbule, plîng cu romanţele tale, rîd cu cîntecele tale de duh, îi spuse într-o zi Alecsandri. Cu mare bar te-a înzestrat natura ! Deosebit dar făcut omului e muzica... Şi fiindcă a venit vorba de muzică să-ţi istorisesc şi eu o întîmplare petrecută acum cîţiva ani.

Mă aflam la Biaritz, în Golful Gasconiei. Apele încălzite de soare mă primiseră ca nişte braţe de mamă. Făceam pluta pe spate, privind încîlcirea caie- relor de nori, fugăriţi de albastrul nesfîrşit al unui senin adine de vară. Deodată, poc ! Capul meu se izbi de ceva zdravăn. Alunecai spre fundul apei. în cădere, observai corpul altuia, imitînd ca o umbră mişcările mele. Revenind la suprafaţă, spusei pe franţuzeşte :

— Bon jour !

Răspunsul veni prompt, în englezeşte :

— How do you do ?

— Ce să fac ! răspunsei eu în limba lui Shakes- peare. Dar ştiu că aveţi un cap tare, stimabile !

— Oh, yes ! răspunse englezul, ieşind de-a bine- lea din apă.

De fapt întîmplarea era banală. înotam amîndoi pe spate, din direcţii opuse, fără a ne observa, şi ne-am ciocnit oap în cap.

— Bine c-am scăpat teferi, îi mai spun eu.

— Oh, yes, ce întîmplare nostimă !

— Oh, yes ! aprobai eu.

Şi, pornind spre plajă, ne pufni rîsul pe amîndoi.

Deodată, englezul bolborosi o scuză, intră în cortul lui, de unde ieşi ţinînd în mînă un fel de trîmbiţă strălucind hazlie în lumina soarelui.

— Frumos instrument! i-am spus, mai mult din politeţe.

— Oh, yes ! încuviinţă noua mea cunoştinţă.

Apoi, fără a aştepta vreo invitaţie, duse instrumentul la gură şi începu să sufle.

Şi avea nişte plămîni, Barbule... Oh, yes ! Şi ieşeau nişte sunete, Barbule... Oh, yes ! Toată lumea de pe plajă se tăvălea de rîs. Eu priveam jenat.

Englezul, însă, dimpotrivă, sufla în trîmbi(ă voiniceşte şi fericit.

— Nu-mi pasă că rîd de mine, de trîmbiţă mea sau de amîndoi ! îmi zise el. Oh, no ! Important este faptul că rîd. Şi oamenii au nevoie să rîdă. Oh, yes ! Ştii, dumneata, mister Alee (aşa îmi prescurtase numele), că trîmbiţă asta mi-a -salvat viaţa ? Eram undeva în Spania. Plictisit de ceva, de cineva, sau părăsit de logodnica mea, nu-mi amintesc prea bine. Am dus revolverul la tîmplă, hotărît să mă sinucid. Cînd să apăs pe trăgaci, răsună de undeva, dintr-o – piaţetă, o arie din „Traviata" cîntată – şi încă cum 1 – la trîmbiţă. Mi s-a părut ceva atît de amuzant, îneît m-a pufnit rîsul. Un rîs nebun, fericit. Am aruncat pistolul, am cumpărat trîmbiţă şi de atunci rîsul nu mă părăseşte ...”

Oh, yes ! Cit de mult, şi totuşi cît de puţin îi trebuie unui om pentru a-l face fericit... Oh, yes !”

ABBA et Co.

Au apărut, apar şi – fără îndoială – vor mai apare diverse formaţii de muzică „beat”, „pop-rock”, instrumentale sau instrumental-vocale, cu peruci sau raşi-chilug, cu sau

fără bărbi, purtînd etichete sonore, comerciale – „Bee Gees”, „Bonnie M” „ABBA”.

Publicul aplaudă cîntecele noastre, multe chiar cu căldură, dar entuziasmul unora nu cunoaşte limite cînd se anunţă o melodie „Bee Gees”, sau „ABBA”. De ce oare ?

Poate aplaudă nu atît formaţiile bune, cît capta-
rea lor cu efecte tehnice ireproşabile ? Sau intervine şi aici eternul snobism ?

M-am decis să încerc o nevinovată experienţă.

La Braşov urma să aibă loc un concert-spectacol, cuprinzînd diverse genuri de muzică, balet clasic, dans modern.

Am învăţat-o pe o elevă din anul I de conservator, o puştancă de aproape 17 ani, muzicală dar cu glasul abia în formare, o melodie nouă auzită de mine – chipurile – la Televiziune în studio, dar netransmisă încă.

Cîntecul l-am compus pe loc – nimic deosebit faţă de mii şi mii de „rock”-uri – l-am intitulat „Alfabetul" şi i-am făcut un text „englezesc" cam aşa :

„ABBA are so charming !
No ! ABBA have no charms !”

Două păreri contradictorii deci asupra formaţiei ABBA, precedate de silabisirea engleză :

Ei, bi, bi, Ei, bi, bi, Ei etc.

La spectacol am anunţat ultimul „răcnet" al formaţiei ABBA şi am acompaniat pe tînăra solistă la pian (nu la chitară, orgă, baterie plus o duzină de microfoane) ci la un microfon de „rebut".

Succesul a fost mare.

înainte şi după, s-au cîntat piese româneşti modeme, „rock”-uri. Au avut mult succes, dar departe de ABBA".

O simplă păcăleală ? False evaluări ? Snobism ?

Oh, vă cer iertare, la o fabulă morala trebuie dedusă de cititori. Eu v-am dat doar o simplă sugestie !

Chiar şi fără maioneză

Cu prilejul unei invitaţii la recepţia dată de un aristocrat care se pretindea, între altele, şi meloman, Franz Schubert îşi prezintă „Păstrăvul".

— Maestre, vă cer iertare că îndrăznesc, dar liedul dumneavoastră mi se pare că seamănă cu „Coriola- nul” lui Beethoven, spuse imul din invitaţi după audiţie.

— Bine, dragii mei. În cazul ăsta, am să arunc „Păstrăvul" la gunoi ! răspunse compozitorul, mototolind partitura.

— Ce, eşti nebun ? interveni gazda. Şi ce dacă seamănă cu un „coriolan" ? Poate să semene şi cu o balenă ! E proaspăt ?

— De azi dimineaţă, răspunse ironic Schubert.

— Bine ! Un păstrăv se mănîncă.'nu se aruncă. Să mi-l prepare cu maioneză 1 Şi, smulgînd partitura făcută sul din mina compozitorului, luată drept pachetul păstrăvului, o trimise cu un valet la bucătărie.

Noroc că bucătarul păstră partitura, care cuprindea unul din cele mai frumoase lieduri ale literaturii muzicale, şi o restitui discret autorului.

Şi astfel, „Păstrăvul" deveni nemuritor, chiar şi fără ... maioneză !

Fereşte-mă de prieteni că ...

într-o perioadă mai aglomerată – muzică de scenă, de film, înregistrări la Radio – am întrerupt un timp pastila mea de „anecdotică muzicală".

Un coleg de breaslă – sînt discret – nu m-a uitat / însă şi mi-a adresat cu nespusă „amabilitate" urmă- / torul catren :

„Anecdote nu mai spune Melodii din nou compune, Dar cînd îl aud pe note îl prefer în... anecdote !”

H. Nicolaide, fiind de faţă la prezentarea publică a unui „Album" din melodiile mele, a exclamat:

— Hopa, Mitică! (e titlul unui „cabaret literar- $ muzical" la care am colaborat) şi mi-a dedicat şi el o epigramă :

„Cum apari pe piaţă
Cu~o nouă lucrar
eLumea melomană
Işi pune-o întrebare: Mă rog, compoziţia Este inedită !
Dar o fi de Deda ?
Prea e reuşită !...

Asta ne e soarta, Euterpe ! Cînd o melodie e slabă, toţi ne-o atribuie cu generozitate. Dacă e bună, meritul revine interpretului. Iar dacă e şlagăr, precis e a ...

altuia !

O seară furtunoasă

în locuinţa sa din Ploieşti, Paul Constantinescu scria zi şi noapte. Geamul şi uşa erau deschise într-un curent cumplit. Acesta era stilul său de lucru, atunci cînd – animat de pasiunea pe care o punea în munca sa creatoare – căuta să termine şi apoi să finiseze o nouă compoziţie.

Acum scria de o lună de zile la libretul_^Nopţiî furtunoase" a lui Caragiale, o noua operă românească.

La un moment dat, s-a oprit din scris. Ceva nu era în regulă ! Ceva nu mergea, îl sîcîia cumplit! Curînd şi-a dat seama că pricina reală era o afurisită durere de cap. Căută un antinevralgic în buzunarul de la vestă, în baie, în dormitor. Nici urmă !

Desperat, s-a hotărît să meargă la farmacie.

— Bună seara ! Daţi-mi, vă rog, un piramidon !

— N-avem !

—. Un antinevralgic.

— N-avem

!— O aspirină !

— N-avem ! /

— Un algocalmin !

— N-avem !

— Atunci, ce aveţi ?

— O şuncă delicioasă, cîrnăciori proaspeţi, sau ...

— Da’ de cînd se vînd toate astea la farmacie ?

— Ne iertaţi, dar noi sîntem Alimentara, farmacia s-a mutat alături.

— Bine, dar afară scrie altceva !

— E vina celor de la cooperativa Prestarea, care trebuiau să inverseze firmele încă de acum o luna.

— Şi de ce n-au făcut-o ?

— Păi, deviza lor e „Graba strică treaba !” Aşa că, aşteptăm...

Coco

La Craiova şi-a făcut studiile şi stagiul militar dramaturgul Tudor Muşatescu.

La orele de muzică l-a avut pe tînărul Ion Vasi- lescu. Exigent nevoie mare, profesorul îl ţinea pe elev în cele mai mici note, vecine de-a dreptul cu corigenţa...

Muşatescu fiind muzical, contînd mai mult pe ureche, decît pe tainele portativului, după o notă patru – şi încă „plus” – acordată zeflemitor – îşi puse în gînd să se răzbune.

Şi prilejul nu întîrzie.

în frumosul parc craiovean, Vasilescu se întîlnea adeseori, lîngă acelaşi boschet cu tufe de liliac, cu o junä şi frumuşică fiică a Craiovci. Idila avansa cu paşii repezi ai tinereţii

.Muşatescu, căruia nu-i scăpase acest lucru şi aflind că urma o nouă întîlnire, alergă în colţul străzii la vechea patiserie, în dreptul căreia apărea zilnic un bătrîn flaşnetar cu eternul „Titanic Vals" (cum se

va numi mai tîrziu şi comedia clasică a lui Tudor Muşatescu) şi cu un papagal isteţ, care trăgea bilete şi – în plus – vorbea fără încetare vrute şi nevrute.

— Nea Mişule, cît cîştigi mata cu caterinca asta într-o zi ?

— Iaca, un pol.

— Bine ! Uite ! Ai doi poli, dacă-mi împrumuţi mie papagalul vorbitor pentru 24 de ore

.— Ba trei poli, că are un vocabular bogat, cule/ din lumea întreagă şi-l potriveşte de zici că are minte de om deştept.

— Bine, nea Mişule, s-a făcut ! Dar...

— Dar cînd vorbeşte ? , .

Cînd pocneşti din degete. Uite-aşa, discret.

A doua zi în parc, profesorul îmbrăcat în unicul său costum festiv, ca la orice „rendez-vous” şi cu reglementarul buchet de garoafe în mînă, se îndreptă spre locul întîlnirilor sale romantice, răspunzînd distrat la salutul neobişnuit de adînc al persecutatului său elev, aflat, ca din întîmplare, pe aceeaşi alee, cu o boccea în mînă.

Se aşează pe bancă în aşteptare. La puţin timp apăru şi juna, cu o imensă pălărie cu păsările şi zarzavaturi – cum cerea moda vremii.

De îndată se auzi un glas strigînd de undeva, par- , că de după boschet:

„Pupă-za, pupă-za, zar-za-vat, zar-za-vat, caraghi- oaso, caraghioase – cară-te, cară-te.

— Cine-şi permite aşa ceva ? Ce înseamnă asta ? întrebă indignată Dulcineea.

Vasilescu o sfeclise.
— Nu pricep nimic, dragă ! Crede-mă !
Vocea misterioasă se auzi din nou.
„Cară-te, cară-te, pupă-ză, pupă-ză !
Pe îndrăgostit îl treceau năduşelile.
— Eşti ventrilog şi-ţi baţi joc de mine ! Adio !
Şi Dulcineea plecă.
„Pa şi puşi ! Pa şi puşi ! Cară-te, cară-te" – se auzi din nou imperturbabila voce.
Asta le întrecea pe toate.
Vasilescu se decise să descopere misterul. Se îndreptă spre ieşirea din parc, iar acolo se piti după un
gard; După vreo trei-patru minute de aşteptare apăru Muşatescu, ţinînd în mînă bocceaua
— Aha ! Asta e misterul, strigă furios profesorul zărind în boccea colivia papagalului. Te învăţ eu minte, Muşatescule ! w '.
De data asta o sfeclise elevul. Papagalul însă interveni prompt:
— Un pupic, un pupic!
Muşatescu şi Vasilescu pufniră mai întîi în. rîs, apoi se îmbrăţişară. înţeleptul papagal Coco i-a. împrietenit: prietenie şi colaborare care au rodit mai tîrziu multe creaţii valoroase.

Jocul de-a opereta

Liberi şi nesiliţi de nimeni, nici măcar solicitaţi, am scris împreună cu Ovidiu Dumitru şi cu regretatul A. Bocăneţ, o operetă modernă, un musical pe libretul comediei lui Tudor Muşatescu, „Visul-unei nopţi de iarnă".
Prezentată la Uniunea compozitorilor, apoi la Teatrul de Operetă, lucrarea a cules elogii pentru text şi muzică. Au trecut de atunci ani şi ani.
Tăcere...
Pe comedia lirică „Jocul de-a vacanţa" a lui Mihail Sebastian şi pe versurile Cellei Tănăsescu, am scris partitura unei alte operete moderne, sau „musical", dacă vreţi.
La Uniunea compozitorilor, lectura s-a terminat pe aplauze. La operetă, după două lecturi, am- fost invitat să- stabilesc şi formaţia orchestrală. Apoi am fost chemat şi am prezentat-o la Comisia de creaţi
eRadio – T.V. pentru Televiziune. Felicitări, calificative excepţionale.
Din nou tăcere...
Totuşi, „Jocul de-a vacanţa[1]' s-a montat la Teatrul Eminescu'[1] din Botoşani ! La proză, cu muzică... La fel şi la Satu Mare. Tot la proză, cu muzică ...
Şi la Paris – o interpretă – nu de operetă, nu de musical – ci de şansonetă, a cîntat două melodii din acest „joc". Ceea ce înseamnă tot atît de mult cît şi elogiile celorlalţi. Ei şi ?
Să renunţ ? Dimpotrivă !
Mi-a venit o idee : Voi scrie acum pe un libret nou „Jocul de-a ... opereta '„

Bor ... sec

Sub egida teatrului „C. Tănase", efectuam un turneu pentru oamenii muncii aflaţi în staţiunile noastre de odihnă.
Conducător artistic – subsemnatul.
În colectiv, crema scenelor lirice şi comice bucu- reştene.
Spectacolul se'numea „Cu concertul în buzunar".
Am ajuns la Borsec. Urma să jucăm într-o sală de cantină improvizată ad-hoc. Capacitatea : patru sute de locuri, public – cam cinci mii.
Am scos nişte mese în parc, două reflectoare, microfoane. Spectacol la ora şaptesprezece, pentru a nu se pierde masa de seară.
Soliştii, actorii şi orchestra s-au odihnit, s-au plimbat şi... a început spectacolul.
Eu dirijam de la pian. După vreo două-trei numere, orchestra a început să se diminueze, soliştii la
fel, comicii spuneau ce aveau să spună; dar, la poantă, fugeau grăbiţi în culise. La un moment dat am rămas singur în scenă. Am luat microfonul şi am început să-mi epuizez repertoriul ; apoi să-l bisez... Fierbeam de mînie. Eram decis să-i sancţionez pe toţi.
în sfîrşit, apar Trio-Armonia şi, după ele, galben la faţă, contrabasistul.
— Da' ce-i cu voi ? Ce vi s-a-ntîmplat ? M-aţi părăsit cu toţii ? Singur în scenă cu cinci mii de spectatori ?
Contrabasistul se uită la mine, privi apoi insistent la scaunul pe care stăteam comod şi-mi răspunse of- tînd :

— Deh ! Păi dumneavoastră vă convine... Măcar, staţi jos ...

Abia seai-a am priceput motivul „indisciplinei". Ar- tiştii mei încercaseră, din imprudenţă, curiozitate, toate izvoarele minerale din Borsec ! Ce-i drept, minunate ape, dar nu băute toate odată.

Unde nu-i cap, vai de ... spectacol 1

Ca două picături

La o masă de la berăria „Gambrinus" se aflau Ion Vasilescu, Maria Tănase, Victor Eftimiu, Ion Minu- lescu, Nicuşor Constantinescu, Puiu lancovescu, Cezar Petrescu care, între două gulere albe ale unor copioase halbe blonde şi înfrigurate, comentau cu voce tare ultima comedie a lui Tudorică Muşatescu.

La un moment dat, îşi fac apariţia cei doi fraţi Teodoreanu, atît de apreciaţi şi iubiţi de toată lumea,

în ciuda – sau tocmai datorită – firilor lor deosebite : Ionel – eminamente romantic, Păstorel – total caustic..’ ".■. . •

— Uitaţi-vă la ei, seamănă ca două picături de apă ! remarcă Ion Vasilescu.

.Observînd figura comic-contrariată a lui Păstorel, Muşatescu rectifică :

— Pardon, ca două picături... de vin !

Singurul vinovat

Dotaţi cu o mare sensibilitate, dublată şi de o fantezie excesivă, oamenii artelor apelau adeseori la medic, îndemnaţi mai curînd de clasicul sindrom al ipohondriei – „fandacsia-i gata”, vorba lui Caragiale —• decît de o boală reală. Cu răbdare şi putere de convingere, doctorul şi echipa sa au ştiut să le redea, încrederea în sănătate şi să-i vindece pe cei realmente suferinzi.

Secretul profesional îl opreşte însă pe fostul director al Policlinicii artiştilor (sper să nu mi-o ia în nume de rău precizarea – indiscretă – că este vorba de nepotul aviatorului de performanţă Ionel Cociaşu) să împărtăşească multe din „originalităţile[11] pacien- ţilor săi artişti. Una însă i-a scăpat.

într-o zi, au apărut în cabinet Păstorel Teodoreanu însoţit de prietenul său, Tudor Muşatescu.

— Ce vă jenează, maestre Teodoreanu ? l-a întrebat medicul.

. Cred că ficatul. Uitaţi şi analizele.

Doctorul îl examină, apoi spune:

•— Se ;pare că vina suferinţei dumneavoastră o poartă numai Bachus !

— Ţi-am spus Tudorică dragă – exclamă satisfăcut Păstorel – că eu n-am nici o vină ! Uite,, ţi-a confirmat şi doctorul. Singurul vinovat este numai -şi numai Bachus. . .

Anul Nou şi Euterpe

Anul Nou, pragul între două frînturi de timp, între un episod consumat şi altul incipient, necunoscut, plin de surprize, de „suspense".

Pragul care apare pe genericul marelui serial al vieţii a dat imbold tuturor oamenilor de pe toate meridianele : unora pentru a veni să se distreze mai bine, iar altora pentru a izbuti să distreze ei pe alţii mai cu succes, ori mai cu folos.

în noaptea de Revelion compozitorii speră că unele din melodiile scrise special „în premieră” – să nu semene teribil – dar cu totul întîmplător – cu cele compuse „tot special[11], cu unul sau doi ani în urmă tot de ei sau de alţii, autorii de versuri şi mai cu seamă făcătorii de glume – fie chiar şi de anecdotică muzicală, sau de răvaşe de plăcintă – doresc ca măcar noii-născuţi ai Anului Nou să nu le mai fi auzit nici odată ... poantele.

Dar cine poate şti ? De cînd cu descoperirea me-. moliei celulelor poţi avea şi ghinionul acesta ! ...

Iar la teatre, marea speranţă a actorilor este să nu fie distribuiţi la spectacolul din seara de Revelion.

Dacă întîrzie careva la repetiţie (mi-e prea drag Florin Piersic ca să dau nume) sau lipseşte vreun cîntăreţ la deplasare (cum să-l citez pe Cornel- Con- stantiniu, care abia mi-a înregistrat două melodii) n-ar trebui sancţionaţi cu mustrare cu avertisment...

Nu ! Ar fi deajuns să li se comunice că vor fi programaţi în spectacolul care se va termina în preajma Revelionului cam cu vreo jumătate oră înainte.

Dar, fiţi liniştiţi. Există şi reversul medaliei.

Şică Alexandrescu povestea, mai în glumă, mai în serios, cum s-a întîmplat într-o noapte de Revelion cu piesa lui O’Neill, „Din jale s-a-ntrupat Electra”, care dura cam vreo patru ore.

Spectacolul a început la ora şapte treizeci şi la nouă şi douăzeci şi cinci de minute

era gata.
Şi notaţi : fără să se taie nimic, nici o scenă, nici o replică, nici un cuvinţel, nici o virgulă măcar. S-a spus tot, dar absolut tot. Doar că fiecare actor se transformase într-un soi de crainic sportiv, iar spectacolul într-un raliu de mare viteză

.De atunci, meşterul Sică a aranjat – cum a ştiut mai bine – ca de Revelion să fie seară liberă ; cu alte cuvinte, să se joace Relache".

„Singurul meu spectacol care izbutea dubla performanţă să se joace şi cu casa şi cu scena închise[14], glumea maestrul Sică Alexandrescu.

*

Nici Opera – pe cînd işi desfăşura activitatea în actualul sediu al Operetei bucureştene – nu s-a lăsat mai prejos.

— În seara de Revelion jucam în „Bărbierul din Sevilla[14] al lui Rossini, îi relata Niculescu-Basu unui amic. Contele Almaviva era tenorul VioreL Chicidea- nu. După spectacol urma să întîmpinăm noul an la maestrul Egizio Massini, care – gazdă ospitalieră – organizase petrecerea.

Actul I a decurs normal. La actul II a început deodată o goană, un accelerando febril, un „allegro vivace con brio[14] incendiar. Orchestra prinsese aripi, tempourile se dublaseră, apoi se triplaseră.

Aria „Bărbierului[44] devenise un fel de sambă ; Ro- sina, soprana, se luase parcă la întrecere cu Ella Fitz- gerald, Viorel atacase superbul său Do-natural, pe ca -e-l ţinea cu dezinvoltură. Orchestra se desfăşura rapid. Eu, în „Aria Calomniei[44] l-am concurat fără voie – pentru prima şi ultima oară – pe Louis Arm- strong.

în sfîrşit, s-a lăsat cortina. Publicul aclama, generos, această nouă şi surprinzătoare versiune a „Bărbierului[44]. De pe Egizio Massini şi de pe noi însă curgeau apele, iar primul violonist leşinase în fosă.

Abia la miezul nopţii, cînd am ciocnit cupele de şampanie am aflat taina maratonului muzical

:— Uitasem să iau şampania de la Roccus (o băcănie vestită de pe strada Academiei) şi, dacă nu mă grăbeam să mai găsesc deschis, am fi băut acum apă de-Căciulata ! ne-a mărturisit maestrul...

„Bibanul de aur"

„Sper ca de Revelionul acesta să fiu lăsat în pace, ca să petrec sărbătoarea Noului An în mijlocul fa- miliei".

Dacă auziţi fraza aceasta rostită de un artist, să nu-l luaţi în seamă. Omul încearcă să se amăgească singur. De fapt, e tare amărît, din cauza lipsei solicitărilor.

„Spune-mi, dragă, explică-mi, te rog, cum voi putea face faţă ? La ora 12 noaptea trebuie să fiu în acelaşi timp în cinci locuri diferite. Vai de Revelionul meu !"

Dacă auziţi fraza aceasta rostită de un artist să nu-l credeţi. El se lamentează de formă, afectînd o desperare care ascunde de fapt – şi încă destul de stîngaci – fericirea. Fericirea de a fi solicitat, de a întîmpina noul an în mijlocul publicului, al spectatorilor dragi, pentru care asudă pe scîndurile scenei, pe podiumul sălilor de concerte sau pe estradele simplelor restaurante.

Revelionul înseamnă pentru cei care îl organizează la Radio şi Televiziune pregătiri febrile, goana după repertoriu, repetiţii de noapte, solicitarea autorilor de sketchiuri, concursuri, jurii, comisii şi altele.

Teribilă însă e disputarea de către artişti a materialului adunat şi selecţionat.

— Eu o cîht p-aia cu marea aurie

.. Da' ce-# verii dragă, cu marea acum în toiul iernii ?

— Ei şi ce, la Eforie nu se petrece de Anul- Nou.-? Si ce Murfatlar, să-ţi îndulcească al dragostei amar, să-l sorbi din poloboc, nu din pahar, vorba lui Păstorel Teodoreanu.

__ Confunzi tu! La Eforie nu găseşti Murfatlar. Poate la Rozmarin, la Predeal 1

__Fiindcă, veni vorba, ce-ar fi să cînt şi eu, „Bun e vinul Ghiurghiuliu".

— Pardon, pe ăsta-l cînt eu.

/

'"''-:- Eu, îl zic pe acela cu noaptea şi cu dimineaţa, l-am auzit de un Revelion pe Ştefan Bănică. Şi n-are decît să-l cînte după mine şi Gică Petrescu dacă are poftă, dar numai după mine !

— Păi vezi!. interveni amărît Dem. Rădulescu. Asta-i baiul! Vreau să spun anecdota cu girafa. Hopa! Nu ţine ! C-a zis-o înainte Puiu Călinescu. P-aialaltă cu maimuţa a consumat-o Horia Căciules- cu, pe motiv că i se potrivea de minune. Vin cu o trufanda fainâ : un banc teribil în care Colombo îi păcăleşte deodată şi pe Kojak şi pe Şeriful şi

pe Manix. Altă plasă : Jean Constantin îi interpretase cu o jumătate de oră înainte pe toţi, plus pe John Wayne.

Ce m-am gîndit; am să apar în „Onedin" sau mai bine la Dallas, în J.R. şi fac rupere ! Na-ţi-o ruptă că ţi-am dres-o : cu cinci minute înainte Nicu Constantin privise împrăştiat, ca de obicei, publicul, iar Lulescu îmi mîncase poanta imitînd-o pe micuţa Lucy. Am să apar în Falconetti. Fioros ! Nu, că-mi taie cauciucurile la maşină şi... nici n-am !

— Ce n-ai ? Cauciucuri ? mă întreabă Ştefan Bănică.

— Nu, maşină !

— Să încerc totuşi rolul lui J. R. Ewing !

— P-ăsta-l fac eu, intervine, fără apel, Stei i Po- pescu.

— Nu-i nimic, nea Deda, li învăţ eu minte pe toţi. Nu voi spune anecdote. Am să cînt! Mi-am ales repertoriul, am făcut rost de partituri, de orchestraţii, ba chiar am vorbit şi cu maestrul Sile Dinicu :

— Ştiţi, maestre, vă rog să mă ajutaţi. Voi organiza o şezătoare de muzică uşoară , Bibanul de aur". Şi cum ştiu că totdeauna sînteţi alături de tinerele speranţe, vă rog să dirijaţi – ca la toate celelalte festivaluri – şi să fiţi şi în juriu. Mai găsiţi dv. nişte jurişti, pe Nicuşor Kirculescu, pe Mişu Iancu – tot sînt d-lor şi avocaţi – şi o fetiţă bucălată, drăguţă, pe Camelia Dăscălescu, bunăoară ..."

— Bine, bine, Bibanule, cu plăcere – mă asigură Sile Dinicu. îngrijeşte-te însă de voce, că fără ea s-a dus „Bibanul de aur".

M-am repezit la farmacie, am comandat gargară cu Romazulan – adică pe româneşte „muşeţel[1]' – că ştiam sigur că nu se găseşte, Rinofug, Rinofag, Rino- sept, Rinocer, Rino Ventura, mă rog, tot ce face bin

ela voce. Cînd deodată, simţii ceva rece şi antimuzi- eal. Pricepusem ce-a vrut să spună maestrul Sile cînd a' amintit de voce.

Am luat repede o fisă şi am pus-o în telefonul public. Degeaba ! Că tot nu funcţiona. M-am repezit atunci pînă acasă şi l-am sunat pe Cristian Popescu.

— Allo, Cristiane, băiatule ! Salvează-mă, ajută-mă să cîştig „Bibanul de aur". Tu eşti vocea mea dragă, tu mă imiţi aşa de bine, încît atunci cînd eu filmez la Televiziune, făcînd play-back, adică mimînd cîntecul imprimat de tine, cu vocea ta bibanică, reuşim să păcălim cinci milioane de telespectatori, başca ascultătorii de radio, care toţi cred că eu am cîntat. Hai, Cristiane dragă ! Te rog din suflet!

— îmi pare rău, nea Bibanule, dar nu pot. Sînt răguşit mort, îmi răspunde Cristian Popescu, şoptit, cu un glas ... armstrongian. Am repaus vocal treizeci de zile.

S-a dus „Bibanul de aur" !, nea Deda. Cu şezătoare, cu juriu, şi jurişti, şi menţiuni, şi premii speciale ! Trebuie să mă întorc la anecdote ! Inedite ! în primă audiţie ! Ce, sîntem la anecdotică muzicală, nea Deda ? La mine – vrei, nu vrei – lumea trebuie să rîdă!

Măi, şi ce frumos suna „Bibanul de aur" !...

• „Nu-l treziţi, că... cere vin"

Printre păstrătorii cumpătaţi ai tradiţiei sărbătorilor de iarnă s-au numărat Ion Creangă, Al. Vla- huţă, Mihail Sadoveanu; Tudor Muşatescu, Ion Vasilescu şi mulţi alţii,, printre care şi Al. O. Teodorea- nu-Păstorel

.Doar că acesta din urmă, pentru a mi uita bunele obiceiuri prilejuite de Anul Nou, făcea exerciţii în tot restul anului. Cu atîta sîrguinţă, că i se dusese vestea.

— Unde-i Păstorel; dragă ? întrebau colegii de breaslă scriitoricească, ori actorii – bunii săi prieteni. •

— E la Copou, la Iaşi.. Face repetiţii! în vederea Revelionului, cu. un Cotnari de pe vremea lUL Petru ^areş. ■

— Păi, sîntem abia în septembrie ! obiectau naivii.

— Eu, intervine Muşatescu, aş face Revelionul şi în iulie cu un astfel de Cotnari.

Al. O. Teodoreanu-Păstorel nu făcea nici un secret din pasiunea lui pentru Bachus, pasiune care excludea cantitatea, în favoarea calităţii deosebite pe care o pretindea licorii „divine". . ’

El a ţinut să-şi sărbătorească „zeul" în savuroasele pagini ale operei sale, excelînd în „Gastronomice" şi în „Hronicul măscăriciului Vălătuc". Acelaşi talent însă, l-a dovedit şi în diferite alte ocazii.

Măriei Tănase, pe care o aprecia pentru frumuseţea glasului ei, i-a închinat – pe muzica celebrului „Blestem" – catrenul:' ' . . .

„Fă-mă, Doamne, morcov, ceapă ;' Fă-mă, Doamne, tot ce vrei: Praz, dovleac,. spanac, ardei, Dar păzeşte-mă de apă!”

Prietenului Ion Vasilescu, pe melodia „Fetiţe dulci ca-n Bucureşti", i-a trimis de Anul Nou următoarea urare

:*„De Anul Nou eu te sărut*

Şi iţi doresc, ca vechi expert, Ani buni să ai, măcar un sfert Din cîte sticle am băut!”

Dacă ulciorul nu merge deseori la apă, în schimb ajung la apă – şi încă minerală ! – cei ce folosesc prea des „ulciorul" de Cotnari.

De la Slănie, unde a sorbit nu licoarea lui Bachus, ei apele .. . binefăcătoare, i-a trimis – pe melodia „Nu-ţi pare rău cînd vezi că plîng ?” – versurile :

„Mă plimb cu apa în pahar, Păşind încet, solemn şi rar, Şi fără jenă beau pe stradă, De parc-ar fi... Cotnari. Mă plimb cu apa în pahar. Dar unde-i Puiu\ să mă vadă ? De m-ar vedea, tot n-o să creadă ! Sorb „apa" (l ?} din pahar..."

Tot din staţiunea balneoclimaterică Slănie, cu prilejul Anului Nou, Păstorel le urează celor trei ,,al- hambrişti" – Nicuşor Vlădoianu, Nicuşor Constan- tinestu şi Ion Vasilescu – pe melodia „Vrei să ne-n- tîlnim sîrfibătă seara ?” – următoarele :

„De Anul care stă să-nceapă, Eu i'ă doresc noroc, parale ; Să nu beţi ape minerale. În fine, nici un fel de apă !"

1 Este vorba de actorul Ion lancovescu,

Iar la cabinetul medical, o altă epistolă pe şlagărul vasilescian „Hai acasă, puişor !” :

„Doctore, mă simt divin, Şi umflat ca un burete. Un burete plin de sete Nu pentru apă, pentru vin".

Spre neuitarea umorului şi ironiei fine, de care el însuşi nu s-a cruţat, şi-a semnat propriul epitaf ■— alături de care ochiul cititorului presimte, săpată în piatră, masca- emblemă a aceluiaşi zeu, părinte al comediei, al scenelor pe care, de fapt, se derulează de mii de ani comedia umană.

Epitaful i l-a încredinţat lui Ion Vasilescu, cu ur mătoarea scrisoare :

„Dragă Ionele, îţi trimit un epitaf pentru mine, pe melodia ta *Firicel de floare-albastră.* Te rog, ai grijă la *momentul oportun:*

„Aici zace Păstorel, Suflet bun şi spirit fin; Dacă treceţi pe la el, Nu-l treziţi, că ... cere vin".

„Autobiografie", neromanţată

Ziceau că sînt copil precoce, Căci compuneam mereu, feroce, Nu mă lăsam de dntece
Nici cînd eram în scutece
!Prin dusa a V-a de liceu L-am cunoscut pe C. Tănase, Trei melodii el îmi băgase Intr-o revistă mare ! Eu . . .
... Mă şi credeam compozitor. Radioul mă solicitase, Gică Petrescu mă „cintase”, Eram „celebru” autor.
Cînd unul „maestre”-mi zisese, Eu mă simţii ca-n paradis – De faceţi cinste, adăugase, D’seară voi striga şi „bis” ! .
Un editor îmi tipărise
Vreo cinci tangouri şi-un foxtrot, Darde vîndut, nu prea vînduse Şi se plîngea, zău, peste tot:
— De cînd l-am cunoscut pe Deda, *Muzicii lui eu m-am* dedat.
Dar, în loc să văd moneda, Constat că am numai de dat ! ...
Şi scris-am şlagăr după şlagăr, Căci clenciul *lor e-un element * Ce face şlagărul de ... „zahăr" Şi nu mai rişti un faliment.*
Nu-mi cântaţi virtuţi deşarte Riscaţi să fiţi dezamăgiţi.
Mă-mpăunez c-am scris şi-o carte ? Deloc l Vă rog doar ...
.... s-o citiţi !

■în loc de epilog

— Euterpe ! Cum, ai obosit şi mă părăseşti în plină vacanţă ?

Aaa ! Doreşti numai o pauză, o scurtă pauză, aşa, ca la un concert... doar cincisprezece minute !

Bine, dar o pauză ar despărţi volumul 1 de volumul II, iar cincisprezece minute s-ar putea transforma în.. . 15 ani şi, deh. I Ştiu eu ? O fi bună teoria relativităţii, dar ... nu să mi-o aplici!

N-ar fi mai bine să încercăm o vacanţă non-stop, aşa, ca un spectacol mai nou de

revistă ?
Stai! Unde pleci ? De ce te grăbeşti ? Revii ?
Cînd ? Intr-o zi? ... Un an? ... Un secol ? ... Nu ştii precis ?
Dar, măcar, te rog, pune o vorbă bună la Editură, pentru volumul II.
Nu tu? ... Dar cine ? Cititorii ? Dacă le-a plăcut primul volum ? ...
Da, recunosc, ai dreptate l Totdeauna ai tu dreptate, Euterpe ! ...
Dar pînă la revedere ...
. .. Mă mai gîndesc ...

S – Euterpe În vacanţ

***ă*MĂ MAI GÎNDESC LA DUMNEATA**

Versurile de AUREL STORN

E7

Om/

^codeEOMONDOEDA , '

C

Mo mojgindesciodumneo-to

Coreei trecutca o vo-coMâ.

Om

E7

Am

Pnnpiocxa re-c? de ro- man4â 'Am Dm7'

Şi vreau soţi spun

G7/9b G7

ce – va C

F

Mă mai gîndesc la dumneata.

Cad mo

n

tZGrâbftă um-brâ frecă – toa ce

A Dm7

fS35

E7

Darcumsâţi dau de vesta oa-re

Am

5

Am Dm6

---- Cit mă gir.-dese

67 Fm Am

ladumneo-- ja

Dm7 G7

Dm"

-ry ■ ■—-^^^^^^^^^^^^ Gn-gă paşi,

"~-*x/ Văd prin**rh** Peos*ta!-tul frun-ze-tor dea-

o-f a? Paşi E?\ Am H7

C Am 6 H7

TT----------—A---U—J o----------— ^4=

Pon^en-fi-nesc

^ţ^P^ ce vreau Ăm

ra – mă-—---------- şt mă grâ-besc Dolwai VepoiCCOA. COCA

Am

Om

u prese
1
dese
ladum-nea-t
aBibliografie

Pe lingă Euterpe şi propria-mi memorie, m-au ajutat la culegerea de date, amintirile Elenei Zamora, Emil Marinescu, Arthur Rubinstein, cărţile autobiografice ale lui Edith Piaf şi Maurice Chevalier, volumele „I. D. Ionescu-Union” de I. Massof, „Regii jazz”- ului de H. Panassie, „Viaţa lui Leonard" de Viorel Cosma, ca şi unele studii şi articole ale acestuia din revista „Muzica[44], „Muzele vesele". ale lui George Sbârcea, „Viaţa lui Mărie Curie" de Eva Curie, „însemnările lui Sică Alexandrescu" şi chiar – „Parada muzicii uşoare româneşti" a subsemnatului.

Tuturor – mai puţin autorului – mulţumirile
mele

!**Cuprins**

Pag.
Cum a ajuns romanţa, tango..... 43
Spectatori şi antispectatori..... 49
Şi nu ne duce pe noi în... eroare..... 51
Instantanee mai mult sau mai puţin plăcute . . .' . 52
... Şi compozitorii despre ei..... 54
Concert cu... cărbuni 5
Euterpe în vacanţă.....
Să începem cu ... începutul ..... Tinereţe fără bătrîneţe se poate Anton Pann şi Folkul . . . . .
Neştiutele căi ale Euterpei... Un suflet ales În .... Valurile Dunării
Valurile Dunări de... Johann Strauss . La începutul veacului j.
Apropo.....
Omul la nevoie se cunoaşte.....
Prognoza în artă.....
„Iar s-a îmbătat Bach”.....
Vrei să ne-ntîlnim sîmbătă seara cu ... muzica uşoară „Cu lăutarii după mine..." 1 . .
„Să vină pompierii!”..... Twist.....
Euterpe în ... ofsaid !..... Gol... puşcă
De la „Capriciu" la capricii.....
Un fruntaş de frunte..... Othelo şi corpul diplomatic Hora Stacatto
„Scripca" unui geniu. .....
14
15

24
25
26
29
30
33 9
36 4 8 3
38 2
6
40 1
42
44
46

Contabil sau dirijor…. .....
Blana „Faust"..... .....
^ª8- Un animal exotic . . . . '.....
5 Măgăria sa serenissimă.....
9 Ordinul „Căţelul de aur"..... . . .
11 ' Cafe-concert..... . . . .
,Naşul" revistei
Album
A crea un cîntec.....
Sică Alexandrescu... actor . ...
„Nu-i Tănase cel cu nasul, ci Tănase cea cu glasul!” Euterpe şi... tehnica modernă • • •.
Avem de toate ... dar nu pentru toţi Mie îmi placp Tom Jones Euterpe la ... dentist O veche cunoştinţă
..... Privighetoarea
Nu se mai scrie ..... Cum se lansează un şlagăr într-o operă !
Magia lui Moliere..... • •
• Intîrzierea..... .....
Şi pentru că vorbim de şlagăr… „Salcia" lui Moculescu Unde-s cavalerii de altădată
Cartea de telefon..... • • ■ ■
Modă..... . . ..
Şi o modă.....ultra".....
„Bravo, Nadia..... • •
56
57
58
59
60
61
62
63
64
67
70
73
75
76
79
81
82
82

83
84
86
87
88
89
92
92 ’93 Copil de trupă.....
„Nu mai plînge, baby!" . . Nu ştii de unde sare... pisica Euterpe printre... scoţieni .
Ţigări „Cheia" .....
Instantaneu cu... Napoleon .
Labiche la... biserică . . .‘
Flori .....
Picasso în vervă . . . . .
Poartă fără rost.....
Morală plastică.....
Cîntar.....…
Consolare .....
Vocalize... antirabice . .
Mustaţă poreclit „Ambele-tre
„Favoriţii"... Euterpei . . „Băieţii teribili" . . . . Tănase şi Chevalier . . . „Raza misterioasă" . . . Băiatul are stofă . . . . Un bătrîn sportiv . . . . Ateneul Român . . . . .
Unde te „piteşti" tinereţe ? „Dulcea pasăre a tinereţii" Răzbunarea lui Nae . . .
Euterpe între şansonetă şi jazz Intîlnire pe... valuri . . . „Trurli" şi vocea a IH-a,. „Ţi-am luat un mărţişor* . . „În Dîmboviţa... veritas" . Intre Hipocrat şi... ipocrit . Lecţia de canto „Inşir-te, Mărgărite" .... Chepin şi- răul de mare . . .

Arthur ..... Monstrul din lacul Loch Ness Aplauzele „Sonata Lunii" D-ale celebrităţii Braşoave... muzicale . . . Thalia şi... Labuş .... Tarzan ;
Veritabilul Tarzan .... Depăşirea Ah !... decibelii Monsieur le vent Aventurile unei romanţe . . „Drum bun" . ,
Albă ca Zăpada şi cei şapte... Muzica şi... cardiologia . . Cu Charles Trenet ; . *. . Fără-asemănare..... Ion Vasîlescu şi „Ţărăncuţa" „Samba de la Las Vargas" . Mărul discordiei..... Intre versuri şi muzică . . . Mozart diletant Măgari şi „măgari" .... Cheia Euterpei Se mai întîmplă şi a-a-a-şa . Serial
O lacrimă şi-un zîmbet . .
Spontane.....
În jurul unui proverb . . . „Violon dTngreş" „Sărbătoarea veseliei" . . . „Testamentul" O lectură „originală" . . .
compozitori
Si dă-ne nouă aplauzele de toate zilele . . „ ' • • • 209
Toţi trei? 2u
La Naţional.....„12
Răbdare..... . 213
Multiple chemări .....
Metamorfoza..... 220
Nae Roman şi Fernandel ...„.....
„Suflet candriu de papugiu”.....
Maestrul Enescu.....şi muzica „lejeră” 226
Pălăria..... 227
Menuhim şi... Năstase..... 229
Tot la Paris..... 339
Colorit . • 230
„Va place Brahms ?”.....231
Oh, Yes ! -.....231
ABBA et Co.....233
Chiar şi fără maioneză.....235
Fereşte-mă de prieteni,.....că 235
O seară furtunoasă.,.....237
Coco 238
Jocul de-a operetă.....241
Bor... sec 242
Ca două picături..... 243
Singurul vinovat 244
Anul nou şi Euterpe.....245
„Bibanul de aur” .....” 248
„Nu-i treziţi, că... cere vin” ”.....252
„Autobiografie”, neromanţată... • 255
- În „Joc de epilog..... • . • 257
Bibliografie ..... • • 259
întreprinderea poligrafica Braşov – 109
0În pregătire de acelaşi autor: -EUTERPE ŞI „MUZICA POP”-

i
APROPO: Menuhin, nu Menuhim, cu „ni" la urmă (Euterpe)
.